

2012•2013
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
*master in de toegepaste economische wetenschappen:
beleidsmanagement*

Masterproef
Samenwonen en vennootschap

Promotor :
Prof. dr. Marie-Antoinette TORFS

Benoit Benats
*Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen , afstudeerrichting beleidsmanagement*

2012•2013
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN
*master in de toegepaste economische wetenschappen:
beleidsmanagement*

Masterproef

Samenwonen en vennootschap

Promotor :
Prof. dr. Marie-Antoinette TORFS

Benoit Benats
*Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen , afstudeerrichting beleidsmanagement*

Voorwoord

Deze eindverhandeling werd geschreven in het kader van mijn opleiding tot Master in Toegepaste Economische Wetenschappen, afstudeerrichting Beleidsmanagement aan de Universiteit Hasselt. De titel van dit werk luidt 'samenwonen en vennootschap'.

Bij de keuze om verder te studeren, na het voltooien van mijn humaniora, heb ik steeds getwijfeld tussen Rechten en Toegepaste Economische Wetenschappen. Ik heb uiteindelijk voor deze laatste richting gekozen en ben ondertussen ook reeds werkzaam in de financiële sector. Wel nam ik tijdens mijn studies als keuzevakken zoveel mogelijk rechtsvakken op. Ook nu nog blijft het gehele rechtssysteem me enorm boeien. Met als gevolg dat ik na het voltooien van mijn Master TEW graag in avondschool Rechten wil gaan studeren. Ik ben prof. Dr. N. Torfs dan ook zeer dankbaar dat ze me wou ondersteunen en begeleiden in dit naast economisch ook sterk juridisch gericht werkstuk. Het vormt voor mij een ideale brug tussen de beide opleidingen die ik wens te voltooien.

Graag had ik mijn dank betuigd aan de personen die me gesteund hebben doorheen deze periode. Zonder deze personen was het tot stand komen van deze eindverhandeling niet mogelijk geweest. Vooreerst mijn zus Caroline, die steeds in me bleef geloven. Verder mijn beste vriendin Rebecca, mijn ouders, familie en vrienden. Hiernaast wil ik ook zeker mijn collega's bedanken, voor hun aanmoediging en begrip. Hierdoor kon ik ook de nodige verlofdagen inplannen om het eindwerk te voltooien. Verder ook al de geïnterviewde personen die me hun tijd, expertise en medewerking verleenden. Tot slot ook de Universiteit Hasselt en meer specifiek de eindverhandelingencommissie. Ze boden me de kans dit nieuwe onderwerp aan te vatten en zodoende mijn Masterdiploma te bekomen.

Mei 2013,

Benats Benoit

Samenvatting

Deze zowel economisch als juridisch gerichte masterscriptie handelt omtrent het vermogensrechtelijke statuut van wettelijk- en feitelijk samenwonenden in België. Naast een algemeen overzicht van de wettelijke bepalingen die op deze beide samenlevingsvormen van toepassing zijn, worden de economische moeilijkheden die kunnen optreden in kaart gebracht. Verder spitst deze eindverhandeling zich toe op samenwonenden betrokken in een vennootschap. De onderzoeksgroep vormt het samenwonend koppel, in een affectieve relatie, dat actief samenwerkt binnen de vorm van een vennootschap waarin beide bestuurder zijn. Het doel is een praktijkbeeld te schetsen van de vermogensrechtelijke problematiek die kan optreden bij samenwonenden betrokken in een vennootschap.

De literatuurstudie geeft een algemeen overzicht van het wettelijk kader dat van toepassing is op de onderzoeksgroep. Interessant aan de onderzochte materie is de betrokkenheid van de verschillende rechtsdomeinen. Naast het burgerlijk recht, zijn zowel het gemeen- en verbintenissenrecht als het vennootschapsrecht relevant. Uit de literatuur blijkt dat wettelijk samenwonenden in België slechts kunnen steunen op een minimale vermogensrechtelijke bescherming. Deze bescherming blijkt verder een relatief gegeven, de opzegging van zowel de wettelijke- als de feitelijke samenwoning kan in België immers eenzijdig gebeuren. Voor de nochtans omvangrijke groep feitelijk samenwonenden in België is er zelfs geen enkel wettelijk kader voorzien. Dit gebrek aan wettelijk kader leidt tot verscheidene onredelijke situaties. Om deze situaties te vermijden dienen samenwonenden in België zelf onderling talloze afspraken vast te leggen. Indien het tot een geschil of relatiebreuk komt dienen ze zich te beroepen op rechtsgronden uit het gemeen- en verbintenissenrecht om rechtvaardigheid te bekomen. Dit gemeen recht is echter niet voorzien op een affectieve relatie, de samenwoning en het gemeenschappelijk huishouden van beide partners. Indien er een relatiebreuk optreedt, is de uitkomst van de rechtspraak omtrent mogelijke geschillen vaak onzeker. Waar gehuwden terugvallen op een volledig uitgewerkt huwelijksvermogensrecht, is er voor samenwonenden echter geen soortgelijk vangnet in België. Zo dienen samenwonenden betrokken in een vennootschap te steunen op contractuele bepalingen in het samenlevingscontract, de aandeelhoudersovereenkomst en de statuten van de vennootschap.

Een eerste problematiek die zich stelt in de praktijk is dat de samenwonenden onvoldoende op de hoogte zijn van de juridische gevolgen van hun samenlevingsvorm. Men is zich enerzijds niet bewust van hun vermogensrechtelijke positie en anderzijds

anticiperen ze niet op negatieve gebeurtenissen in de toekomst als een relatiebreuk of faillissement. Samenwonenden maken niet voldoende gebruik van de middelen die wel voorhanden zijn, of gaan vaak te laat bij hun boekhouder of notaris te rade. Men heeft vaak geen voorzorgen genomen, bindende contracten afgesloten, onvoldoende eigendomsbewijzen bewaard enzovoort. Eventuele schuldeisers staan dan in een uiterst sterke positie. Verder staan partijen onvoldoende stil bij belangrijke factoren als keuze van de juiste vennootschapsvorm en de verdeling van de taken en bevoegdheden binnen hun vennootschap. Schriftelijke afspraken zijn cruciaal, echter mede door het affectief karakter van hun relatie, gaan samenwonenden niet vaak over tot het uitwerken van contractuele bepalingen.

Van groot belang is ook de inbreng, en het verwerven van aandelen bij samenwonenden betrokken in een vennootschap. Er kan een aanzienlijke ongelijkheid inzake aandelenbezit en de rechten hieraan verbonden zijn, hetgeen voor de benadeelde samenwonende ernstige gevolgen kan hebben. Bij stopzetting van de samenlevingsvorm door een relatiebreuk zal de vennootschap immers, als apart rechtspersoon, blijven voortbestaan. De samenwonenden dienen dan onderling overeen te komen over het lot van de aandelen en de continuïteit van de vennootschap. Bij ernstige onenigheid na de relatiebreuk zal dit niet mogelijk blijken, met mogelijke geschillenregelingen als uitkoop of uitsluiting tot gevolg.

Indien de samenwonenden de gezinswoning in de vennootschap hebben gebracht, of via de vennootschap gekocht, stelt zich nog een bijkomende problematiek. Bij de wettelijk samenwonenden geldt er een bescherming van de gezinswoning. Er is uitdrukkelijke toestemming van de andere partner vereist alvorens deze kan ingebracht worden, zelfs indien deze het bezit is van slechts één partner. Bij feitelijk samenwonenden is dit niet het geval. Al zijn er bepaalde voordelen verbonden aan een inbreng in de vennootschap, uit het praktijkonderzoek blijkt dat alle bevraagde partijen tegen de inbreng gekant zijn. Er stelt zich verder nog een andere discussiepunt omtrent het voordeel van alle aard dat verbonden is aan de inbreng. Dit voordeel van alle aard kan enerzijds slechts aan één van de feitelijk samenwonende partners aangerekend worden, en anderzijds heeft de huidige regering in België dit voordeel van alle aard enorm opgetrokken. Het fiscale voordeel van een eventuele inbreng van de woning in de vennootschap wordt zo ernstig ingeperkt.

Inhoudsopgave

Voorwoord	i
Samenvatting	iii
Inhoudsopgave	v
Deel 1: Inleiding en praktijkprobleem	1
1. Inleiding	1
1.1.....Maatschappelijke trend	1
1.2 Statistische gegevens	2
1.3 Kader en afbakening.....	2
1.4 Doel en opzet	4
1.5 Opbouw	5
2. Centrale onderzoeksvraag en deelvragen	7
2.1 Terminologie	7
2.2 Centrale onderzoeksvraag	7
2.3 Deelvragen.....	8
Deel 2: Literatuurstudie.....	11
1. Soorten samenlevingsvormen.....	11
1.1 Definities en wettelijke bepalingen	11
1.1.1 Wettelijke samenwoning	11
1.1.2 Feitelijke samenwoning.....	12
1.1.3 Stopzetting van de samenlevingsvormen	12
1.2 Vermogensrechtelijke aspecten bij buitenhuwelijkse samenlevingsvormen	14
1.2.1 Wettelijke samenwoning	15
1.2.1.1 De primaire samenwoningregels	15
1.2.1.2 De secundaire samenwoningregels	16
1.2.2 Primaire en secundaire samenwoningregels bij feitelijke samenwoning....	17
1.2.3 De gezinswoning	17
1.3 Beëindiging van de relatie	18
1.3.1 Vermogensrechtelijke aspecten binnen een affectieve relatie	19
1.3.2 Vermogensrechtelijke gevolgen van de beëindiging samenwoning	19
1.3.3 Mogelijke rechtsgronden in de Belgische wetgeving	21
1.3.4 De positie van de schuldeiser.....	24
1.4 Het samenlevingscontract	25
1.5 Samenwonen versus vennootschap	28
1.5.1 Vennootschapsvormen in België	29
1.5.2 Aandelen: verwerving, verdeling en overdracht.....	30
1.5.3 Uitsluiting en uittreding van aandeelhouders	32

Deel 3: Praktijkonderzoek	35
1. Opbouw en doelstelling.....	35
1.1 Opsomming en relevantie bevoorrechte getuigen	36
1.1.1 Het samenwonend koppel	36
1.1.2 De boekhouder	37
1.1.3 De advocaat	37
1.1.4 De notaris	38
1.1.5 De financieel planner	38
1.2 Resultaten veldonderzoek	39
1.2.1 Praktijkschets samenwonen te België	39
1.2.2 Samenwonenden betrokken in een vennootschap.....	45
1.2.3 Relatiebreuk en preventieve maatregelen.....	51
1.2.4 De gezinswoning.....	55
Deel 4: Conclusie	59
Bibliografie	63
Bijlagen	
Bijlage 1: Grafiek evolutie huwelijk en echtscheiding	vii
Bijlage 2: Model samenlevingscontract	ix
Bijlage 3: Vragenlijst interviews	xv

Deel 1: Inleiding en praktijkprobleem

1. Inleiding

1.1. *Maatschappelijke trend*

In onze huidige maatschappij worden steeds minder huwelijken afgesloten. In België woont iets meer dan de helft van de volwassenen nog gehuwd samen. Recente wetgevende veranderingen heeft het monopolie van het huwelijk, als instelling ter organisatie van de relatie tussen twee personen, tenietgedaan.¹ Naast het huwelijk bestaan er in onze maatschappij nog verschillende andere samenlevingsvormen. Wettelijk samenwonen en feitelijk samenwonen zijn de voornaamste, maar ook andere vormen zoals een latrelatie en een buitenhuwelijkse relatie zijn niet denkbeeldig in de huidige maatschappij.

Tot de jaren zestig werden samenwonenden nog in de Belgische rechtspraak als 'gezel en bijzit' benoemd. Onder invloed van de 'Flowerpower-beweging' eind jaren zestig veranderden de morele en maatschappelijke normen. Ongehuwd samenwonen werd meer aanvaard. De rechtspraak stelde dat deze samenlevingsvorm evenwel niet erkend werd door de wet, maar tevens niet in strijd was met de openbare orde of met de goede zeden.² De populariteit van deze alternatieve samenlevingsvormen nam de laatste decennia toe, terwijl het aantal huwelijken een terugval kende. Ook kennen we sinds de jaren '90 een sterke stijging van het ongehuwd samenwonen voorafgaand aan een huwelijk.³ Opvallend is dat de evolutie naar minder huwelijken zich redelijk plots en in vele West-Europese landen tegelijk heeft voorgedaan. In België lag het keerpunt omstreeks 1973.⁴ Deze evolutie zette zich voort en de huidige maatschappij wordt gekenmerkt door vele echtscheidingen, nieuw samengestelde gezinnen, het homohuwelijk en andere recente ontwikkelingen. Het is aan de wetgever om gepast te reageren op deze maatschappelijke veranderingen. De balans tussen de wetgeving en de maatschappelijke realiteit mag niet te zeer worden verstoord. De doelstellingen van de

---

¹ CORIJN M., "tien jaar wettelijke samenwoning in België. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens", Brussel, Studiedienst van de Vlaamse Regering, 2012, SVR-webartikel 2

² Cass. 26 Juni 1967, R.W. 1967-68, 786

³ PASTEELS I., CORIJN M. en MORTELMANS D. "Voorhuwelijks samenwonen: een vergelijking tussen intacte en niet-intacte huwelijken in Vlaanderen", *Relaties en nieuwe gezinnen 2012*, Vol 2 nr. 4, 1

⁴ GEYSELS M., COOTJANS A-M., "Huwelijk en ongehuwd samenwonen", in VAN HOUTTE J., GYSELSS M., COOTJANS A-M., VANDEWAERDE S., *Gezin en (ge)recht*, Kapellen, Pelckmans, 1988, 32

wetgeving gaan dan verloren of worden niet optimaal gerealiseerd. Dit met een zekere rechtsonzekerheid, rechtsongelijkheid en onrechtvaardigheid tot gevolg.⁵

1.2 Statistische gegevens

Grafiek A in bijlage 1 schetst een goed beeld van de historische evolutie van het aantal huwelijken en echtscheidingen in België. In 1950 werden er nog 72.023 huwelijken afgesloten, waarbij we 5.100 echtscheidingen kenden. Tussen 1960 en 1970 kende het huwelijk nog een korte heropleving, echter sindsdien daalde dit aantal tot nog slechts 42.159 huwelijken in 2010. Het aantal echtscheidingen kende een enorme groei tot 28.903 echtscheidingen in datzelfde jaar. Het aantal wettelijk samenwonenden daarentegen is sterk gestegen sinds de invoering per 1 januari 2000. In 2005 werden er zo nog 18.729 verklaringen van wettelijke samenwoning afgelegd in België. Per 2010 bleek dit aantal bijna verviervoudigd, tot een aantal van 72.191 verklaringen.

De groep feitelijk samenwonenden is echter nog veel omvangrijker. Een recente publicatie van de Studiedienst van de Vlaamse regering op basis van de Rijksregistersgegevens⁶ gegevens toont dit aan. Een globale schatting van het totaal aantal huishoudens met ongehuwd samenwonenden in België komt zo maar liefst op 499.954 huishoudens. Uit de studie blijkt dat in België per januari 2011 er 515 op 1000 personen gehuwd samenleven, van de andere helft niet-gehuwden wonen er slechts 66 op 1000 wettelijk samen. Tevens interessant in het onderzoek van de Vlaamse Studiedienst is het profiel van de samenwonenden dat men probeert te achterhalen. Men komt zo tot de vaststelling dat de wettelijk samenwonenden vooral bestaan uit nooit gehuwde dertigers met kinderen. Bij de helft van de wettelijk samenwonenden blijkt het een duurzame regeling tussen de partners, die al meer dan 7 jaar aanhoudt. De wettelijke samenwoning blijkt echter vaak slechts een tijdelijke regeling, die erna overgaat in een huwelijk of wordt stopgezet.

1.3 Kader en afbakening

Samenwoning als gegeven wordt beheerst door vrije wil. Personen, die besluiten samen te wonen, kunnen kiezen in welke vorm zij dit doen. Men kiest zelf aan welke wettelijke plichten en bepalingen zij zich willen onderwerpen. Indien ze kiezen voor het huwelijk,

---

⁵ Schrama, W.M., "Een redelijk en billijk relatierecht", TPR 2010, nr. 4, 1705

⁶ CORIJN M, tien jaar wettelijke samenwoning in België. Een analyse op basis van Rijksregistersgegevens, Brussel, 2012, Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-webartikel,3

dan gaat dit gepaard met een degelijk organisatorisch kader en wettelijke bescherming. Bij wettelijk of feitelijk samenwonen, is dit wettelijk kader en deze bescherming veel minder of amper aanwezig. De rechtspraak ziet de verschillende behandelingen tussen gehuwden, wettelijk en feitelijk samenwonenden overigens niet als discriminatie. De redenering, die de wetgever volgt, oogt eenvoudig. Gezien samenwonenden kiezen voor een vorm van samenwonen die minder plichten inhoudt, hebben ze ook minder rechten dan gehuwden.⁷

Interessant is de motivatie bij koppels om al dan niet in het huwelijk te treden. Een principiële motivering kan zijn dat men huwt omdat men dit als de aangewezen leefvorm aanziet. Hiernaast kan men huwen uit economische, sociale of financiële overwegingen. Echter ook andere redenen kunnen aan de basis van de keuze tot huwen liggen. Denk zo bijvoorbeeld aan jongeren die thuis wegwillen, of degenen die huwen uit nood aan geborgenheid.⁸ Ook de keuze om tot ongehuwd samenwonen over te gaan kan verschillende motiveringsgronden hebben. Koppels kunnen het zo bijvoorbeeld niet nodig vinden te huwen, of toch zeker niet zolang er geen kinderen zijn. Ze kunnen het samenwonen ook als een soort proefhuwelijk zien, waarbij men wacht om te huwen tot ze bijvoorbeeld afgestudeerd zijn, of zekerder zijn van hun relatie. Ook een principiële afkeer van het huwelijk als gegeven op zich kan aan de basis liggen van hun keuze tot een alternatieve samenlevingsvorm.⁹

Deze eindverhandeling handelt omtrent het vermogensrechtelijke aspect verbonden aan de keuze voor het wettelijk en feitelijk samenwonen. Centraal in dit werk staan de samenwonenden, waar van toepassing zal een vergelijk met de situatie van gehuwden gelegd worden. We beperken ons tot de situatie tussen twee samenwonende personen die een affectieve relatie hebben. Dit affectief karakter kan een belangrijk gegeven zijn in de onderzochte materie. Het is aanvaardbaar te stellen dat personen in een liefdesrelatie belangrijke financiële- en andere vermogensrechtelijke beslissingen minder doordacht nemen. Doordat beide personen elkaar meestal blindelings vertrouwen, handelt men anders dan men individueel zou handelen. Iedereen kent wel het gezegde 'liefde maakt blind'. Men kan ergens verwachten dat partners bij het nemen van belangrijke beslissingen doorgaans niet anticiperen op een mogelijke relatiebreuk in de toekomst.¹⁰

---

⁷ SENAËVE P., "De rechtspraak van het Arbitragehof aangaande de ongelijke behandeling van de diverse samenlevingsvormen", in J. BAEL, H. BOCKEN, S. DEVOS, C. ENGELS, P. VANDENBERGHE en A. WYLLEMAN, *Liber Amicorum Christian De Wulf*, Brugge, Die Keure, 2003, 186 ev.

⁸ GEYSELS M., COOTJANS A-M., "Huwelijk en ongehuwd samenwonen", in VAN HOUTTE J., GYSELSS M., COOTJANS A-M., VANDEWAERDE S., *Gezin en (ge)recht*, Kapellen, Pelckmans, 1988, 32

⁹ GEYSELS M., COOTJANS A-M., "Huwelijk en ongehuwd samenwonen", supra noot 8, 32-33

¹⁰ Schrama, W.M., *Een redelijk en billijk relatierecht*, TPR 2010, nr. 4, 1717

Men zou omtrent het samenwonen in zijn geheel talrijke aspecten kunnen onderzoeken. We denken ondermeer aan erf- en successierechten, taxatie, enzovoort. Zoals de titel van dit werk aangeeft, zal dit werk zich echter voornamelijk richten op samenwonenden die ook beroepsmatig actief samenwerken met elkaar, en dit binnen de vorm van een vennootschap. Partners die dus samen een zaak of activiteit uitoefenen, binnen een bepaalde vennootschapsvorm. Per eind 2012 stonden er in België in de Kruispuntbank van Ondernemingen meer dan 1,5 miljoen actieve ondernemingen geregistreerd. Iedere dag worden er nieuwe vennootschappen opgericht. Het valt aan te nemen dat er bij deze vennootschappen ook vennootschappen zijn van (al dan niet beide) samenwonenden die ook actief samenwerken in deze vennootschap.

1.4 Doel en opzet

Dit werk beoogt twee doelen te bereiken. Een eerste algemeen doel is een beeld te vormen van de vermogensrechtelijke situatie van de wettelijk en feitelijk samenwonende partners in België. Welke zijn juist de wettelijke bepalingen van toepassing, en welke vermogensrechtelijke moeilijkheden kunnen zich voordoen bij deze samenwonenden. Maar ook vooral, wat is de visie van de personen die dagelijks geconfronteerd worden met deze materie? Wat is hun zicht op de huidige wetgeving en op de situatie van samenwonenden in België? Het tweede doel omvat de specifieke situatie van samenwonende koppels betrokken in een vennootschap. Naast een algemeen praktijkbeeld, bekijk ik enerzijds de vermogensrechtelijke situatie en gevolgen indien een relatiebreuk optreedt tussen beide partners. Verder ga ik na of er preventieve maatregelen mogelijk zijn om mogelijke vermogensrechtelijke problemen tegen te gaan. Naast deze twee subdoelen beoog ik tevens een beeld te vormen van de impact van een inbreng van de gezinswoning in de vennootschap waarin beide samenwonenden actief samenwerken. Welk zijn de mogelijke voor- of nadelen hieraan verbonden, wat zijn de gevolgen en wat is de mening van de bevroegde personen omtrent deze inbreng?

Om de bovenstaande doelstellingen te bereiken is een studie van de juridische structuur en de wettelijke bepalingen van toepassing op samenwonenden vereist. Bij de studie van de beschikbare literatuur en wetteksten beperk ik me dus evenwel tot het vermogensrechtelijk aspect aan het samenwonen verbonden. Dit blijft echter een ruim gegeven en ik heb getracht de literatuurstudie zo algemeen mogelijk te houden. De bedoeling is dat het grote publiek een beeld zou kunnen vormen van de specifieke situatie van de samenwonenden in België. Aangezien het tweede belangrijke doel zich toespitst op de samenwonenden betrokken in een vennootschap, zullen ook de relevante bepalingen uit het vennootschapsrecht nader bekeken worden. Enkel indien men een

transparant beeld heeft van de wettelijk bepalingen en regels die van toepassing zijn, kan men een gericht praktijkonderzoek voeren. Dit laatste vormt het tweede en belangrijkste deel van deze uiteenzetting. Via een veldstudie wil ik een praktijkbeeld schetsen van de vermogensrechtelijke situatie van ongehuwd samenwonenden in België. Ik wil zo ondermeer nagaan welke situaties en vermogensrechtelijke problemen er zich kunnen voordoen in de praktijk. Ik tracht verder na te gaan welke specifieke problemen er kunnen ontstaan indien de samenwonende partners samen werken in een vennootschap. Dit praktijkbeeld wordt geschetst via een bevraging van bevoorrechte getuigen. Enkel door de visie en mening van diegenen die beroepsmatig met deze materie in aanraking komen te bevragen, kan men een kwalitatief praktijkbeeld schetsen. Zoals aangehaald wordt hierbij de impact van een relatiebreuk onderzocht, en welke preventieve maatregelen er genomen kunnen worden om mogelijke nadelige gevolgen tegen te gaan. Ook de problematiek inzake de gezinswoning komt aan bod. Gezien de toch zekere verwevenheid met het onderwerp, zullen waar van toepassing ook bepaalde fiscale aspecten toegelicht worden.

1.5 Opbouw

De structuur van het werk is opgebouwd uit 4 delen: de inleiding, de literatuurstudie, het praktijkonderzoek en de conclusie. In paragraaf 2 van deze *inleiding* licht ik eerst de gehanteerde terminologie in dit werk toe. Hierna volgt de formulering van de centrale onderzoeksvraag en de bijhorende deelvragen.

In deel 2 volgt de *literatuurstudie*. In het eerste hoofdstuk worden de definities en de wettelijke bepalingen toegelicht. Hierna volgen dan in hoofdstuk 2 de algemene vermogensrechtelijke aspecten verbonden aan het wettelijk en feitelijk samenwonen. In het derde hoofdstuk komt het aspect van de beëindiging van de samenwoning aan bod. Het vierde hoofdstuk handelt omtrent de samenlevingscontracten die samenwonenden kunnen afsluiten. In het laatste hoofdstuk licht ik de van toepassing zijnde bepalingen uit de vennootschapswetgeving toe. Ondermeer de inbreng in de vennootschap, het bestuur, de verwerving en verdeling van aandelen. Ik sluit het theoretische luik van de eindverhandeling af met een toelichting omtrent een mogelijke geschillenregeling tussen aandelhouders.

Het derde deel van de eindverhandeling vormt het *praktijkonderzoek*. De praktische studie van deze verhandeling is gesteund op bevraging van bevoorrechte getuigen. In het eerste hoofdstuk wordt kort de doelstelling en de opbouw van het praktijkonderzoek aangehaald. Hier beschrijf ik ook de bevoorrechte getuigen en hun relevantie inzake de

onderzochte materie. In het tweede hoofdstuk worden dan de resultaten en bevindingen uit het veldonderzoek weergegeven. Ik heb ervoor gekozen om de resultaten niet per bevroagde partij weer te geven, maar per onderzochte materie. Zo is een vergelijking tussen de verschillende visies van de bevroagden beter mogelijk. Ik wil zo een algemeen beeld bekomen van de specifieke situatie van samenwonenden betrokken in een vennootschap en de vermogensrechtelijke problemen die zich kunnen voordoen.

Het vierde deel omvat tenslotte de algemene *conclusies* die kunnen gevormd worden uit de resultaten van het veldonderzoek.

2. Centrale onderzoeksvraag en deelvragen

2.1 Terminologie

Een ondertussen verouderde benaming voor het ongehuwd samenwonen is het concubinaat. Deze vinden we wel nog geregeld in de literatuur terug en ook in de rechtspraak wordt deze soms nog gehanteerd. In dit werk zal ik echter de benamingen '*het feitelijk samenwonen*' en '*de feitelijk samenwonenden*' aanhouden. Op deze wijze kan er bij de bestudeerde topics een transparante vergelijking gemaakt worden met het wettelijk samenwonen. Indien ik op beide groepen wil duiden, zal de algemene term '*samenwonenden*' gehanteerd worden.

De onderzoeksgroep van dit onderzoek zijn zowel de wettelijk als feitelijk samenwonenden, die samen een zaak of beroepsactiviteit uitbaten, en dit binnen de vorm van een vennootschap. In deze verhandeling zal verwezen worden naar de term '*samenwonenden betrokken in een vennootschap*' om deze groep aan te duiden. We voeren enkel onderzoek naar die samenwonenden die een affectieve relatie hebben. Om op de vennootschap zelf te duiden gebruik ik de term '*vennootschap met samenwonenden*'.

2.2 Centrale onderzoeksvraag

Het valt te vermoeden dat, net zoals bij gehuwden, ook bij de samenwonenden er specifieke kenmerken, moeilijkheden en juridische geschillen kunnen ontstaan op vermogensrechtelijk gebied. Het zal blijken dat er een gebrek is aan enig wettelijk kader voor de feitelijke samenwoning. Verder kunnen mogelijke knelpunten versterkt worden door, zoals uit de literatuurstudie zal blijken, de mogelijkheid tot eenzijdige en onmiddellijke stopzetting van zowel de wettelijke als de feitelijke samenwoning.

Gelet op de twee hoofddoelen die vooropgesteld werden, kom ik tot volgende twee centrale onderzoeksvragen:

“ Welke zijn de wettelijke bepalingen en mogelijke vermogensrechtelijke moeilijkheden van toepassing op samenwonenden in België? ”

" Welke zijn de wettelijke bepalingen en mogelijke vermogensrechtelijke moeilijkheden van toepassing op samenwonenden betrokken in een vennootschap? "

Doel is in dit werk een praktijkbeeld schetsen van de mogelijke vermogensrechtelijke problemen en situaties die zich kunnen voordoen bij wettelijk en feitelijk samenwonende koppels. Naast een algemene schets, spits ik me verder toe op deze koppels die ook samen in een vennootschap betrokken en werkzaam zijn.

2.3 Deelvragen

Via de deelvragen in volgende paragraaf worden de twee centrale onderzoeksvragen verder uitgediept. De meest voor de hand liggende situatie die tot problemen kan leiden bij samenwonenden die betrokken zijn in een vennootschap is een beëindiging van de relatie van beide. De beëindiging omwille van een overlijden laat ik buiten beschouwing. We bespreken de situatie in geval van een relatiebreuk. Net zoals bij gehuwden blijft liefde namelijk niet voor eeuwig duren bij vele koppels.

De eerste deelvraag luidt bijgevolg:

" Welke vermogensrechtelijke gevolgen kan de beëindiging van de samenwoning hebben voor samenwonenden betrokken in een vennootschap? "

Om tot het volgende te onderzoeken aspect te komen, kom ik even terug op de minimale (of zelfs ontbrekende) wettelijke bescherming die samenwonenden genieten, in tegenstelling tot de gehuwden. Er werd echter door de wetgever wel ruimte gelaten aan de samenwonenden om zichzelf een betere bescherming te bieden. Zo kan het aangewezen zijn voor samenwonenden om zichzelf tegen elkaar, maar ook tegen derden zoals schuldeisers, beter te beschermen. De meest gekende vorm is de tegenhanger van het huwelijkscontract bij gehuwden, met name het samenlevingscontract. Dit kan bepaalde vermogensrechtelijke aspecten van het samenwonen vastleggen. We stellen ons in dit onderzoek de vraag of alle samenwonenden op de hoogte zijn van deze mogelijkheden, en in welke mate zij er gebruik van maken.

Een tweede deelvraag die ik zal trachten te beantwoorden luidt als volgt:

" Zijn er preventieve maatregelen die de samenwonenden betrokken in een vennootschap kunnen nemen om eventuele nadelige vermogensrechtelijke gevolgen te vermijden? "

Naast deze deelvragen wordt er nog een bijkomende deelvraag vooropgesteld. Deze houdt verband met het volgende specifieke gegeven dat bij de onderzoeksgroep kan optreden. Ik onderzoek namelijk de impact en de gevolgen van de inbreng van de gezinswoning van de samenwonenden in de vennootschap.

Deze laatste deelvraag werd als volgt geformuleerd:

" Welke impact kan de inbreng van de gezinswoning in de vennootschap met samenwonenden hebben? "

Deel 3 paragraaf 1 geeft verder weer hoe ik een antwoord op bovenstaande vragen tracht te bekomen. De opbouw en specifieke doelstelling van het praktijkonderzoek wordt in die paragraaf meer gedetailleerd toegelicht.

Deel 2: Literatuurstudie

1. Soorten samenlevingsvormen

Naast het huwelijk, kent België twee buitenhuwelijkse samenlevingsvormen: Wettelijk samenwonen en feitelijk samenwonen. Partners zijn vrij te kiezen voor welke samenlevingsvorm ze opteren. Zoals aangehaald zal dit werk zich toeleggen op de beide buitenhuwelijkse samenlevingsvormen, slechts waar van toepassing zal een vergelijking met het huwelijk gemaakt worden. Volledigheidshalve vermeld ik de in de inleiding aangehaalde latrelatie ("Living apart together"). Het is een affectieve relatie tussen twee personen waarbij er bewust gekozen werd om geen gezamenlijk huishouden te voeren en dus apart te blijven wonen. Er is dus ook geen sprake van enige juridische verbondenheid, vermogensvermenging of dergelijk. Op deze vorm zal verder niet ingegaan worden in deze verhandeling.

1.1 Definities en wettelijke bepalingen

1.1.1 Wettelijke samenwoning

De wettelijke samenwoning is in België een relatief recent gegeven. De wettelijke samenwoning wordt geregeld door de wet van 23 november 1998, deze wet ging van kracht per 1 januari 2000. Er zijn 5 wetsartikelen in het Burgerlijk Wetboek die de wettelijke samenwoning omvatten, met name artikels 1475-1479 B.W.

Wettelijk samenwonen wordt gedefinieerd als de toestand van samenleven van twee personen, van eender welk geslacht, die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd. Dit dient bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke domicilie te gebeuren.¹¹ Er zijn door de wetgeving slechts zeer beperkte voorwaarden opgelegd om de wettelijke samenwoning aan te gaan. Zo mogen ondermeer geen van de beide personen reeds verbonden zijn via een huwelijk of wettelijke samenwoning, en dienen ze beide in staat te zijn om contracten aan te gaan.¹² Men kan uit artikel 1475 § 1 ook opmaken dat er geen affectieve band tussen de partijen dient te zijn om tot de wettelijke- of feitelijke samenwoning over te gaan.

---

¹¹ Art. 1475 § 1 B.W.

¹² Art. 1475 § 2 , Art. 1123 en Art. 1124 B.W

Samenwonenden dienen evenmin van verschillend geslacht te zijn. Zo kunnen dus zussen, neven en nichten, maar dus ook zelfs vrienden of kennissen tot de verklaring van wettelijke samenwoning overgaan. Er dient dus geen enkele affectieve of seksuele relatie tussen beide partijen aanwezig te zijn.

De vraag stelt zich waarom deze samenlevingsvorm werd ingevoerd. Men kan hierbij aanhalen dat de wetgever wou inspelen op de opkomende maatschappelijke trend van samenwoning buiten het huwelijk. De wetgever erkende hierbij de maatschappelijke realiteit gekenmerkt door een dalende populariteit van het huwelijk en toename van de alternatieve samenlevingsvormen. Hiernaast werd er een beperkt wettelijk kader geboden aan personen van hetzelfde geslacht, familieleden en andere partijen die samenwonen.¹³ De wetgever bracht zo volgende 3 vormen onder dezelfde noemer¹⁴:

- Intrafamiliale wettelijke samenwoning (broers of zussen, vader en zoon, ...)
- Wettelijke samenwoning van hen die niet mogen huwen
- Wettelijk samenwoning van hen die niet willen huwen

De wetgever wou samenwonenden dus een minimale vermogensrechtelijke bescherming bieden, waar ruimte gelaten werd voor contractuele bepalingen.¹⁵ Samenwonende personen, al dan niet partners, zijn niet steeds op de hoogte van hun situatie. Indien men zich enkel registreert bij het bevolkingsregister op dezelfde domicilie, maar de verklaring van wettelijke samenwoning niet aflegt, valt men niet onder het statuut van de wettelijke samenwoning. Deze personen zijn dan feitelijk samenwonend. Deze samenlevingsvorm wordt in volgende paragraaf beschreven.

1.1.2 Feitelijke samenwoning

Feitelijk samenwonen kan men omschrijven als de toestand waar twee of meerdere personen, van eender welk geslacht en die niet gehuwd of wettelijk samenwonend zijn, samen in dezelfde domicilie wonen. Er kan tussen personen een duurzame band en levensgemeenschap ontstaan, zonder dat deze personen geopteerd hebben voor het huwelijk of de wettelijke samenwoning.¹⁶ In tegenstelling tot de wettelijk samenwonenden kunnen dit ook meerdere partijen zijn. Er is geen enkele rechtshandeling vereist om tot het feitelijk samenwonen over te gaan. Zoals in de inleiding aangehaald beperk ik me in dit werk tot die koppels die een affectieve relatie hebben.

---

¹³ VERBIST A. , "Planning en overdracht van vermogen", *NJW 2008*, 475

¹⁴ CASMAN H., "Wettelijke samenwoning. Hoe gaat dat nu verder?", *NJW 2004*, 182-183

¹⁵ VINCK, B., Overzicht van rechtspraak (2000-2012) – de wettelijke samenwoning, *Tijdschrift voor Familierecht*, 2012/9, Kluwer, 2012, 196

¹⁶ VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijkse samenwoning. Kroniek 2005-2007", *NJW 2008*, 567

Er bestaat geen wettelijk statuut met rechten en plichten voor partners die feitelijk samenwonend zijn. Deze samenlevingsvorm is niet geïstitutionaliseerd. In de literatuur wordt inzake dit gegeven veelvuldig verwezen naar het adagium van Napoleon Bonaparte: " Les concubins se passent de la loi, la loi se désintresse d'eux ".

De vermogensrechtelijke implicaties die dit gebrek aan enig wettelijk statuut voor feitelijk samenwonenden heeft zullen in hoofdstuk 1.2 toegelicht worden.

1.1.3 Stopzetting van de samenlevingsvormen

De wettelijke samenwoning kan op volgende manieren tot een einde komen:

- Van rechtswege, dit is het geval bij het overlijden van één van de partners, of wanneer één van de partners in het huwelijk treedt.¹⁷
- Door middel van een verklaring van beëindiging, in te dienen bij de ambtenaar van burgerlijke stand bij de gemeente. Deze kan eenzijdig of gezamenlijk ingediend worden. De procedure omtrent het indienen van deze verklaring werd door de wetgever vastgelegd.¹⁸

De feitelijke samenwoning komt op volgende manieren tot een eind:

- Bij het overlijden van één van de partners
- Één van de partners treedt in het huwelijk of legt een verklaring van wettelijke samenwoning af
- Op eenzijdig of gezamenlijk initiatief van de partners. In tegenstelling tot de wettelijk samenwonenden is hieraan geen enkele formaliteit verbonden

Opmerkelijk is ook dat bij stopzetting door één van de partners er geen enkele motivering of opzeggingstermijn vereist is.¹⁹ Geen enkele vorm van rechtelijk toezicht of enige vormvoorwaarden worden opgelegd.²⁰

---

¹⁷ Art. 1476 §2 lid 1 B.W.

¹⁸ Art. 1476 §2 lid 3 en 4 B.W.

¹⁹ VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijkse samenwoning. Kroniek 2005-2007", NJW 2008, 569

²⁰ SENAËVE P., SWENNEN F. en G. VERSCHULDEN, *De beëindiging van de tweerelatie. Voorlopige maatregelen - Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting - Wettelijke en feitelijke samenwoning*, Antwerpen - Cambridge, Intersentia, 2012, 297

1.2 Vermogensrechtelijke aspecten bij buitenhuwelijkse samenlevingsvormen

In deze inleidende paragraaf schets ik eerst kort de vermogensrechtelijke situatie en bepalingen bij gehuwden. De vermogensrechtelijke verhouding tussen gehuwden wordt in België beheerst door het huwelijksvermogensrecht. Dit heeft deels een dwingend en deels een aanvullend karakter. Personen die wensen in een huwelijk te stappen kunnen opteren voor 3 stelsels:

- Het wettelijk stelsel: hierbij ontstaan er 3 vermogens: het gemeenschappelijk vermogen, en dit van elk van de echtgenote afzonderlijk
- Het stelsel van scheiding van goederen: hierbij ontstaan er slechts 2 vermogens: dit van de ene echtgenoot en dit van de andere echtgenoot
- Het stelsel van de algehele gemeenschap: hierbij is er slechts één vermogen dat volledig gemeenschappelijk is

Alle gehuwden zijn onderworpen aan een primair huwelijkstelsel, dat hen rechten en plichten oplegt inzake bepaalde domeinen binnen het huwelijk.

Een aantal van deze verplichtingen zijn ondermeer:

- De hulp- en bijdrageverplichting²¹
- Bescherming van de gezinswoning²²
- Hoofdelijke aansprakelijkheid voor schulden aangegaan ten behoeve van het samenleven en de kinderen die opgevoed worden²³

Naast het primair stelsel zijn echtgenoten ook onderworpen aan het secundaire huwelijksvermogensrecht. Ze beschikken over de vrijheid om contractuele verbintenissen aan te gaan tussen elkaar. Indien ze hier niet voor opteren, vallen ze terug op het wettelijk stelsel. Belangrijk is dat gehuwden op deze manier buiten het 'gemene verbintenissen- en overeenkomstenrecht' (hierna: 'gemeen recht') geplaatst worden.²⁴

---

²¹ Art. 213 B.W. ; Art 217 B.W. ; Art 221 B.W.

²² Art. 215 B.W.

²³ Art 222 B.W.

²⁴ BARBAIX, R. "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in Samenlevingsvormen & Recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen. 5de Antwerps JuristenCongres, Maklu, 2012, 57

1.2.1 Wettelijke samenwoning

1.2.1.1 De primaire samenwoningregels

Artikel 1477 B.W. legt aan de wettelijk samenwonenden ook een aantal verplichtingen, rechten en bevoegdheden op. Deze zijn echter veel beperkter dan bij gehuwden. De wetgever stelt dat de bepalingen uit het primair huwelijkstelsel ook van toepassing zijn op de wettelijk samenwonende.²⁵

Bijgevolg zijn de voornaamste rechten en plichten die van rechtswege opgelegd worden:

- De plicht om bij te dragen in de lasten van de samenleving.²⁶
- Bescherming van de gezinswoning²⁷
- Hoofdelijke aansprakelijkheid voor schulden²⁸

In de praktijk houdt dit ondermeer in dat alle kosten zoals voeding, kleding, medische verzorging, vervoer, enzovoort door de wettelijk samenwonenden evenredig naar hun vermogen gedragen dienen te worden. Dit ook voor de lasten voor eventuele kinderen in het gezin. We beperken ons in deze studie tot een nadere toelichting van de bescherming van de gezinswoning bij de wettelijk samenwonenden.²⁹ Dit gezien deze materie deel uitmaakt van één van de deelvragen die werden geformuleerd in deel 1 van dit werk.

Met de invoering van het wettelijk samenwonen werd dus een minimale vermogensrechtelijke bescherming voor samenwonenden aangeboden door de wetgever. Dit primaire stelsel voor samenwonenden, dat zo ontstond, is echter veel beperkter dan dit bij gehuwden. Bij wettelijk samenwonenden is er ook geen sprake van een gemeenschappelijk vermogen. Er geldt een stelsel dat men kan vergelijken met het stelsel van zuivere scheiding van goederen bij gehuwden. Er zijn dus ook slechts twee vermogens. Men kan zich verder de vraag stellen wat de waarde is van deze primaire samenwoningregels. Zoals in paragraaf 1.2 aangehaald, heeft men de mogelijkheid de wettelijke samenwoning eenzijdig en zonder opzeggingstermijn te beëindigen. Op dat moment dient de samenwonende niet meer bij te dragen in de lasten. Zelfs de

---

²⁵ Art. 215, 220 § 1 en 224 § 1 lid 1

²⁶ Art. 1477 § 3 B.W.

²⁷ Art. 1477 § 2 B.W.

²⁸ Art. 1477 § 4 B.W.

²⁹ Zie 1.2.3 de gezinswoning

gezinswoning is dus na de beëindiging niet meer beschermd bij wettelijk samenwonenden.³⁰ Wel dient opgemerkt te worden dat er voor wettelijk samenwonenden de mogelijkheid is weggelegd via Art. 1479 B.W. om na de beëindiging dringende voorlopige maatregelen te bekomen. Zeker indien de relatie tussen de partijen ernstig verstoord is, kan de vrederechter bepaalde maatregelen opleggen.³¹ Er zijn sinds de invoering van het wettelijk samenwoning wel reeds enkele stappen ondernomen om toenadering te bekomen tussen het huwelijk en het wettelijk samenwonen. Dit ondermeer op gebied van directe belastingen, adoptie, de successie- en schenkingsrechten en registratierechten op schenkingen.³²

1.2.1.2 De secundaire samenwoningregels

Zoals bepaald in Artikel 1478 lid 1 B.W behoudt elk van de wettelijk samenwonenden de goederen waarvan hij de eigendom kan bewijzen. Ook de inkomsten uit deze goederen en uit arbeid blijven gescheiden. Dit bewijs van eigendom kan geleverd worden door eigendomsaktes, aankoopfacturen, bestelbonnen en dergelijke. Het bewijs van bezit van onroerend goed kan men in de notariële aktes terugvinden.³³ Men kan het wettelijk samenwonen dus vergelijken met het stelsel van scheiding van goederen bij gehuwden. Ook bij de wettelijke samenwoning zijn er slechts twee vermogens. Juridisch blijven de vermogens gescheiden, ongeacht er in feite een vermenging als gevolg van het samenwonen is ontstaan. Het samenwonen op zich impliceert dus niet dat de beide partijen de bedoeling hadden het vermogen gemeenschappelijk te maken.³⁴

Voor de wettelijk samenwonenden werd er door de wetgever geen wettelijk geregeld samenwoningsvermogensstelsel bepaald. De vermogensrechtelijke aspecten en verhoudingen worden geregeld door het gemeen recht. Indien er goederen zijn waar geen van de partners het eigendomsbewijs van kan aanleveren, worden deze geacht in onverdeeldheid te zijn. Opmerkelijk is dat deze onverdeeldheid wordt vermoed ten aanzien van alle goederen³⁵. Bij gehuwden in het stelsel van scheiding van goederen heeft dit namelijk enkel betrekking op de roerende goederen.³⁶

---

³⁰ PINTENS W., "Vermogensrechtelijke gevolgen van ongehuwd samenwonen. De wettelijke samenwoning" in W. PINTENS, *Familiaal vermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2001, 9

³¹ VINCK, B., Overzicht van rechtspraak (2000-2012) – de wettelijke samenwoning, *Tijdschrift voor Familierecht*, 2012/9, Kluwer, 2012, 197

³² CASMAN H., "Wettelijke samenwoning. Hoe gaat dat nu verder?", *NJW* 2004, 183

³³ FIERENS J., la séparation des cohabitants de fait, *SEPF* 22, 2010, 81

³⁴ SABBE K. en COPS G., "Niet getrouwd, wel gescheiden. Juridische aspecten van de beëindiging van de samenwoning", *Not.Fisc.M.* 2002, 8

³⁵ CASMAN H., "Vereffening – verdeling na beëindiging van de relatie tussen ongehuwde samenwoners" in *Familie op maat*, Notarieel congres 2005, Mechelen, Kluwer, 2005, 348

³⁶ Art. 1486 §2 B.W.

1.2.2 Primaire en secundaire samenwoningregels bij feitelijke samenwoning

Bij de feitelijke samenwoning is er geen sprake van primaire samenwoningregels. Het feitelijk samenwonen is niet geïnstitutionaliseerd. Er zijn geen wettelijke bepalingen die enige rechten of plichten vastleggen voor de feitelijk samenwonenden. De verhoudingen tussen feitelijk samenwonenden worden dus volledig bepaald door het gemeen recht.³⁷

De drie bepalingen inzake hulp- en bijdrageplicht, bescherming gezinswoning en hoofdelijke aansprakelijkheid voor schulden zijn niet van toepassing. Er zijn dus geen specifieke vermogensrechtelijke gevolgen aan het feitelijk samenwonen verbonden. De vermogens van beide partners blijven strikt gescheiden van elkaar. Een ander verschil met de wettelijke samenwoning is het vermoeden van onverdeeldheid over de goederen. De feitelijk samenwoning doet geen wettelijk vermoeden ontstaan van onverdeeldheid, zoals dat wel vermoed wordt bij het wettelijk samenwonen over alle goederen. Dit ongeacht er een vermenging van de vermogens is opgetreden over de jaren van samenwoning.³⁸

Voor de feitelijk samenwonenden bestaat er ook geen mogelijkheid om dringende en voorlopige maatregelen te bekomen bij de vrederechter, die echtgenote in scheiding wel hebben.³⁹ Enkel in spoedeisende aangelegenheden kunnen ze een kort geding opstarten bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Dit zijn slechts voorlopige maatregelen die echt noodzakelijk zijn, in afwachting van de definitieve afwikkeling van het geschil.⁴⁰

1.2.3 De gezinswoning

De gezinswoning wordt omschreven als het onroerend goed dat het gezin tot voornaamste woning dient. Gezien Art. 215 ook van toepassing is op de wettelijk samenwonende partners, kan de ene partner niet zonder medeweten van de andere partner zijn of haar mogelijke rechten op de gezinswoning laten gelden.⁴¹ Als gevolg kan

---

³⁷ VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijkse samenwoning. Kroniek 2005-2007", *NJW 2008*, 573

³⁸ Supra noot 37, p. 576

³⁹ Vred. Waver 23 Januari 2007, *T.Vred. 2009*, alf.5-6, 364

⁴⁰ SABBE K. en COPS G., "Niet getrouwd, wel gescheiden. Juridische aspecten van de beëindiging van de samenwoning", *Not.Fisc.M.* 2002, 5

⁴¹ Art. 215 B.W. van toepassing op grond van Art. 1477 §2 B.W.

geen van beide partners de gezinswoning verkopen, verhuren, of bezwaren met een hypotheek.⁴² Ook de inboedel van de gezinswoning wordt beschermd.⁴³

Deze wettelijke bescherming van de gezinswoning is echter niet van toepassing op feitelijk samenwonenden. Hun rechten en plichten inzake eigendom, overeenkomsten en aansprakelijkheid worden volledig bepaald door het gemeen recht. In de literatuur⁴⁴ wordt vaak aangehaald dat een bescherming van de feitelijk samenwonende toch mogelijk zou moeten zijn. Dit via artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden. Dit artikel stelt namelijk dat de overheid de plicht heeft het familie- en gezinsleven van de inwoners te eerbiedigen. Voor een verdere toelichting omtrent de gezinswoning verwijs ik naar paragraaf 1.3.2

1.3 Beëindiging van de relatie

De gevolgen die een relatiebreuk, en daaruit voortvloeiende stopzetting van de samenwoning, kan hebben zijn omvangrijk. We kunnen deze opsplitsen in twee categorieën. Enerzijds de persoonsrechtelijke gevolgen, denk zo bijvoorbeeld aan het onderhoudsgeld, regelingen inzake de kinderen van het gezin enzovoort. Anderzijds gaat de relatiebreuk gepaard met een aantal vermogensrechtelijke gevolgen.⁴⁵ In deze verhandeling beperken we ons tot de vermogensrechtelijke gevolgen die voortvloeien uit een breuk tussen beide partners. Vanuit een theoretisch oogpunt lijkt de toepassing van het gemeen recht duidelijk, echter in praktijk kan men vaak geen antwoord vinden op verscheidene rechtsvragen. Er worden in toenemende mate conflicten aan de rechter voorgelegd, maar er blijft een gebrek aan een richtinggevende jurisprudentie. Men kan stellen dat zolang het bestaande ruime interpretatiekader niet wordt ingeperkt, deze conflicten zich blijven voordoen. Vooral bij een breuk tussen beide partners heerst onduidelijkheid over een aantal vermogensrechtelijke vraagstukken. Naast het gebrek aan een specifiek wettelijk kader, is de aard van het ongehuwd samenwonen zelf ook een reden voor het ontstaan van deze vermogensrechtelijke vraagstukken. In de praktijk gaat het om vele uiteenlopende situaties tussen wettelijk en feitelijk samenwonenden, die zich niet eenvoudig in algemene regels laten omvatten.

---

⁴² FORDER C., "Ongehuwd samenwonen en vermogensrecht: een waaier van mogelijkheden", *TEP* 2006, nr. 5, 336

⁴³ Art. 215 B.W. lid 1 en 2

⁴⁴ FORDER C., "Ongehuwd samenwonen en vermogensrecht: een waaier van mogelijkheden", *TEP* 2006, nr. 5, 337

⁴⁵ VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijkse samenwoning. Kroniek 2005-2007", *NJW* 2008, 571

1.3.1 Vermogensrechtelijke aspecten binnen een affectieve relatie

Een affectieve relatie tussen twee personen kenmerkt zich op een manier die afwijkt van de gemiddelde vermogensrechtelijke betrekking tussen twee personen die vreemden voor elkaar zijn. Dit ondermeer door volgende drie aspecten:

- Het betreft betrekkingen tussen personen die elkaars geliefden zijn
- Men leeft samen in één woning
- Relaties worden voor onbepaalde duur aangegaan en zijn dynamisch van aard

In liefdesrelaties staan de persoonlijke verhouding centraal en is er een zekere solidariteit tussen de partners aanwezig. De rol van het 'toeval' is significant aanwezig, beide partijen zijn minder bezig met welke goederen op wiens naam staan, wie voldoet welke schulden, enzovoort. Men gaat minder doordacht om met thans belangrijke beslissingen. Het tweede aspect, dat de partners in dezelfde woning samenleven, kan eveneens tot vermogensrechtelijke problemen leiden. Dit in het bijzonder voor de goederen die zich in deze woning bevinden. Bij de goederenrechtelijke afwikkeling zorgt dit voor specifieke bewijsproblemen die zich in andere gevallen minder vaak voordoen. Dit is niet enkel voor de partners zelf relevant, maar ook voor de mogelijke schuldeisers van (één van) de partners. Het laatste aspect dat complicaties kan veroorzaken schuilt zich in het feit dat affectieve relaties dynamisch zijn, en niet voor een vastgelegde periode worden aangegaan. Partners anticiperen doorgaans tijdens de relatie niet op een mogelijke scheiding of breuk. Op het moment dat de relatie verbroken wordt, treden echter de individuele belangen terug op. De op dat moment verstoorde persoonlijke verhoudingen tussen de partners kunnen een belemmering vormen voor het afwickelen van de relatie. Men kan stellen dat een affectieve relatie dus een atypische verhouding is, die zich niet zomaar binnen het algemeen vermogensrecht laat inpassen.⁴⁶

1.3.2 Vermogensrechtelijke gevolgen van beëindiging samenwoning

In deze paragraaf bespreek ik de mogelijke vermogensrechtelijke gevolgen die de beëindiging van de samenwoning kan teweeg brengen. Ik maak hier een opsplitsing

---

⁴⁶ SCHRAMA W.M., "Vermogensrechtelijke aspecten van de niet-huwelijkse samenleving: de moeizame verhouding tussen de affectieve relatie en het (vermogens)recht" in C. FORDER en A. VERBEKE, Gehuwd of niet: maakt het iets uit?, Antwerpen-Groningen, Intersentia, 2005, 105 ev.

tussen de activa en passiva. Eerst komen de roerende en onroerende goederen aan bod, verder ga ik na wat de positie van mogelijke schuldeisers is. In de volgende paragraaf licht ik enkele gronden of figuren uit het gemeen recht toe. Met name deze gronden waarop de samenwonenden zich kunnen beroepen om onredelijke situaties tegen te gaan. In het praktijkdeel van deze verhandeling wil ik namelijk enerzijds nagaan welke situaties er zich kunnen voordoen en anderzijds welke van deze gronden de samenwonenden betrokken in een vennootschap eventueel kunnen inroepen.

Zoals in paragraaf 1.2 reeds toegelicht behoudt ieder van de samenwonenden de goederen, inkomsten uit die goederen en inkomsten uit arbeid op voorwaarde dat hij het exclusieve eigendom over deze goederen kan aantonen. Het aanleveren van dit eigendomsbewijs wordt ook bepaald via het gemeen recht.⁴⁷ Bij de wettelijk samenwonenden bestaat er een vermoeden van onverdeeldheid over alle goederen. De onverdeeldheid kan gezien worden als een mede-eigendom en wordt dus beheerst door het gemeen recht.⁴⁸ Deze onverdeeldheid kan enerzijds ontstaan omdat de partners een goed gezamenlijk verkrijgen. Anderzijds ontstaat de onverdeeldheid als er geen bewijs voorhanden is dat het goed exclusief behoort tot één van de twee partners.⁴⁹ Bij feitelijk samenwonenden is er echter geen sprake van een wettelijk vermoeden van onverdeeldheid. Ondanks een mogelijke vermogensvermenging brengt het feitelijk samenwonen geen specifieke vermogensrechtelijke gevolgen met zich mee.⁵⁰ Beide samenwonenden hebben het recht om op elk ogenblik de goederen waarvan ze het eigendomsrecht kunnen bewijzen terug te nemen. Het enkele feit dat de facturen of de betaling op naam staat van één van de partners, is echter niet doorslaggevend indien de feitelijke context tegenstrijdig blijkt.⁵¹

Inzake de onroerende goederen beperk ik me tot het lot van de gezinswoning. Een specifiek geval dat in deze paragraaf wordt toegelicht is de uitzetting.

Indien het geen huurwoning betreft, zijn er voor de gezinswoning 2 mogelijkheden:

1. De gezinswoning eigendom van één van de partners
2. De gezinswoning werd gezamenlijk aangekocht

---

⁴⁷ Art 1316 e.v. B.W.

⁴⁸ Art.577 lid 2 B.W.

⁴⁹ FORDER C., "Ongehuwd samenwonen en vermogensrecht: een waaier van mogelijkheden", *TEP* 2006, nr. 5, 340

⁵⁰ VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijksamenwoning. Kroniek 2005-2007", *NJW* 2008, 568

⁵¹ Vred.Oudenaarde, 7 juni 2007, Rev.trim.dr.fam. 2009, afl.3, 951

Samengevat leiden deze gevallen tot volgende situaties⁵²:

1. De partner die eigenaar is van de gezinswoning kan zijn eigendomsrecht opeisen en de uitzetting van de andere partner eisen
2. De gezinswoning komt in onverdeeldheid. De partners kunnen opteren de woning in onverdeeldheid te laten, één van hen kan er afstand van doen, of het kan verkocht worden aan een derde.

Zoals toegelicht is er voor de wettelijk samenwonenden bescherming van de gezinswoning voorzien in de wet. In de praktijk komt het voor dat een uitzetting uit een eigen goed van één van de partners bij feitelijk samenwonenden gevorderd wordt. Na de beëindiging het feitelijk samenwonen rijst de vraag of de gewezen partner nog kan blijven wonen in de woning en dit voor welke periode en tegen welke prijs. Kan de gewezen partner die niet eigenaar is van de ene dag op de andere op straat gezet worden? De partner die niet eigenaar is heeft geen enkel recht noch titel noch zakelijk genot op het onroerend goed.⁵³ De vrederechter kan de uitzetting bevelen op basis van de bezetting zonder titel noch recht. Dit lijkt een bijzonder onredelijke en pijnlijke situatie voor de niet-eigenaar van de woning. Uitzonderingen zijn echter mogelijk. Zo oordeelde de vrederechter in Halle⁵⁴ dat een gewezen partner, van een koppel dat 16 jaar feitelijk samenwonend was, nog meer dan een half jaar mocht verblijven in de woning van de andere partner. De vrederechter oordeelde dit op grond van 'het recht van bezetting ter bede'. Dit houdt in dat de partner die eigenaar is een verblijfs- of genotsrecht van onbepaalde duur toekent aan de partner waarmee hij op duurzame wijze een gemeenschappelijke huishouding voert. Dit gebaseerd op de duurzame samenleving, die toch al 16 jaar standhield voor de beëindiging.

1.3.3 Mogelijke rechtsgronden in de Belgische wetgeving

Men kan zich, bij wijze van voorbeschouwing op het praktijkonderzoek, misschien reeds een aantal onredelijke situaties voorstellen die zich zouden kunnen voordoen bij het beëindigen van de relatie tussen de samenwonenden. Zo kan één partner financieel afhankelijk geweest zijn van de andere partner. De ene deed bijvoorbeeld het huishouden, terwijl de andere in de inkomsten voorzag. Maar ook indien de gezinswoning die eigendom is van één partner bijvoorbeeld gerenoveerd werd met geld van beide. Bij de beëindiging van de relatie leidt dit tot problemen. Er kan dan, vanuit het principe van

---

⁵² VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijkse samenwoning. Kroniek 2005-2007", *NJW 2008*, 581-582

⁵³ Vred. Halle 23 juli 2008, *NjW 2009*, 137

⁵⁴ Vred. Halle 23 juli 2008, *NjW 2009*, 136-137

rechtvaardigheid, een vergoedingsregeling tussen de beide partners ontstaan.⁵⁵ Gegeven de relatiebreuk, is het niet vanzelfsprekend dat de partners onderling overeenkomen over deze vergoedingsregeling. De partner die zichzelf benadeeld voelt kan dan een vordering instellen. De uitkomst hiervan is echter steeds onzeker voor de samenwonenden. Een feitelijk samenwonend koppel ging zo uit elkaar, en de ene partner vorderde een terugbetaling van gelden geïnvesteerd in het huishouden. De vrederechter⁵⁶ oordeelde echter dat deze partner het geld investeerde in uitvoering van een natuurlijke verbintenis. Het verschil in de betaalde bedragen voor het huishouden kon dan ook niet teruggevorderd worden en de eis werd ongegrond verklaard. De natuurlijke verbintenis is ontstaan buiten het rechtsdomein en steunt op het geweten en de morele plicht van personen⁵⁷. Indien men het engagement en de uitvoering van de morele verplichting op zich nam, verandert deze morele verplichting in een burgerrechtelijke verplichting die dan bijgevolg wel afdwingbaar is.⁵⁸

Vorderingen die de ene gewezen partner wil laten gelden ten opzichte van de andere gewezen partner moeten echter steeds een juridische grondslag hebben.⁵⁹ Deze dienen via een afzonderlijke procedure gevorderd te worden en de grondslag dient van gemeenrechtelijke aard te zijn. Ik geef hieronder een, niet exhaustieve, opsomming. Voorts beperk ik me tot een korte beschrijving van de voornaamste rechtsgronden die onredelijk benadeelde partners eventueel kunnen inroepen. In het praktijkdeel tracht ik de gronden die van toepassing kunnen zijn op samenwonenden in een vennootschap te identificeren.

Ondermeer volgende rechtsgronden kunnen ingeroepen worden:

- De lening
- De natrekking en kostenleer
- De verrijking zonder rechtmatige oorzaak
- Het verval van een schenking wegens verdwijning van haar oorzaak
- de onrechtmatige daad
- de zaakwaarneming
- ...

Indien er een *lening* tussen beide partners heeft plaatsgevonden in het verleden, kan de partner de terugbetaling vorderen. Deze partner dient wel het bestaan van de lening te

---

⁵⁵ ALLAERTS, V., "Samenwoningsrecht" in PINTENS, W., DU MONGH, J. en DECLERCK, C., *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 66

⁵⁶ Vred. Westerlo, 11 December 2006, T.Vred.2007, afl. 5-8, 354

⁵⁷ WILLEMS, K., "Natuurlijke verbintenis. Betaling begrafeniskosten." *NJW*, 2008, nr. 178, 191

⁵⁸ Rb. Brussel, 6 mei 2008, Act.dr.fam.2009, afl. 5, 93

⁵⁹ CASMAN H., "Vereffening – verdeling na beëindiging van de relatie tussen ongehuwde samenwoners" in *Familie op maat*, Notarieel congres 2005, Mechelen, Kluwer, 2005, 359

bewijzen en dat het daadwerkelijk om een lening ging. Het mag niet om een schuld of schenking gaan. Reeds vanaf het bedrag van 375 Euro dient dit bewijs trouwens schriftelijk te zijn.⁶⁰

De *natrekking* kan interessant zijn voor dit onderzoek, meer bepaald inzake de gezinswoning. Stel dat de ene samenwonende samen het huis heeft gebouwd, echter op grond die exclusief eigendom is van de andere. Er geldt dan een vermoeden dat de bebouwing door de eigenaar tot stand gebracht is, en dus tot de eigenaar van de grond behoort. De benadeelde partner kan ofwel het eigendomsvermoeden trachten te weerleggen ofwel bewijzen dat de woning niet enkel gebouwd werd met gelden en middelen van de andere samenwonende. De natrekking of kostenleer kan dus worden aangewend als grondslag in geval van een niet te verwijderen verbetering, bewerking of herstel van een zaak, waarvan de andere samenwonende exclusief eigenaar is.⁶¹

Een andere mogelijke grondslag is het *verval van een schenking wegens verdwijning van haar oorzaak*. Naar Art. 953 B.W. is een schenking tussen samenwonenden onherroepelijk. De partner die een vergoeding eist voor een gedane schenking in het verleden, volgt volgende redenering. De schenking werd gedaan uit genegenheid, nu werd de relatie buiten zijn of haar wil verbroken en de genegenheid is verdwenen. De oorzaak van de schenking is vervallen, en de partner wil zijn of haar schenking terugvorderen. Bovenstaande rechtsfiguur heeft recent een aanzienlijke verandering ondergaan. Vroeger aanvaardde het Hof van Cassatie het verdwijnen van de oorzaak van de schenking als grond van verval.⁶² Dit zolang het verdwijnen van de oorzaak het gevolg was van een voorval buiten de wil om van de schenker. In een recent arrest⁶³ komt het hof hierop terug en lijkt het verval van oorzaak bij schenkingen enkel nog in de wettelijk erkende gevallen toepasbaar. Het hof stelt dat het bestaan van de oorzaak moet beoordeeld worden op het ogenblik van de rechtshandeling. Het latere verdwijnen van de oorzaak (bijvoorbeeld een relatiebreuk) heeft in de regel geen gevolgen voor de rechtsgeldigheid van de rechtshandeling, ook niet inzake schenkingen onder levenden stelt het Hof. De uitspraak in het recente arrest van 2008 staat lijnrecht tegenover de uitspraak in 1989 van het Hof van Cassatie, en lijkt (deels) een einde te maken aan de rechtsfiguur.⁶⁴

---

⁶⁰ SENAEVE P., SWENNEN F. en G. VERSCHULDEN, *De beëindiging van de tweerelatie. Voorlopige maatregelen - Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting - Wettelijke en feitelijke samenwoning*, Antwerpen - Cambridge, Intersentia, 2012, 303

⁶¹ Supra noot 59, 308

⁶² Cass. 16 november 1989, *Arr.Cass.* 1989-90, 371

⁶³ Cass. 12 december 2008, *Juristenkrant* 2009, afl. 1, 5

⁶⁴ GEENS, H., "Gegeven is gegeven, oordeelt Cassatie", *Juristenkrant* 2009, 5

Een laatste grondslag die ik wens toe te lichten is de *verrijking zonder rechtmatige oorzaak*. Men kan de verrijking zonder oorzaak zien als een laatste poging van een benadeelde partner om een verrekening te bekomen. Deze grondslag heeft namelijk een subsidiair karakter en kan dus enkel ingeroepen worden wanneer er geen terugvordering mogelijk is op basis van een andere rechtsgrond.⁶⁵ Hiernaast dient aan vier andere voorwaarden voldaan te zijn: Er moet een verrijking zijn van de ene partner, een verarming van de andere partner, en een samenhang tussen de verarming en de verrijking. Tot slot mag er geen rechtsgrond aanwezig zijn voor de verarming of voor de verrijking.⁶⁶ Stel dat de ene samenwonende meegeholpen heeft in de handelszaak van de andere samenwonende. Deze zaak is er hierdoor op vooruitgegaan, maar is echter exclusief eigendom van de ene samenwonende. De andere samenwonende ondergaat dan een verarming. De samenwonende die eigenaar is bekomt een verrijking en de vermogensverschuiving is dan zonder oorzaak.⁶⁷ Een vergoeding voor de partner die meehielp in de handelszaak kan dan gevorderd worden.⁶⁸

1.3.4 De positie van de schuldeiser

Het ligt voor de hand dat er discussie kan optreden tussen samenwonende partners op het moment van de beëindiging van de relatie omtrent geldzaken die dienen afgehandeld te worden. Opzeg van de samenwoning kan op eenvoudige en mogelijk eenzijdige wijze gebeuren en op dat moment heeft geen van de partners nog de verplichting bij te dragen in de lasten. Er kunnen echter schuldeisers zijn, die openstaande vorderingen hebben op het samenwonend koppel, en de betalingen volgen niet. De rechten van schuldeisers worden eveneens door het gemeen recht bepaald. Uit de wettelijke bepalingen⁶⁹ kan men afleiden dat iedereen die persoonlijk een verbintenis is aangegaan deze dient na te komen. Alle goederen, roerend en onroerend en dit zowel tegenwoordig als toekomstig staan hiervoor in pand. Belangrijk hierbij is met wie de schuldeisers het contract hebben afgesloten.

Werd een contract afgesloten met slechts één van de partners, dan hebben ze verhaal op de goederen die exclusief eigendom zijn van deze partner. Men dient rekening te houden met het feit of het een wettelijk of feitelijk samenwonend koppel betreft, gegeven het

---

⁶⁵ FIERENS, J., La separation des cohabitants de fait, *SEPF 22*, 2010, 82

⁶⁶ GOUX, C., "Enrichissement sans cause, concubinage et cohabitation légale: conséquences de la loi réglant la cohabitation légale sur l'application de l'action de in rem verso." *T.B.B.R 2001*, 5-7

⁶⁷ TORFS, N., De met scheiding van goederen gehuwde meewerkende echtgenoot:

veroordeeld tot gratis werk?, *Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht*, 2006, nr. 5, 273

⁶⁸ TORFS, N., 'gratis werken dan toch niet gratis?', *T.B.B.R. 2004*, 324

⁶⁹ Art.7 Hyp.W.

wettelijk vermoeden van onverdeeldheid. Werd er met beide partners gecontracteerd, hebben de schuldeisers verhaal op zowel de persoonlijke goederen van beide partners als op het mede-eigendom van beide partners. De partners zijn dan wel slechts gehouden tot deelneming in de schuld naar hun eigen aandeel. Indien de wet er immers niet in voorziet, dient hoofdelijke aansprakelijkheid uitdrukkelijk vastgelegd te zijn bij het aangaan van de schuld.⁷⁰

Wanneer er zich echter een vermogensvermenging op het vlak van goederen heeft voorgedaan bij de partners vormt er zich een probleem.⁷¹ Schuldeisers kunnen zich beroepen op Art. 2279 B.W. en aanspraak maken op alle goederen die in het bezit zijn van de samenwonende waar ze verhaal op hebben.⁷² Dit gezien het bezit van het goed via dit artikel gezien kan worden als eigendom van de betrokken samenwonende. Er kan aan de schuldeiser niet opgelegd worden een scheiding of onderscheid te maken tussen de vermenging onder de samenwonenden.⁷³ De andere samenwonende kan echter stellen dat de goederen waar de schuldeisers beslag op willen leggen, zijn of haar exclusief eigendom is. De bewijslast van zijn exclusief eigendom ligt dan bij deze partner en deze dient de zogenaamde procedure van revindicatie aan te vatten bij de beslagrechter.⁷⁴ Deze is vrij de voorgelegde stukken naar bewijskracht te beoordelen. Zoals ook door de rechtspraak⁷⁵ bevestigd wordt, creëert het feitelijk samenwonen op zich geen bijzondere vermogensrechtelijke gevolgen. De persoonlijke goederen van de samenwonenden krijgen door een eventueel gemeenschappelijk gebruik dus ook geen nieuwe rechtsaffectatie.

Men zou hieruit kunnen concluderen dat contracterende partijen zich best op voorhand informeren onder welke burgerlijke staat of samenlevingsvorm de andere partij valt.

1.4 Het samenlevingscontract

Het samenlevingscontract regelt de vermogensrechtelijke aspecten verbonden aan de samenwoning. Er wordt algemeen aanvaard dat zowel wettelijk- als feitelijk samenwonenden een samenlevingscontract kunnen opstellen. De wet stelt voor de wettelijk samenwonenden dat ze hun wettelijke samenwoning naar goeddunken mogen

---

⁷⁰ VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijkse samenwoning. Kroniek 2005-2007", *NJW 2008*, 585

⁷¹ SABBE K. en COPS G., "Niet getrouwd, wel gescheiden. Juridische aspecten van de beëindiging van de samenwoning", *Not.Fisc.M.* 2002, 9-10

⁷² SABBE K. en COPS G., "Niet getrouwd, wel gescheiden. Juridische aspecten van de beëindiging van de samenwoning", *Not.Fisc.M.* 2002, 10.

⁷³ Hof van Beroep Luik, 12 Mei 1998, *TBBR* 1999, 264

⁷⁴ Art. 1514 Ger.W.

⁷⁵ Hof van beroep Brussel, 4 December 2000, *Rechtskundig Weekblad* 2001-2002, nr.2, 61

regelen door middel van een overeenkomst.⁷⁶ Wettelijk samenwonenden kunnen dus afwijken van het principe van scheiding van goederen en het vermoeden van onverdeeldheid.⁷⁷ Aan de feitelijk samenwonenden werd geen enkele inhoudelijke of vormelijke bepaling opgelegd inzake het samenlevingscontract. Enkel het gemeen recht is op hen van toepassing.⁷⁸

Er zijn evenwel enkele voorwaarden aan verbonden. Men kan zo ondermeer niet de persoonlijke vrijheden beperken, wat impliceert dat het vastleggen van een plicht tot samenwonen of een bepaalde minimumduur hiervan niet mogelijk is. Verder mag het contract niet in strijd zijn met de openbare orde en goede zeden of de dwingende bepalingen die gelden.⁷⁹ Wat ook niet mogelijk is, is dat de partners een verbrekingsvergoeding zouden opleggen aan die partner die het samenwonen beëindigt. Dit zou namelijk hun persoonlijke vrijheden beperken en in strijd zijn met de openbare orde. Mogelijk is echter wel een vergoeding beperkt in de tijd, die als een financiële overbrugging voor de zwakkere samenwonende dient. Zodoende heeft deze laatste de tijd om in zijn eigen onderhoud te kunnen voorzien.⁸⁰

Bij de wettelijk samenwonenden dient het contract bij notariële akte vastgelegd te worden. Er wordt tevens melding van gemaakt in het bevolkingsregister. De overeenkomst kan steeds gewijzigd worden in onderling overleg.⁸¹ Bij de feitelijk samenwonenden dient het contract niet bij de notaris voorgelegd te worden. Het staat hen vrij de samenlevingsregels via onderhandse of authentieke akte aan te gaan. Er wordt ook geen enkel toezicht opgelegd bij wijziging van het samenlevingscontract. De rechtsleer is evenwel van oordeel dat ze het samenlevingscontract best bij authentieke akte verlijden. Voornaamste redenen zijn de rechtsgeldigheid, de vaste datum van de akte en het feit dat er op de expertise van de notaris beroep kan gedaan worden.⁸² Er is voor feitelijk samenwonenden geen publicatie voorzien van het samenlevingscontract. De feitelijk samenwonende kan het contract wel vermelden in het bevolkingsregister, maar is hiertoe niet verplicht. Publicatie is enkel mogelijk voor de authentieke akte.⁸³

---

⁷⁶ Art.1478 B.W. lid 4

⁷⁷ PLINGERS, S. PEEL en H. DERYCKE, "Samenlevingscontracten", in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE, Handboek estate planning deel 1, Vermogensplanning met effect bij leven, Gent, Larcier, 2004,121

⁷⁸ CASMAN H., "Gehuwd, wettelijk of feitelijk samenwonend: wat maakt het uit? Vermogensrechtelijke aspecten, andere dan bij overlijden" in C. FORDER en A. VERBEKE, Gehuwd of niet: maakt het iets uit?, Antwerpen-Groningen, Intersentia, 2005, 176

⁷⁹ Art.1477 B.W.

⁸⁰ BROUWERS, S., de onderhoudsverplichting tussen samenwoners, nieuwsbrief notariaat, nr. 2 , 2008, 4

⁸¹ BROUWERS, S., de onderhoudsverplichting tussen samenwoners, supra noot 80, 3

⁸² BROUWERS, S., de onderhoudsverplichting tussen samenwoners, supra noot 80, 5

⁸³ PLINGERS, S. PEEL en H. DERYCKE, ' Samenlevingscontracten' supra noot 77, 123

Ik beperkt me hier verder tot een summiere opsomming van de enkele mogelijke contractuele bepalingen die samenwonenden kunnen opnemen in het samenlevingscontract. De mogelijke clausules die kunnen worden opgenomen zijn zo goed als onbeperkt. Om tot evenwichtige en juridisch afdoende samenlevingscontracten te komen zullen ervaringen, maar ook corrigerende rechtsleer en rechtspraak noodzakelijk zijn. Er bestaan evenwel reeds verdienstelijke publicaties en modellen van samenlevingscontracten. Voor een voorbeeld van een samenlevingscontract verwijs ik naar bijlage 2 in dit werk.

Zoals aangehaald zijn er tal van clausules die in het samenlevingscontract kunnen worden opgenomen. Samenwonenden kunnen zo bijvoorbeeld afspraken maken omtrent bijdragen in de lasten van het huishouden en kosten voor de opvoeding van kinderen. Ze kunnen volmachten vastleggen voor bepaalde verrichtingen of bepalen dat beide gezamenlijk dienen op te treden voor bepaalde verrichtingen. Ook regelingen omtrent de beëindiging van de relatie zijn toegestaan, voor zoverre deze de persoonlijke vrijheden niet beperken.⁸⁴ Zowel voor onroerende als roerende goederen zijn clausules mogelijk.

Bedingen van aanwas en tontines hebben in de praktijk hetzelfde doel. De samenwonenden willen dat indien één van hen te overlijden komt, het onroerend goed en alle rechten daaraan verbonden aan de andere toebehoort.⁸⁵ Tontines en bedingen van aanwas zijn het resultaat van juridisch denkwerk, ze worden nergens vermeld in het Burgerlijk Wetboek. Het overlijden van één van de partners en het erfrecht werd evenwel buiten beschouwing gelaten in dit werk. Er bestaan vele twistpunten omtrent deze beide bedingen.⁸⁶ Belangrijk is dat men ervan uitgaat bij de beëindiging van de relatie tussen samenwonenden, er voor de goederen die onder dergelijke bedingen vallen geen uitonverdeeldheidstreding mogelijk is.⁸⁷ Een recente discussie die men voert handelt omtrent bedingen van aanwas en tontines tussen samenwonenden die enkel gelden zolang de samenwoning duurt. De meningen zijn evenwel verdeeld. Indien echter beide partijen bij het aangaan van de overeenkomst akkoord gingen met een opschortende voorwaarde als de relatiebreuk, lijkt er zich geen probleem te vormen. Er zou wel uit volgen dat elke partij eenzijdig de bedingen kan opzeggen en wel kan eisen uit de onverdeeldheid te treden na het beëindigen van de relatiebreuk.⁸⁸

---

⁸⁴ PLINGERS, S. PEEL en H. DERYCKE, ' Samenlevingscontracten' supra noot 77, 125-126

⁸⁵ MAES, S., "Bedingen van aanwas en tontine. Opnieuw rechtsfiguren uit grootvaders tijd?", *NJW* 2008, afl. 182, 378

⁸⁶ NIJBOER, N., contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners, *TEP* 2008, nr. 4, 290

⁸⁷ NIJBOER, N., contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners, *TEP* 2008, nr. 4, 320

⁸⁸ PUELINCKX-COENE, M. Voortdurende liefde, voortdurende gulheid? Nog maar eens over bedingen van aanwas en tontine, een ander verhaal dat nooit eindigt., *T. Not.*, 2007, 271

Samenwonenden kunnen ook bepalingen in het samenlevingscontract opnemen die betrekking hebben op het genot van inkomsten. Men kan zo bepalen dat de inkomsten individueel behouden blijven, of ze deels of volledig gemeenschappelijk maken. Dergelijke clausules zijn zowel voor wettelijk- als feitelijk samenwonenden mogelijk. Ook bestaat de mogelijkheid een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen te creëren of een gemeenrechtelijke onverdeeldheid te doen ontstaan. Er dient hierbij wel opgemerkt te worden dat een contractuele vermogensregeling enkel tussen de partijen zelf geldig is. De regeling is niet tegenstelbaar aan derden, de verhaalrechten van eventuele schuldeisers mogen namelijk niet geschonden worden.⁸⁹ Schuldeisers kunnen dus te allen tijde de verdeling van een eventueel intern gecreëerd vermogen eisen.

Men kan verder allerlei bepalingen opnemen inzake de gezinswoning, afhankelijk van wie van de partners het eigendom bezit of welke verdeling er is. Ook met betrekking tot een overlijden van één van de samenwonenden zijn bepalingen mogelijk. Men kan eveneens bepalingen opnemen inzake de onverdeeldheden, zo bijvoorbeeld dat deze hen ieder voor de helft toebehoren. Een ander voorbeeld van clausules die betrekking hebben op de roerende goederen is bijvoorbeeld de organisatie van het samenleven in een burgerlijke maatschap. Ook inzake roerende goederen zijn de hierboven aangehaalde bedingen van aanwas en tontine een optie. Deze kunnen naast materiële zaken als vervoersmiddelen, meubilair, juwelen ook betrekking hebben op eventuele aandelen die de partners bezitten.⁹⁰

1.5 Samenwonen versus vennootschap

De vennootschap heeft als rechtsfiguur enorm aan belang ingewonnen de laatste jaren. Vroeger werd een vennootschap opgericht om handel te drijven of enkel om een activiteit uit te oefenen. Ondertussen heeft de vennootschap een veel ruimere functie bekomen. Zo bijvoorbeeld voor de uitoefening van een vrij beroep, als management vennootschap, of puur als beheerder van een patrimonium. Men zoekt in de vennootschap een veilige thuis via de beperking van aansprakelijkheid, fiscale voordelen, een buffer voor de oude dag, enzovoort. Echter ook inzake successieplanning en vastgoed is de vennootschap een steeds meer gehanteerd gegeven.⁹¹ Indien men onderzoek wil voeren naar de situatie van samenwonenden die betrokken zijn in een vennootschap, is naast een studie van het Burgerlijk Wetboek en het gemeen recht, een zicht op de vennootschapswetgeving cruciaal. Per 7 Mei 1999 werd de wet over het Wetboek der vennootschappen

---

⁸⁹ PLINGERS, S. PEEL en H. DERYCKE, ' Samenlevingscontracten ',supra noot 77, 124 e.v.

⁹⁰ PLINGERS, S. PEEL en H. DERYCKE, ' Samenlevingscontracten' supra noot 77, 133

⁹¹ SPRUYT, E. L. "Naar meer rechtszekerheid bij overdracht van aandelen op naam: voorstellen van oplossing." Rechtskundig Weekblad, nr. 37, 1538

afgevaardigd. Er werden vele structurele aanpassingen doorgevoerd, maar ook kwam een einde aan vele onduidelijkheden en twistpunten die de oude wetten inhielden. Het nieuw Wetboek der Vennootschappen trad, vele reacties uitlokkend, uiteindelijk per Februari 2001 in werking. Bepaalde twistpunten blijven evenwel nog steeds onopgelost, en intussen zijn er uiteraard ook vele veranderingen doorgevoerd. Via Europese druk om de minimumkapitaalvereiste van besloten vennootschappen af te schaffen of te verminderen, werd zo bijvoorbeeld de starters BVBA ingevoerd in België.⁹²

1.5.1 Vennootschapsvormen in België

Het samenwonend koppel kan opteren voor verscheidene vennootschapsvormen in België. De keuze hangt af van verschillende factoren zoals, wil men een apart rechtspersoon in het leven roepen of niet, willen ze een beperkte of onbeperkte aansprakelijkheid als zaakvoerder of vennoot enzovoort. Een eventuele omvorming of verandering van vennootschapsvorm in de toekomst kan vaak veel geld en moeite kosten. Naargelang de wensen die beide samenwonenden hebben, dient men een weloverwogen keuze te maken.

De maatschap is een overeenkomst en dus geen rechtspersoon, en kan een burgerlijk- of een handelsdoel hebben. De inbreng van de vennoten moet gezien worden als een onverdeeldheid tussen de vennoten, niet als het eigen vermogen van de maatschap. Het is een personenvennootschap, de zogenaamde 'intuitu personae' verhouding staat centraal. In een burgerlijke maatschap zijn de vennoten voor een gelijk deel onbeperkt aansprakelijk, bij de commerciële maatschap zijn alle hoofdelijk en onbeperkt aansprakelijk.⁹³ Ook indien beide samenwonenden in een VOF stappen, zijn beide hoofdelijk en onbeperkt aansprakelijk. De commanditaire vennootschap kan men vergelijken met deze VOF, maar er wordt dan vaak een stille vennoot toegevoegd. Deze is dan enkel gehouden tot aansprakelijkheid voor zijn of haar inbreng in de commanditaire vennootschap. Veelal zullen samenwonenden echter voor een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid opteren, zoals de BVBA en de CVBA. Bij deze laatste dienen er wel minimum drie vennoten te zijn, wat een drempel kan zijn voor het koppel. De NV vereist dan weer een hoger oprichtingskapitaal, wat eveneens een drempel kan vormen. In het praktijkdeel tracht ik via bevraging van de getuigen de vennootschapsvormen waar samenwonenden voor opteren en waarom te identificeren.

In de literatuur stelt men zich de vraag of er tussen samenwonenden niet automatisch een maatschap vormt. Samenwonen op zich is misschien reeds een zekere vorm van

---

⁹² BRULOOT, D., "Tien jaar wetboek vennootschappen: een evaluatie". *De Juristenkrant*, 2009, 5

⁹³ VAN DEN BERGH R., DIRIX E., VANHEES H., Handels- en economisch recht in hoofdlijnen, Antwerpen-Groningen, Intersentia, 2002, 27

samenwerking, maar men kan de verhouding tussen feitelijk samenwonenden niet gelijkstellen met die van twee vennoten in een feitelijke vennootschap. Er is evenwel een zekere vermogensvermenging, gemeenschappelijk huishouden, men deelt in de kosten enzovoort. Echter dit leidt er niet toe dat er een maatschap onder beide ontstaat.⁹⁴ Slechts bij aanwezigheid van een inbreng door beide samenwonenden, een deelname in winst en verlies van de vennootschap, en de wil om zich samen in een vennootschap te associëren kan men van een vennootschap spreken. De eerste beide aspecten zijn cruciaal, zo blijkt ook uit recente rechtspraak⁹⁵. Om vennoot te kunnen worden is een inbreng in de vennootschap noodzakelijk. De inbreng kan uit geld of goederen bestaan die onvreemd worden aan de vennootschap. In ruil voor de inbreng krijgt de vennoot dan aandelen toegekend.⁹⁶ Zoals reeds aangehaald is er bij de wettelijk samenwonenden de uitdrukkelijke toestemming van de andere partner zo vereist om bijvoorbeeld de gezinswoning of haar inboedel in te brengen in de vennootschap, dit via Art. 215 B.W. Voor de feitelijk samenwonenden is er van dergelijke bescherming geen sprake.

1.5.2 Aandelen: Verwerving, verdeling en overdracht

Binnen het Belgisch rechtssysteem is het uitermate belangrijk een transparant zicht te hebben op de samenstelling van de aandeelhoudersstructuur van de vennootschap. Vooreerst om tot een identificatie te komen van de eigenaar(s) van het vennootschapsvermogen. Verder om enerzijds tot geldige algemene vergaderingen en beslissingen van dit orgaan te komen, en anderzijds om het bevoegd uitoefenen van de rechten van de aandeelhouders (zoals het stemrecht en vraagrecht) te vrijwaren.⁹⁷ Zoals aangehaald brengt de inbreng in een vennootschap als de BVBA, CVBA en de NV het verkrijgen van aandelen met zich mee. Voor samenwonenden lijkt het op het eerste zicht eenvoudig. Zoals aangehaald is er geen gemeenschappelijk vermogen, en zijn de aandelen deel van het eigen vermogen van iedere partner. De wettelijk samenwonende koppels kunnen hun onderlinge vermogensrechten zelf regelen via een notariële akte. Werd dergelijke akte niet opgesteld, geldt voor hen Art. 1478, lid 1-3 B.W. Hierin wordt een stelsel van scheiding van goederen vooropgesteld. Het komt erop neer dat dus ieder van de partners zijn eigendomsrechten en lidmaatschapsrechten van de aandelen behoudt waarvan ze hun exclusief eigendom kunnen bewijzen. Een begin van bewijs kan geleverd worden door inschrijving van de aandelen in het aandelenregister. Het

---

⁹⁴ Brussel 4 December 2000, R.W. 2001-2002, 61

⁹⁵ Goossens, W. (2011). Overzicht van rechtspraak vennootschapsrecht ten behoeve van het notariaat (2007-2010). *T. Not.*, 2011(12), 646

⁹⁶ BERGH, B. V. D., "In goede en kwade dagen. De vereffening-verdeling van gemeenschappelijke of onverdeelde aandelen na echtscheiding. En wat met de vennootschapsrechtelijke geschillenregeling?" *Rechtskundig Weekblad*, nr. 8, 284

⁹⁷ SPRUYT, E. L. "Naar meer rechtszekerheid bij overdracht van aandelen op naam: voorstellen van oplossing." *Rechtskundig Weekblad*, nr. 37, 1539

eigendomsrecht van een aandeelhouder kan verder met alle rechtsmiddelen uit het gemeen recht aangetoond worden.⁹⁸

Roerende goederen als aandelen in een BVBA en NV zijn uiteraard vatbaar voor verhandeling. In de NV zijn aandelen in principe vrij overdraagbaar, behoudens enkel uitzonderingen. De BVBA is weliswaar een kapitaalvennootschap, maar heeft ook een sterk besloten karakter. Dit heeft als gevolg dat de aandelen binnen de BVBA slechts beperkt verhandelbaar zijn.⁹⁹ De overdracht van aandelen van de BVBA vereist de instemming van de helft van de vennoten, die in het bezit zijn van drie vierde van het maatschappelijk kapitaal van de BVBA na aftrek van de aandelen waarvan de overdracht gevraagd wordt.¹⁰⁰ In de statuten kan men nog strengere regels bepalen, maar een versoepeling van bovenstaande wetgeving is niet mogelijk.

Een verkoop van aandelen op naam tussen de samenwonenden is ook mogelijk. Het gemene recht regelt de wijze van eigendomsverkrijging van aandelen op naam. In het vennootschapsrecht zijn enkel bepalingen opgenomen inzake het bewijs van eigendomsrecht, overdrachtsbeperkingen en de tegenwerpelijke van de overdracht. De koop en verkoop is dus voltrokken zodra er tussen de samenwonenden een akkoord is omtrent de prijs en de zaak, en is in principe dus vormvrij. Ook de wilsovereenstemming is geregeld via het gemeen recht.¹⁰¹

Ook de schenking van aandelen is mogelijk voor zowel de wettelijk- als feitelijk samenwonende. De schenking is een overeenkomst waarbij de schenker zonder tegenprestatie definitief afstand doet van een roerend of onroerend goed, ten voordele van een andere partij.¹⁰² Een fiscale maatregel die werd opgelegd bestaat uit volgende voorwaarde die de feitelijk samenwonenden dienen in acht te nemen. Het feitelijk samenwonend koppel dient op het moment van de schenking minimum een jaar onafgebroken samen te wonen en een gemeenschappelijk huishouden te voeren. Dit bewijs kan voorgelegd worden via een uittreksel van het bevolkingsregister dat dus dateert van minstens een jaar voor de schenking.¹⁰³ In tegenstelling tot gehuwden, is bij samenwonenden de schenking niet herroepbaar, met uitzondering van een aantal

---

⁹⁸ SPRUYT, E. L. "Naar meer rechtszekerheid bij overdracht van aandelen op naam: voorstellen van oplossing." *Rechtskundig Weekblad*, nr. 37, 1544

⁹⁹ WEYTS, L., Vennootschap - vererving van aandelen - het vennoot worden., *T.Not.*, 2013/1, 65

¹⁰⁰ Art. 249 W.Venn.

¹⁰¹ SPRUYT, E. L. "Naar meer rechtszekerheid bij overdracht van aandelen op naam: voorstellen van oplossing." *Rechtskundig Weekblad*, nr. 37, 1551

¹⁰² DE STEFANIE, I. et DE PAGE, P. "La donation et ses impact successoraux", in BOURS J.P e.a. *Les donations aspects civils et fiscaux*, 2011, Anthemis, Limal, 138

¹⁰³ PRÛM, C. La donation de biens meubles en Région flamande et Région de Bruxelles-Capitale: aspects fiscaux compares in DE PAGE, P. *Les donations aspects civils et fiscaux*, 2011, Anthemis, Limal, 122

gevallen. Indien er voorwaarden werden vastgelegd bij het aangaan van de schenking, en deze worden niet vervuld, kan de schenking wel herroepen worden. De voorwaarden moeten wel duidelijk blijken uit de voorgelegde stukken indien het tot een rechtszaak zou komen hieromtrent.¹⁰⁴ Ik verwijs in dit kader tevens naar paragraaf 1.3.3, inzake het verval van de schenking wegens verdwijning van haar oorzaak.

1.5.3 Uitsluiting en uittreding van aandeelhouders

Indien partners uit elkaar gaan, verkeren ze vaak onderling in hevige ruzie. Soms staan ze, zoals de vechtscheiding bij gehuwden, recht tegenover elkaar en is een geschillenregeling voor de rechtbank onvermijdelijk. De uitsluiting en uittreding van aandeelhouders worden inzake de BVBA geregeld via Art. 334 tot 342 W.Venn. , en inzake de NV via Art. 635 tot 644 W.Venn. Elke vennoot in een BVBA of NV heeft het recht de andere vennoot te dwingen zijn aandelen over te kopen. Dit aan een door de rechter bepaalde prijs.¹⁰⁵ Hier moet uiteraard evenwel een gegronde reden voor bestaan, zoals een ernstige wanprestatie of fout.¹⁰⁶ Een andere reden kan een duurzame, diepgaande en onherroepelijke onenigheid tussen de aandeelhouders zijn. In die mate dat de werking van de vennootschap lamgelegd wordt en samenwerking onmogelijk is.¹⁰⁷

Het loutere bestaan van een relatiebreuk op zich is dus onvoldoende, de continuïteit van de vennootschap moet werkelijk in gevaar zijn¹⁰⁸. Als de samenwonenden bijvoorbeeld ieder de helft van de stemrechten op de algemene vergadering bezitten kan men daar tot een patstelling komen. Besluitvorming is dan onmogelijk en de verder werking van de vennootschap geblokkeerd. Stel dat beide ex-samenwonenden nu beide een vordering instellen tot uittreding van de andere partij. De aandelen zullen dan bij voorkeur door de rechtbank worden toegewezen aan die partij die de meeste garanties biedt voor het voortbestaan van de vennootschap.¹⁰⁹ De rechtbank zal ook het bestaan van statutaire of onderhandse voorkoop- of goedkeuringsclausules in acht nemen, de verweerder in het geding moet deze eventuele bedingen voorleggen.¹¹⁰

In uitzonderlijke gevallen komt het tot een gerechtelijke ontbinding om wettige redenen van de vennootschap. Deze gerechtelijke ontbinding wordt bepaald via Art. 45 en Art. 645 W.Venn. Dit wel enkel wanneer deze minder ingrijpende maatregelen niet effectief

---

¹⁰⁴ Hof van Beroep Antwerpen, 22 April 2003, *TBBR 2005*, alf.1, 69

¹⁰⁵ Cass. 30 oktober 2003, R.D.C. 2004/3

¹⁰⁶ Braeckmans, H. "De uitsluiting en uittreding van aandeelhouders." *RW 2000-2001*, nr. 37, 1364

¹⁰⁷ Braeckmans, H. "De uitsluiting en uittreding van aandeelhouders." *RW 2001-2001*, nr. 37, 1365

¹⁰⁸ Rechtbank van Koophandel Antwerpen, 9 december 2010, *RW 2012-2013*, 785

¹⁰⁹ Hof van Beroep, Gent 25 Juni 2007, *NJW 174*, 33

¹¹⁰ BRAECKMANS, H. "De uitsluiting en uittreding van aandeelhouders" *RW*, nr. 37, 1366.

blijken, indien de werking van de vennootschap volledig is vastgelopen, een subsidair karakter is dus hier van toepassing.¹¹¹

---

¹¹¹ BRAECKMANS, H. "Conflicten in vennootschappen" RW, 2002-2003, nr. 28, 1091

Deel 3: Praktijkonderzoek

1. Opbouw en doelstelling

Via dit praktijkonderzoek tracht ik een antwoord te formuleren op de in deel 1 geformuleerde centrale onderzoeksvragen en deelvragen. Om tot mogelijke oplossingen of veranderingen te komen in de gestelde problematiek is het van groot belang om eerst een beeld te vormen van hetgeen er in de praktijk leeft. Zoals uit de doelstelling van dit onderzoek bleek, zal ik dit praktijkbeeld schetsen via enerzijds een bevraging van bevoorrechte getuigen. Het hoeft weinig betoog dat personen die zo goed als dagelijks met de onderzochte problematiek geconfronteerd worden veel relevante info kunnen aanbrengen. Ik maakte een selectie van vijf categorieën bevoorrechte getuigen die, via bevraging naar hun visie en ervaringen, het beoogde praktijkbeeld vorm kunnen geven. Hierna volgt eerst een opsomming van de bevroegde personen, waarbij ook kort hun beroepsomgeving en relevante ervaring wordt voorgesteld. Verder haal ik aan wat de relevantie is van net deze vijf beroeps categorieën inzake de onderzochte materie. Ik heb er voor geopteerd om de onderzochte onderzoeksvragen in dit praktijkonderzoek in vier hoofddelen op te splitsen. De bevindingen uit de interviews worden dus niet per geïnterviewde maar per topic weergegeven. Dit temeer om een geïntegreerd beeld te verkrijgen van de relevante info uit het onderzoek.

Het eerste deel tracht een algemeen beeld naar voor te brengen van de vermogensrechtelijke situatie van samenwonenden in België. Wat is de visie van de betrokken partijen op de huidige wetgeving en vermogensrechtelijke situatie bij samenwonenden. In dit deel geef ik ook weer welke rol voor de bevoorrechte getuigen weggelegd is. Het tweede deel belicht de specifieke situatie wanneer twee samenwonenden in een vennootschap betrokken zijn. Doel is in kaart te brengen welke mogelijke knelpunten en situaties dit met zich mee brengt. Het derde deel belicht vooral de gevolgen van een relatiebreuk tussen beide samenwonenden. Verder tracht ik ook weer te geven welke mogelijke oplossingen of beschermingstechnieken kunnen aangewend worden om de problematiek te minimaliseren. De bijkomende deelvraag omtrent de inbreng van de gezinswoning in de vennootschap wordt in het laatste deel toegelicht. Naast de visie van de bevoorrechte getuigen, worden de voor- en nadelen van een mogelijke inbreng besproken.

1.1 Opsomming en relevantie bevoorrechte getuigen

1.1.1 Het samenwonend koppel

Het is uiteraard interessant de betrokken onderzoeksgroep zelf te bevragen naar hun eigen ervaringen en bevindingen. Ik tracht op vele vragen een antwoord te vinden via de bevraging van deze koppels. Welke ervaring hebben zij zelf inzake het samenwonen in het algemeen en de vennootschap tussen beiden? Waarom kozen ze niet voor het huwelijk, en zijn ze zich bewust van de juridische consequentie van hun keuze? Wat is hun visie omtrent de vermogensrechtelijke aspecten verbonden aan het samenwonen? Hoe verloopt de samenwerking in de vennootschap en het bijhorende bestuur van deze laatste? Hoe zien zij de toekomst en de bijhorende vermogensrechtelijke afwikkelingen indien het tot een relatiebreuk zou komen? Hebben ze onderling afspraken vastgelegd, welk is hun specifieke situatie en wat leeft er bij hen?

Volgende twee koppels waren bereid een gesprek toe te staan en hun situatie en ervaring met mij te delen. Gegeven de toch vertrouwelijke info die uit de gesprekken voortkwam, en de publieke beschikbaarheid van statuten en jaarrekeningen vroeg men het bedrijf van beiden niet bij naam te vermelden. Elke B. en Kristof J. zijn wettelijk samenwonend en beide bestuurder in een BVBA actief in financiële consulting. Kristof is reeds op jonge leeftijd begonnen als consultant, na slechts enkele jaren ervaring bij een multinational actief in audit en consultancy. Hij verkoos al snel om naar eigen zeggen 'niet meer voor een ander te willen werken' en richtte een vennootschap onder firma op. Drie jaar later werd deze omgevormd tot een bvba, die ondertussen al meer dan zeven jaar bestaat. Ondertussen is hij reeds vier jaar wettelijk samenwonend met Elke. Elke is verantwoordelijk voor zowel de administratie, de communicatie naar klanten toe, en zoekt ook actief mee naar nieuwe projecten en cliënteel.

Christel en Ken zijn feitelijk samenwonend en tevens beide zaakvoerder binnen hun BVBA. Ze baten nu samen de broodjeszaak uit. Ken was eerst als zelfstandige actief, maar richtte in 2008 een BVBA op. Ze zijn nu bijna twee jaar feitelijk samenwonend en Christel neemt de verkoop in de broodjeszaak op haar. Ken maakt de bereidingen, doet verder de administratie en bestellingen, en helpt Christel op de drukste momenten.

1.1.2 De boekhouder

Vele ondernemers en zaakvoerders van vennootschappen berusten op hun boekhouder om zaken van complexe of technische aard af te handelen. Vaak hebben deze ondernemers reeds lange tijd dezelfde boekhouder, die ze op den duur ook blindelings vertrouwen. Mede door deze vertrouwensband kan men van de boekhouder vaak cruciale info bekomen. Boekhouders zijn doorgaans perfect op de hoogte van de vennootschap in al haar aspecten. Via bevraging van twee boekhouders beoog ik info te bekomen omtrent het bestuur, de inbreng, de aandelenverdeling tussen de samenwonenden, enzovoort. Ook inzake de gezinswoning is het interessant de visie van de boekhouder op deze materie te bevragen. Volgende twee boekhouders verleenden me hun tijd, medewerking en expertise.

Dhr. Vreven P. is reeds sinds 2001 actief als boekhouder. Samen met zijn vennoot zijn ze zaakvoerder van het boekhoudkantoor, dat nu zeven medewerkers telt, hen beide inclusief. Onder hun cliënteel bevinden zich zowel zelfstandigen als KMO's.

Dhr. Coenen G. is ondertussen 9 jaar actief als boekhouder, dit eveneens samen met zijn vennoot, die reeds 30 jaar ervaring geniet. Hun kantoor telt vijf voltijdse medewerkers. Ook hier bestaat het cliënteel uit diverse partijen.

1.1.3 De advocaat

Van advocaten kan men verwachten dat ze praktijkvoorbeelden kunnen aanhalen die betrekking hebben op de onderzochte materie. Ook inzake de beëindiging van de relatie en de gevolgen hiervan zal de advocaat vaak een betrokken partij zijn. Hun juridische kennis en relevante ervaring brengt vanzelfsprekend veel informatie op. Volgende drie advocaten waren bereid me te ontvangen en een interview toe te staan:

Meester Simons S., advocate gespecialiseerd in het familierecht. Ze genoot een ruime ervaring bij het gerenommeerd advocatenkantoor Monard-d'hulst. Sinds 2001 is ze actief in haar eigen bvba als advocate.

Meester Dullaers L., advocaat in vrij beroep die reeds 33 jaar zijn praktijk uitoefent. Hij is in vele domeinen actief, waaronder zowel het handels- en economisch recht als het familierecht. Verder beschikt hij over een ruime kennis van het pacht- en huurrecht.

Meester Knapen J. heeft reeds 25 jaar ervaring, en werkt samen met twee andere advocaten in zijn praktijk.

1.1.4 De notaris

De notaris is het best geplaatst om de oprichters van een vennootschap te begeleiden bij verschillende aspecten van de oprichting. De notaris zorgt, naargelang de gekozen rechtsvorm, dat de statuten en alle formaliteiten verbonden aan de vennootschap naar behoren uitgewerkt worden. De notaris zal de samenwonenden in kwestie ook wijzen op verantwoordelijkheden van de oprichters en de te vervullen taken. In het algemeen zal de notaris alle nuttige en noodzakelijke informatie verstrekken zodat de ondernemers met een volledige kennis van zaken kunnen starten. Ook het eventueel notarieel samenlevingscontract zal door de betrokkenen en de notaris ondertekend worden. In welke mate zal de notaris preventief optreden? Welk advies wordt geformuleerd met betrekking tot de aandelen, de mogelijke clausules, de specifieke wensen van de samenwonenden? De rol van de notaris, als openbaar ambtenaar, in deze materie is uitermate belangrijk.

Notaris Delwaide C. verleende me haar medewerking om bovenstaande kwesties toe te lichten. Ze is sinds 2003 actief als notaris en geniet zodoende reeds meer dan 10 jaar ervaring.

1.1.5 De financieel planner

Een laatste bevoorrechte getuige die ik mocht interviewen is de financieel planner, die de partijen begeleidt in hun vermogensbeheer. Welk is hun visie op de situatie van samenwonenden in het algemeen? Welke impact heeft het feit dat het koppel dat bij hen klant is samenwonend is? Ook deze partij zal informatie kunnen verschaffen met betrekking tot het onroerend goed dat al dan niet in de vennootschap wordt ingebracht.

Ik had een gesprek met Dhr. Winters B., die reeds vier jaar actief is als Financial planner bij Optima. Dagelijks komt hij in contact met gezinnen waarvoor hij de vermogensplanning uitwerkt.

1.2 Resultaten veldonderzoek

1.2.1 Praktijkschets samenwonen te België

In deze eerste paragraaf geef ik weer welke de visie is van de bevroegde partijen op het statuut van samenwonen in het algemeen. Ook bevroeg ik hen wat hun mening en oordeel is over de huidige wetgeving inzake deze materie. Ik tracht verder het profiel van de samenwonende weer te geven en wat er bij hen leeft. Hiernaast ondervroeg ik de verschillende partijen naar welke rol zij juist spelen.

Een belangrijke vaststelling die uit alle gesprekken met de partijen bleek het feit dat het merendeel van de samenwonenden onvoldoende op de hoogte is van hun vermogensrechtelijke situatie. Alle partijen konden zich situaties herinneren waaruit bleek dat de kennis van de samenwonenden omtrent hun statuut onvoldoende of zelfs onbestaande was. Vooral feitelijk samenwonenden zijn niet op de hoogte dat er zelfs niets in de wet voor hun geregeld is stelt Dhr. Knapen. Gezien wettelijk samenwonen nog een relatief recent gegeven is, hebben de personen die deze samenlevingsvorm kiezen zich wel vaker al eens geïnformeerd stelt Dhr. Knapen. Veel van zijn feitelijk samenwonend cliënteel is echter amper op de hoogte. Ze weten nog wel dat ieder over hun eigen vermogen beschikt, maar daar houdt het dan vaak ook op. Juridische termen als onverdeeldheid, verbintenissenrecht of gemeen recht zijn hen volstrekt onbekend. In veel gevallen hebben ze het enkel over hun gescheiden bankrekeningen. Ze storten iedere maand of trimester evenveel op een gemeenschappelijke rekening voor het huishouden en alle kosten. Vaak heeft ieder zijn eigen auto en goederen, en zien ze weinig problemen in deze gang van zaken. In theorie kan deze situatie inderdaad perfect werken stelt hij, maar zodra er iets misloopt of er komt ruzie tussen beide zullen de gevolgen aanzienlijk zijn. Meester Dullaers haalde hieromtrent aan dat men dit evenzeer voor de gehuwden kan doortrekken. Hij stelt vast dat koppels die in het huwelijk treden, vaak een huwelijkscontract opstellen omdat bijvoorbeeld de ouders dit hen aanraden. Zelf zijn de gehuwden in het algemeen te weinig op de hoogte van de juridische consequenties van het gekozen stelsel binnen het huwelijk. Hij is van mening dat zowel gehuwden als samenwonenden onvoldoende geïnformeerd zijn over hun zowel persoons- als vermogensrechtelijke situatie. Wanneer mensen niet weten welke de rechtsregeling van toepassing is bij hun samenlevingsvorm, is het evident dat er ook juridische geschillen kunnen ontstaan. Het is niet de wetgeving die oorzaak is van de geschillen, maar wel het gebrek aan kennis omtrent de wetgeving die verband houdt met de samenlevingsvorm die men aanneemt luidt het. Een attitude aannemen waardoor de ene financieel verliest en de andere niet, brengt vanzelfsprekend financiële problemen met zich mee. Zo herinnert hij zich nog goed hoe de familie van één partij elk weekend een gemeenschappelijke bouw tot stand bracht, terwijl de andere familie in de financiering

voor het materiaal voorzag. Het ene is echter niet meer te recupereren, het andere wel. Men dient op voorhand duidelijke afspraken te maken, want indien dit niet het geval is zullen juridische geschillen bij een eventuele stopzetting van de samenwoning onvermijdbaar zijn stelt Dhr. Dullaers.

Notaris Delwaide is van mening dat het zeker niet slecht is dat de koppels de keuze hebben tussen de drie mogelijke samenlevingsvormen. Maar ook zij heeft dezelfde opmerking als de andere partijen. Belangrijk is voor haar dat samenwonenden voldoende geïnformeerd zijn, en liefst op voorhand een advocaat of notaris raadplegen. Ook Dhr. Knapen volgt deels deze mening. Gelet op het feit dat dit een keuze is van de samenwonenden, is hij van mening dat een verschil in rechten en plichten zeker verdedigbaar is. Men moet over de keuze van samenlevingsvorm beschikken, maar het blijft de verantwoordelijkheid van de samenwonende om ook de consequenties van hun bewuste keuze te dragen. Hij ziet het ergens echter wel als de taak van de overheid om de koppels voldoende te informeren. De notaris speelt hierbij zijn inziens een cruciale rol. Notarissen zijn hiertoe zelfs verplicht blijkt. In haar functie als openbaar ambtenaar tracht notaris Delwaide zoveel mogelijk info te geven aan de partijen die haar contacteren. Ze verwees hierbij naar Artikel 9 van de Notariswet die haar een informatie- en raadgevingplicht oplegt. Zo stelt Art. 9 eerste lid van de Notariswet: "De notaris licht elke partij altijd volledig in over de rechten, verplichtingen en lasten die voortvloeien uit de rechtshandelingen waarbij zij betrokken is en geeft aan alle partijen op onpartijdige wijze raad." Ze wijst erop dat ze de rechtsgeldigheid van alle bepalingen moet nagaan, de onderlinge contracten, de statuten indien het een vennootschap betreft. Ook moet ze de samenwonenden erop wijzen wanneer deze onwettige afspraken willen maken. Zoniet leven ze jaren in de veronderstelling dat bepaalde belangrijke zaken geregeld zijn in het samenlevingscontract, terwijl in de toekomst dan kan blijken dat deze geen enkele juridische waarde hebben. Tot slot haalde ze aan dat ze in haar functie ook niet enkel de situatie van de samenwonenden zelf behandelt, maar ook met andere partijen dient rekening te houden. Zo ondermeer mogelijke schuldeisers één of van beide partners. Hun belangen worden steeds meer beschermd, en ze dient daar ook rekening mee te houden. Ten opzichte van schuldeisers mogen wettelijk en feitelijk samenwonenden ook geenszins doen blijken dat ze gehuwd zijn, want dit kan voor hen implicaties hebben indien het tot een geschil voor de rechtbank komt. Anderzijds doen leveranciers, aannemers en andere partijen er goed aan zich duidelijk te vergewissen van de samenlevingsvorm van een koppel waarmee men zaken doet stelt ze.

Indien we de situatie van de bevroegde samenwonende koppels bekijken, merken we onder hen ook grote verschillen. De situatie van Kristof en Elke vertoont enorme

verschillen met deze van Ken en Christel. Kristof is actief in de financiële wereld, zijn consultancybedrijf spits zich toe op fusies en overnames. Ook Elke genoot een economische opleiding in bedrijfsmanagement, en uit het interview bleek dat beide goed op de hoogte zijn van hun vermogensrechtelijke situatie. Enerzijds evenwel door hun opleiding, maar ook door zich vooraf en bij verschillende partijen maar ook in hun familiale omgeving te beraden alvorens actie te ondernemen. Indien ik de situatie van Ken en Christel bekijk, geldt net het tegenovergestelde. Ken is in beperkte mate ingelicht, door de notaris en zijn boekhouder bij de oprichting van de BVBA. Christel daarentegen is totaal niet betrokken in de materie, en lijkt enkel bezig met praktische zaken omtrent de broodjesbar. Hun relatie loopt naar eigen zeggen perfect, de BVBA maakt winst, en geen van beide maakt zich zorgen.

Een spijtige zaak die bleek uit de gesprekken is dat de koppels veel te laat bij de notaris of advocaat op consultatie gaan. "Het kost minder moeite een boom recht te houden, dan hem terug recht te zetten als hij al omgevallen is" luidt het bij meester Dullaers. Ook Dhr. Winters merkt op dat onder zijn samenwonend cliënteel de gezinnen zeer weinig geïnformeerd zijn op vermogensrechtelijk gebied. Zijn inziens is dit een zeer spijtige zaak, want de koppels die niet proactief te werk gingen bij de aanvang van het samenwonen, zijn vaak benadeeld als het tot een op maat uitgewerkte vermogensplanning aankomt. Indien er reeds maatregelen omtrent bijvoorbeeld het onroerend goed uitgewerkt werden, kan hij in zijn functie een planning op maat uitwerken. Advocaat Simons wijst ook op het belang van een degelijke voorkennis en is overtuigd dat samenwonenden zich vooraf voldoende dienen te informeren omtrent de juridische gevolgen van hun keuze. Het statuut van wettelijk samenwonenden wordt in weliswaar zeer beperkte mate gelijkgesteld met dat van gehuwden. Dit geldt uiteraard niet voor de feitelijk samenwonenden, maar toch leeft onder vele van hen die gedachte stelt ze. De problematiek omtrent het gebrek aan wettelijk kader voor feitelijk samenwonenden komt ook vaak op de agenda in besprekingen met collega's die ze voert. Men stelt zich de vraag of men deze groep uitdrukkelijk dient te informeren over hun vermogensrechtelijke situatie. Er worden nochtans inspanningen gedaan, zo verwees Advocate Simons naar bijvoorbeeld de gekende radiospot met de boodschap "een advocaat, beter vroeg dan laat".

Een belangrijke vraag die werd voorgelegd aan de geïnterviewde partijen was welke visie zij hadden op de huidige samenlevingsvormen en hun wettelijk kader in België. Het merendeel van de partijen gaf aan dat er te weinig vastgelegd is, waardoor onredelijke situaties en allerlei betwistingen mogelijk zijn. Dhr. Knapen stelt dat de wetgever in zekere mate steeds achter loopt op de ontwikkelingen in de huidige maatschappij. Dit gezien er uiteraard enige tijd verloopt tussen het nemen van wetgevende initiatieven en

de uiteindelijke wet die in werking zal treden. Hij vindt het verder een spijtige zaak dat er omtrent vele kwesties pas recent wetgevende initiatieven werden genomen. Dit ondanks het feit dat het wettelijk en feitelijk samenwonen van koppels toch reeds jarenlang een feit is. Ook meester Dullaers deelt deze mening, maar brengt toch een nuance aan. Hij stelt dat de wetgever pas regelingen kan voorzien voor bepaalde samenlevingsvormen vanaf het ogenblik dat deze samenlevingsvormen een relevant aantal gaan bedragen in de maatschappij. Het dient zijn inziens een significant aantal te bedragen alvorens het de moeite loont een rechtsregeling uit te werken. Wanneer loopt men precies achter, dit blijft een relatief gegeven stelt hij.

Interessant was tevens de mening van notaris Delwaide. Ze vind het ergens net goed dat de drie mogelijke samenlevingsvormen bestaan in België. Mensen moeten volgens haar zelf kiezen welke verbintenis ze willen aangaan. De creatie van allerlei onderhandse of contractuele bepalingen is ergens niet nodig, want het huwelijkvermogensrecht is op zich perfect uitgewerkt stelt ze. Ze haalt zo bijvoorbeeld aan dat het moet kunnen dat twee weduwnaars graag willen samenleven, maar hun vermogen en nalatenschap voor de kinderen willen reserveren. Dat moet dan ook zo kunnen blijven, een huwelijk is voor deze personen ergens geen optie. Notaris Delwaide stelt vast dat ze ook op gebied van successies uiteraard grote verschillen merkt met het huwelijk. Ze krijgt vaak de vraag op een andere manier het vermogen te verdelen, naar de erfenis toe. Dit vooral bij nieuw samengestelde gezinnen die behoefte hebben de kinderen uit twee relaties een gelijk deel te laten erven. Ze stuiten vaak tegen de wettelijke reserve van de eigen kinderen. Als voorbeeld kwam ter sprake het niet kunnen onterven van de kinderen uit eerste relatie, terwijl ze soms die kinderen nooit meer zien. De wetgever is er wel mee bezig en deze wettelijke reserve werd ook in vraag gesteld stelt notaris Delwaide.

Ze is verder van mening dat ook twee gescheiden personen de keuze van samenlevingsvorm moeten hebben. Veel koppels hebben een uitgesproken negatieve ervaring opgelopen in hun eerste huwelijk, en zien het niet zitten opnieuw te huwen. Dit is hun vrije keuze, en ergens moet het dus ook mogelijk zijn om toch een hecht gezin te vormen, zonder dat men in het huwelijk treedt. Wil men, ondermeer op vermogensrechtelijk gebied, toch een volledige bescherming dan moet men nu eenmaal in België voor het huwelijk kiezen. Ik vroeg ook aan Kristof en Elke waarom ze voor het wettelijk samenwonen kozen, en niet voor het huwelijk. Dit bleek vooral de keuze van Kristof te zijn, vooral uit een persoonlijke ervaring in het verleden. Beiden haalden aan dat ze in de nabije toekomst misschien toch wel willen huwen. Bij Ken en Christel was de reden eenvoudig, ze kennen elkaar nog maar enkele jaren, en zijn beide nog niet toe aan kinderen of een huwelijk stellen ze.

Het merendeel van de bevrageden was het eens dat het gemeen- en verbintenissenrecht ontoereikend is om bepaalde problemen die kunnen optreden tussen samenwonenden op te lossen. Er is net als bij gehuwden een gemeenschappelijk huishouden, wat natuurlijk kosten met zich meebrengt stelt Meester Simons. Er dienen duidelijke afspraken gemaakt te worden, of het loopt daar al mis. Indien de ene partner voor het geld zorgt, en de andere houdt zich bezig met de kinderen en het huishouden, zijn problemen niet ver weg. Deze laatste partner zal geen enkele pensioenopbouw genieten, en heeft zelfs geen recht op onderhoudsgeld indien het tot een relatiebreuk zou komen haalt advocate Simons verder aan. Dit is zelfs zo voor de wettelijk samenwonende, want deze partners kunnen evenzeer als de feitelijk samenwonenden eenzijdig hun samenwoning opzeggen. De thuisblijvende samenwonende partner is op die manier volledig afhankelijk van zijn of haar partner. Wel merkt ze op dat sommige uitspraken van rechters hier toch van afwijken, en de benadeelde partner tegemoetkomen. Echter beter zou zijn dat de samenwonenden zelf een regeling zouden treffen onderling, zodat een eventuele compensatie niet afhangt van het oordeel van de rechter. Ze vermeldt in dit kader ook een politiek voorstel met betrekking tot de situatie waar de ene partner zijn loon opgeeft voor de kinderen en het huishouden. In grote lijnen steunde het voorstel op een verzekeringssysteem. De financieel sterkere partner zou dan een verzekering dienen af te sluiten voor de thuisblijvende partner, zodat deze op die manier een vergoeding zou bekomen en toch een soort zekerheid heeft voor de toekomst.

Ook Dhr. Dullaers haalde aan dat de samenwonende partner die in mindere mate of zelfs niet aan vermogensopbouw heeft gedaan, zich in een sterk nadelige positie bevindt. Deze partner kan zich voor de rechtbank bijvoorbeeld nog beroepen op de verrijking zonder oorzaak, om een eventuele vergoeding te bekomen. Soms gaat het hier echter om jaren werk en moeite die de samenwonende heeft voldaan, terwijl de andere met al opbrengsten ervan opstrijkt. Advocaat Knapen haalt verder het probleem aan van de waardebeoordeling van deze inspanningen. Welke vergoeding kan men toekennen voor soms tientallen jaren huishoudelijk werk en opvoeding van kinderen stelt hij zich de vraag. Er dienen duidelijke schriftelijke afspraken vastgelegd te worden, of dit probleem zal steeds blijven aanhouden. Het gemeen recht is helemaal niet voorzien op de aanwezigheid van een samenwoningrelatie, kinderen en dergelijk. Het gemeen recht is inzake vermogensvermenging tussen partners in een affectieve relatie ook echt 'gemeen' stelt Dhr. Dullaers. Men moet het zelf allemaal regelen of men stuit op ernstige problemen die niet bij wet geregeld zijn, en dus naar oordeel van de rechtbank zullen afgehandeld worden. Men is echter nooit zeker wat deze rechter zal beslissen, hoe onredelijk men zijn situatie ook vinden kan, men moet bang afwachten op de uitspraak van de rechter. Ook Dhr. Winters haalt aan dat de vermogensplanning voor zowel wettelijk- als feitelijk samenwonenden steunt op hun onderlinge vastgelegde afspraken.

Deze zijn evenwel beperkt naar zijn mening, en men moet best eerst de notaris consulteren om te bepalen of de onderlinge afspraken wel enigszins wettelijk worden bevonden.

Een laatste knelpunt dat naar voor kwam uit de gesprekken is het belang voor zowel wettelijk- als feitelijk samenwonenden, om hun eigendom te kunnen bewijzen. Notaris Delwaide wijst erop dat samenwonenden er best aan doen steeds hun facturen, afschriften of andere eigendomsbewijzen nauwkeurig te bewaren. Indien de ene partner in de schulden raakt, en er komt bijvoorbeeld een gerechtsdeurwaarder over de vloer, kan de volledige inboedel van het huis in beslag genomen worden. De partner die niet in schulden verkeert, moet dan bewijzen dat de meegenomen goederen hem persoonlijk toebehoren om deze terug te kunnen vorderen. Advocate Simons wijst op het belang van een inventaris. Bij de aanvang van het samenwonen kunnen de partners een soort lijst opmaken met welke goederen hen persoonlijk toebehoren, en welke eventueel gemeenschappelijk zijn of in onverdeeldheid. Indien men een samenlevingscontract heeft, kan men deze inventaris van goederen hierbij voegen. Men kan ook bekomen dat vastgelegd wordt dat bepaalde voorwerpen of bijvoorbeeld een auto aan hen beide toebehoren, ieder voor de helft. Dhr. Knapen wijst erop dat dit veel tijd en moeite kost, maar in de toekomst zeker 'zijn nut zal bewijzen'. Notaris Delwaide haalt eveneens aan dat indien er geen maatregelen getroffen zijn, en één van de partners komt in de schulden dit ernstige gevolgen kan hebben. De benadeelde partner, die zijn eigendom in beslag ziet genomen worden, dient met een schriftelijk en onweerlegbaar bewijs het goed trachten terug te vorderen. Echter niet enkel op gebied van roerende goederen is dit een probleem stelt ze verder. Bij een woning die op naam van één partner staat, maar wel deels door de andere partner gefinancierd is, staat men voor hetzelfde probleem.

1.2.2 Samenwonenden betrokken in een vennootschap

Deze paragraaf geeft de verschillende aspecten weer inzake samenwonenden betrokken in een vennootschap. Met welke specifieke aandachtspunten moet men rekening houden? Welke vennootschapsvormen zijn aangewezen voor de samenwonenden? Wat is de visie van de geïnterviewden op de situatie van deze groep samenwonenden, en welke ervaringen hebben zij met deze materie?

Veel verschillende profielen en partijen komen bij Notaris Delwaide langs om tot de oprichting van een vennootschap over te gaan. Er is in haar ogen niet bepaald een leeftijdscategorie samenwonenden die sterker vertegenwoordigd is dan een andere. Zowel jonge personen als ouderen gaan over tot oprichting van een vennootschap. Bij oudere samenwonenden gaat het vaak om een samenwerking met hun nieuwe levenspartner. Het gaat dan bijvoorbeeld om personen die na een echtscheiding of sterftegeval niet wensten opnieuw te huwen. Boekhouder Vreven bemerkt dat onder de samenwonenden het vaak personen zijn die reeds een ervaring in loondienst opgedaan hebben, en nu hun eigen zaak starten waarbij er gekozen werd in vorm van een vennootschap samen te werken. Een voorbeeld dat werd aangehaald was een horecazaak tussen twee samenwonenden. De ene partner was hulpkok geweest, zijn vriendin had jarenlang als serveerster gewerkt in een restaurant. Samen kozen ze ervoor een BVBA op te richten. De meest aangewezen vennootschapsvorm zal ondermeer afhangen van welke activiteit er uitgeoefend wordt, en welke de risicograad is. Voor dit laatste koppel is een VOF of andere vennootschap met onbeperkte aansprakelijk zeker af te raden. Dhr. Vreven wijst hierbij naar het ongekend hoog aantal faillissementen in de horecasector de laatste jaren. Voor het overige komt zowel boekhouder Vreven als Dhr. Coenen amper in contact met andere vormen als de maatschap of stille handelsvennootschappen.

Ook Dhr. Winters haalt aan dat zeker bij risicovolle activiteiten de beperking van de aansprakelijkheid cruciaal is. Verder moet er ook een duidelijke afbakening van het privévermogen en het vermogen van de vennootschap zijn. Advocaat Knapen haalt aan dat de oprichting van een vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid in de meeste gevallen af te raden valt. Enkel indien men low-cost wil gaan kan dit een optie zijn, echter met alle gevaren die eraan verbonden zijn. Kunstenaars of auteurs kunnen nog opteren voor een VOF haalt Dhr. Vreven aan, gezien het zeer beperkt risico verbonden aan hun (overigens zeer specifieke) activiteit. Echter ook vele andere factoren spelen een rol, zoals de kosten verbonden aan de oprichting, het minimumkapitaal dat voorhanden moet zijn, enzovoort. Vaak starten personen ook met een bijberoep, het spreekt voor zich dat deze partij niet voor een NV of zelfs BVBA dient te opteren stelt Dhr. Vreven. Bij deze laatste groep is dan de commanditaire vennootschap een oplossing, omdat men hier

kan werken met een stille vennoot. De meeste bevrageden zien de NV als een toch wat verouderde vennootschap. Ook notaris Delwaide haalt aan dat ze zeer veel te maken heeft met de oprichting van een BVBA, en in mindere mate de CVBA. De CVBA is vooral weggelegd voor familiebedrijven vervolgt ze. Slechts uitzonderlijk krijgt ze partijen op consultatie die een NV wensen op te richten. Zowel beide boekhouders als Dhr. Dullaers haalden aan dat sinds zijn het verdwijnen van de aandelen aan toonder de NV steeds minder populair is. Hiernaast dient het koppel ook over een aanzienlijk startkapitaal te beschikken bij de oprichting van een NV.

Bevraagd naar de reden waarom er bij hun cliënteel voor een vennootschap gekozen werd, bracht dit verschillende motieven naar voren. Vaak wil men zich indekken tegen een faillissement via een vennootschapsvorm met beperkte aansprakelijkheid. De koppels willen hun persoonlijke bezittingen beschermen. Dit was ook voor Ken één van de redenen. Eerst stond Ken als zelfstandige ingeschreven, zijn wens om de BVBA op te richten werd enerzijds ingegeven door onrustwekkende nieuwsberichten over de economische crisis, maar ook door een ervaring van een kennis van hem die persoonlijk failliet verklaard was met zijn horecazaak. Vele andere partijen die tot oprichting van een vennootschap overgaan komen bij hun boekhouder en vermelden dat ze vooral omwille van fiscale redenen in een vennootschap willen stappen. Een andere bijkomstige reden die Dhr. Coenen aanhaalde was het feit dat de oprichtende personen een bepaalde ouderdom hadden bereikt. Indien men zou komen te sterven, zou een activiteit als zelfstandige ook tot een eind komen. Ook werd het vanaf bepaalde leeftijd moeilijker bepaalde kredieten of middellange termijn contracten af te sluiten in persoonlijke naam bij financiële instellingen. Door voor de vennootschap te opteren, vallen deze problemen deels weg.

De koppels dienen een duidelijk beeld te vormen van de verwachtingspatronen bij de samenwerking, het vooraf maken van afspraken is voor advocate Simons cruciaal. Er dient een evenwicht en compromis gezocht te worden om tot een goede samenwerking te komen. Zowel gehuwden als samenwonenden betrokken in een vennootschap moeten er rekening mee houden dat ze dagelijks constant bij elkaar zullen zijn, en dat dit bij ieder koppel wel eens de nodige spanningen teweegbrengt. De mogelijke emotionele elementen die leven binnen de samenwerking moet men trachten buiten spel te zetten. Zowel notaris Delwaide als boekhouder Coenen stelden dat de oprichting van een vennootschap echter ook niet voor iedereen weggelegd is. Er zijn uiteraard de wettelijk bepaalde voorwaarden waar men rekening mee moet houden. Hiernaast moet men echter ook voldoende bekwaam en geïnformeerd zijn om dergelijke onderneming aan te vatten. Een koppel die bijvoorbeeld beide loontrekkende zijn, en besluiten om samen een

activiteit op te zetten binnen een op te richten vennootschap dient zich voldoende te informeren stelt Dhr. Winters. Ze hebben nog geen ervaring als zelfstandige of als zaakvoerder van een vennootschap. Ze moeten voldoende tijd besteden aan het businessplan en het financieel plan. Indien dit laatste ontoereikend wordt bevonden, en de vennootschap gaat binnen de drie jaar na oprichting failliet, kan het koppel persoonlijk aansprakelijk gesteld worden. Ook het verkennen van de huidige markt alvorens de activiteit aan te vatten is belangrijk. Zeker in deze economische crisis die voorlopig nog niet tot een einde lijkt te komen stelt hij. Een volgende bemerking die hij maakte was dat indien men voor de vennootschap opteert, men ook alle voordelen ervan dient te benutten. Dit op fiscaal vlak maar ook inzake pensioenopbouw en dergelijk. Interessant was ook de toelichting omtrent de burgerlijke maatschap. In zijn functie als financieel planner merkt hij dat koppels vaak amper of niet op de hoogte zijn van deze vennootschapsvorm, die thans vele voordelen biedt. Hij verwees naar de lage kosten eraan verbonden, er is ook geen minimumkapitaal nodig en men moet niet bij de boekhouder langsgaan om een financieel plan uit te werken. Best laten ze de maatschap wel uitwerken door een notaris, dan zijn er wel wat kosten aan verbonden. Maar een authentieke akte bij de notaris is niet eens nodig, het koppel hoeft geen jaarrekeningen te publiceren en er dient geen fiscale aangifte gedaan te worden. Nadeel aan de maatschap is natuurlijk wel de onbeperkte aansprakelijkheid.

Het voordeel van de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid is echter ook niet waterdicht. Ook al kiezen de samenwonenden voor een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, ze dienen rekening te houden met waarborgen die bijvoorbeeld door de financiële instellingen worden opgelegd haalden beide boekhouders aan. Deze instellingen vragen vaak een persoonlijke borg van de zaakvoerders van de vennootschap bij het aangaan van kredieten en dergelijk. Ken vermeldde zo dat hij zich kort na oprichten van de BVBA, voor de aanschaf van de nieuwe toonbank met frigo zelfs moest borgstellen. Dhr. Coenen is ervan overtuigd dat de financiële instellingen te vaak deze borg vragen. Ondanks de keuze voor een rechtsvorm met beperkte aansprakelijkheid, kan het privévermogen van elk van de samenwonende partners dus voorwerp vormen van vorderingen. Bij de nieuwe starters-bvba is slechts een minimumkapitaal van 1 euro vereist. Banken gaan bij deze vorm zeer vlug over tot het vragen van een borg. Dhr. Vreven vermeldde dat voor de samenwonenden die dergelijke BVBA oprichten, er een specifiek gevaar schuilt. Ze dienen er rekening mee moeten houden dat ze 3 jaar na oprichting persoonlijk aansprakelijk kunnen gesteld worden voor het verschil in kapitaal van hun bvba en het verplichte minimumkapitaal van een gewone BVBA. Dat bedrag kan dus oplopen tot 18.549 Euro. Hij haalt aan dat veel van hun cliënteel zich ook niet bewust is van de gevaren die uit een persoonlijke borg kunnen

voortvloeiën. Beide advocaten raden ook aan de clausules aan dergelijke borgstelling grondig door te nemen. Vaak staan er allerlei bindende clausules in waardoor zo bijvoorbeeld de eerste borgstelling voor een krediet, van toepassing blijft op alle toekomstige kredieten die de samenwonende aangaat. Dit kan ernstige gevolgen hebben en ook het beëindigen van een borgstelling is allerminst eenvoudig.

Er bestaan thans alternatieven om over meer kapitaal te beschikken, zodat de financiële instelling deze borg minder snel vraagt. Zo wijst Dhr. Vreven geregeld koppels, gehuwd en samenwonend, op een aantal mogelijkheden die de overheid biedt aan beginnende ondernemers. Men kan zo via de overheid beroep doen op een instaplening, speciaal ontwikkeld voor beginnende ondernemers die over weinig kapitaal beschikken. Of bepaalde vrijstellingen van vennootschapslasten die gelden voor de startende ondernemer. Koppels die een zaak wensen te starten doen er goed aan zich eerst over de alternatieven te buigen alvorens persoonlijke borgen aan te gaan stelt hij. Hijzelf en zijn medewerkers geven wel vaak advies aan hun cliënteel hieromtrent, maar nog al te vaak volgt men dit advies niet op. Sommige klanten zien de investering als noodzakelijk, of gaan ervan uit dat deze vanzelfsprekend veel gaat opbrengen in de toekomst, zodat de borgstelling hun inziens zonder gevaar is. Pas indien er toch problemen optreden komen ze naar hun boekhouder terug, die het dan zou moeten oplossen. Op dat moment hebben ze echter reeds een contract met strenge voorwaarden ondertekend en is een oplossing niet meer mogelijk.

Naast de voorwaarden als kennis van het bedrijfsbeheer, rechtsbekwaamheid, een degelijk financieel plan en strategie, dient men ook zeker rekening te houden met de kosten verbonden aan de vennootschap stellen beide boekhouders. Ze halen aan dat dit kennelijk ook de grootste bezorgdheid is onder hun cliënteel. De partners vragen zich echter enkel af wat het hun gaat kosten, en wat er zou gebeuren indien er minder werk komt en ze in de problemen komen met hun leveranciers en facturen. Echter dient men rekening te houden met meerdere factoren. Dhr. Coenen verklaart dat men toch best 20.000 EUR of meer als nettowinst moet bekomen, om de kosten op te vangen. Dit is nog enigszins afhankelijk van de vorm van de vennootschap, maar men houdt toch best deze 20.000 EUR als richtpunt. In dit opzicht werd er door Ken en Christel misschien wel een risico genomen, gezien de toch relatief beperkte omvang van hun bedrijfsactiviteit. Echter hun broodjeszaak draait nu, mede door de invoering van een nieuw concept, naar eigen zeggen 'op volle toeren'. Een gevaar voor het ondernemend samenwonend koppel dat ter sprake kwam, had betrekking op de fiscale voordelen van de vennootschap. Indien het koppel teveel vertrouwen heeft in hun activiteit, bestaat het gevaar erin dat ze teveel middelen binnen de vennootschap brengen. Om fiscaal voordelig te zijn, worden

de winsten best gereserveerd binnen de vennootschap. Het loon dat het koppel zich uitkeert mag zeker niet te hoog zijn stelt Dhr. Winters, of het fiscaal voordeel gaat deels verloren. Indien men niet voldoende spaargeld privé overhoudt bij de oprichting van de vennootschap kan dit tot problemen leiden voor het koppel. Na verloop van tijd komen er misschien onvoorziene kosten, dient men kinderen op te voeden, verbouwingen aan hun huis te doen en dergelijk. Indien ze privé niet voldoende middelen hebben, moet men meer geld uit de vennootschap halen. Hier bestaan allerlei technieken voor, maar elk van deze heeft ook fiscale of andere nadelen, waar het koppel beter op voorhand mee rekening houdt.

Een van de belangrijkste aspecten bij samenwonenden betrokken in een vennootschap als de BVBA en de NV is de verdeling van de aandelen bleek uit de gesprekken. Advocate Simons haalt aan dat het ergens steeds tot een machtsstrijd kan komen indien men in een situatie van sterk ongelijke verdeling van de aandelen verkeert. De meerderheid kan dan sterke druk uitoefenen op de minderheid. Ze haalt verder aan dat de samenwonenden die samen de vennootschap oprichten, en evenveel werk zullen verrichten, steeds een gelijke verdeling dienen na te streven. Vaak zal de vennootschap echter reeds bestaan, en is er destijds een inbreng van de zaak van de ene samenwonende in de vennootschap gebeurd. De vennootschap start dan met een zeer hoog kapitaal, indien er na de andere samenwonende partner wil toetreden en voldoende aandelen verwerven, zal deze partner al redelijk vermogend moeten zijn. Gezien het toch aanzienlijke kapitaal dat er vaak mee gemoeid is, zal deze zaakvoerder dan vaak het merendeel van de aandelen bekomen stelt Dhr. Coenen. Soms springt de familie van de andere partner bij, zodat men toch nog een redelijke of zelfs gelijke verdeling zou kunnen bekomen. Omtrent de inbreng in natura haalde notaris Delwaide aan dat ze in haar functie hier ook een zekere controlerol in speelt. De inbreng in natura van bijvoorbeeld een handelszaak wordt eigenlijk gewaardeerd door de oprichters van de vennootschap. Een revisor gaat deze wel na, maar het is haar taak bij de oprichting na te gaan of de inbreng wel verhandelbaar is en of deze eigendom is van de oprichters in kwestie. Bij een pand of woning is dit eenvoudig, maar indien het roerende goederen betreft is deze controle niet altijd even makkelijk stelt ze.

Dhr. Vreven haalde verder aan dat het ergens ook af te raden valt om een 50%-50% verdeling te bekomen. Dit leidt mogelijk tot problemen in besluitvorming op de Algemene Vergadering. Soms is er wel een derde vennoot betrokken in de vennootschap, die dan 1% op zich neemt. Of men kan gerust voor een 49%-51% opteren indien de samenwonenden slechts met twee in de vennootschap zitten stelt hij. Het valt echter steeds af te raden dat één van de partners minder dan 20% van de aandelen heeft stelt

Dhr. Coenen, dan staat deze partner nergens, en heeft hij of zij zo goed als geen rechten binnen de vennootschap. Om deze ongelijke verdeling van het aandeelhouderskapitaal tegen te gaan kan de ene partner die bijvoorbeeld het overgrote deel van de aandelen bezit, een deel aandelen verkopen aan de andere. Dhr. Coenen haalt aan dat dit een relatief eenvoudige procedure is, en dat dit gerust onderhands kan gebeuren. De storting van gelden gebeurt wel best onder de partners zelf, zodat er geen discussies kunnen optreden.

Samenwonenden kunnen echter ook aandelen aan elkaar schenken. Advocate Simons wijst op het feit dat de schenking bij zowel wettelijk als feitelijk als samenwonenden niet herroepbaar is. Er kunnen echter wel een paar gronden ingeroepen worden om toch een schenking terug te eisen. In de praktijk komt het ook voor dat familie van de ene samenwonende na overlijden van deze, de schenking aanvecht voor de rechtbank. De mogelijke gronden tot herroeping tussen de partners onderling zijn echter zeer beperkt. Indien aan de schenking een bepaalde voorwaarde of last werd verbonden en de begunstigde voldoet deze niet, dan kan de schenking ontbonden worden. Een extremer geval is wanneer de schenker bijvoorbeeld door de andere partner mishandeld wordt haalt advocaat Dullaers aan. Hiernaast is ontbinding echter niet mogelijk, en moet een samenwonende partner zich best steeds goed bevragen wanneer deze aandelen van de vennootschap aan de andere schenkt. Kristof gaf ook aan dat hij zowel bij zijn boekhouder als bij de notaris op consultatie ging alvorens de aandelen aan Elke te schenken toen ze in de bvba begon mee te werken. Uit het interview met boekhouder Vreven bleek ook dat als zo bijvoorbeeld aandelen geschonken worden, zowel gehuwden als de samenwonenden van een zeer voordelig tarief genieten. Ze betalen slechts 3% schenkingsrechten, dit is een zeer lage heffing. Zeker vergeleken met de successies die de kinderen (of andere erfgenamen) zouden moeten betalen indien één van de samenwonenden zou sterven stelt hij. Ze kunnen zelfs kiezen of ze het volledige eigendom wegschenken, of nog bijvoorbeeld het vruchtgebruik willen behouden. Op die manier kan bijvoorbeeld de ene samenwonende nog de dividenden ontvangen van aandelen die ze aan de andere partner hebben geschonken.

Een opmerking hierbij van Dhr. Coenen was dat in Wallonië de feitelijk samenwonenden echter niet van dit verlaagde tarief van 3% kunnen genieten. Verder wees Dhr. Vreven op het bestaan van een handgift. Deze moet nergens geregistreerd worden, er dienen ook geen schenkingsrechten op betaald te worden. Wel dient men rekening te houden met het moment waarop men de schenking voldoet. Aandelen op naam kunnen echter niet via een handgift geschonken worden, maar kasbons, obligaties en de aandelen aan toonder echter wel. Deze laatste aandelen zijn nu evenwel afgeschaft haalt Dhr. Coenen

aan. Hieromtrent had echter Dhr. Vreven nog interessante informatie bij te brengen. Gezien de effecten ingeschreven worden op een effectenrekening, kunnen deze toch nog geschonken worden via een bankgift. De effectenrekening is steeds op naam, maar dit vormt geen probleem. Er zijn slechts enkele formaliteiten, zoals ondermeer een aangetekend schrijven en de verklaring van fiscale correctheid, aan verbonden. Maar hiernaast blijft dus zowel de handgift als bankgift zeer voordelig zijn inziens.

1.2.3 Relatiebreuk en preventieve maatregelen

Voor vele koppels blijkt de eeuwige liefde echter niet te bestaan en komt het tot een breuk tussen de samenwonenden. Het samenwonen komt ten einde, in het beste geval met een nog degelijke verstandhouding tussen beide partners, maar echter vaak ook in een onherstelbare ruzie. De partners voelen zich verraden, en iedere wil zijn bezittingen, geld, huis zo snel mogelijk recupereren. Dhr. Dullaers haalt aan dat het 'eigen des mensen is' om dan zoveel mogelijk argumenten in hun voordeel aan te halen om dit doel te bekomen. Vaak zijn er echter amper of zelfs geen maatregelen genomen. De relatie liep jarenlang goed, er was vertrouwen, en geen van beide anticipeerde op een relatiebreuk. Indien het dan toch zover komt, komen de samenwonenden pas bij hem terecht. Hij zal dan enerzijds steeds de mogelijkheid tot minnelijke schikking aanhalen, maar soms is het dadelijk duidelijk dat het 'hard tegen hard' zal worden stelt meester Dullaers. De gekwetste partner wil alle middelen inzetten om zijn ex-samenwonende, die op dat moment reeds als rivaal gezien wordt, zo weinig mogelijk te gunnen. Relatiebreuken zijn uiteraard soms onvermijdelijk, maar indien men vooraf duidelijke afspraken maakt kan er al veel leed voorkomen worden. Spijtig genoeg blijkt dit slechts zeer zelden het geval, of beperkt dit zich tot afspraken omtrent de kinderen stelt Dhr. Dullaers vast. In het ergste geval zal het zelfs tot een vereffening van de vennootschap komen. Dit is voor geen van de partijen voordelig stelt hij. Er volgt een procedure bij de Rechtbank van Koophandel, een sequester wordt aangesteld enzovoort. Zowel Dhr. Dullaers als boekhouder Coenen merkten op dat ze dit in de praktijk slechts zeer zelden hebben zien goed aflopen.

Ook notaris Delwaide haalt aan dat samenwonenden allen wel meestal uiteenlopende en specifieke vragen of wensen hebben. Zo ondermeer over erfenissen, de kosten verbonden aan de oprichting van de vennootschap, wat indien ze tegenslagen kennen en er schuldeisers komen, enzovoort. Maar slechts zeer uitzonderlijk hielden deze verband met een mogelijke relatiebreuk. Haar inziens is dit bij samenwonenden nochtans zeer belangrijk. Wanneer samenwonende koppels uit elkaar gaan is er amper wat wettelijk geregeld, bij huwelijk is dit net wel het geval. Op zich zijn de problemen om uit onverdeeldheid te treden dezelfde als bij het huwelijk, er zijn echter geen spelregels stelt

notaris Delwaide. Alles valt terug op het gemeen recht, en daarbij komt nog eens dat de meeste partijen zelfs geen samenlevingscontract opstellen alvorens men zich laat registreren of gaat samenwonen. Vaak wordt zo bijvoorbeeld de woning in onverdeeldheid gekocht voor de registratie, en pas bij het uit elkaar gaan komen de koppels bij haar of bij de advocaat terecht, en dan is het te laat. Een contractuele vergoedingsregeling, wie mag blijven wonen in het huis, specifieke regelingen omtrent de kinderen enzovoort zijn meestal perfect mogelijk. Ze stelt echter vast dat mensen vaak niet zo ver willen gaan om deze aspecten vast te leggen. Men denkt er gewoonweg niet aan, en de gevolgen hiervan kunnen zeer uiteenlopend zijn. Het blijft uiteindelijk ook de keuze van de samenwonenden zelf welke clausules men wenst op te nemen in het samenlevingscontract. Ze kan wel wijzen op het belang van het samenlevingscontract of de noodzakelijke aanpassing ervan. Advocate Simons wijst er ook op dat indien er toch een samenlevingscontract werd opgesteld, men best om de zoveel jaar samenzit om dit aan te passen. Vaak is het samenlevingscontract niet meer aangepast aan hun vermogensstelsel, waardoor het zijn doel mist.

Een relatiebreuk bij samenwonenden betrokken in een vennootschap kan vele gevolgen hebben. Het betekent evenwel niet het eind van de vennootschap haalt Dhr. Dullaers aan. Indien men nog enigszins overeenkomt, kan de ene partner de aandelen van de andere gewoon overnemen, en de activiteit voortzetten. Vaak leidt de breuk echter tot kinderlijke situaties stelt hij. De koppels zijn zo hevig in ruzie en onenigheid, dat de werking en continuïteit van de vennootschap niet meer zo zeker is. Indien de 2 vennoten elkaar echt beginnen tegenwerken, of bijvoorbeeld blokkeren via hun rechten binnen de vennootschap zijn maatregelen noodzakelijk vervolgt hij. Een voorbeeld dat Dhr. Vreven eerder in het gesprek reeds aanhaalde was een situatie van patstelling. Indien beide samenwonenden evenveel stemrecht hebben via hun aandelenbezit, kan hun onderling geruzie ertoe leiden dat er elke beslissing binnen de vennootschap geblokkeerd zou raken. Advocate Simons haalde een ander voorbeeld aan dat ze zich nog herinnerde, waar ook een relatiebreuk aan de basis lag. Het betrof een vennootschap met vier vennoten, waarvan twee een relatie hadden en feitelijk samenwonend waren. Het kwam echter tot een relatiebreuk, die in hevige ruzie eindigde. De aandelenverdeling was evenwel nadelig voor de vrouw in de stukgelopen relatie. Hoewel beide evenveel werk verrichten, was de verdeling telkens 30% voor de drie vennoten, terwijl de vrouw slechts 10% van de aandelen bezat. Gezien de hevige ruzie, besloot de man dit uit te spelen, en hij startte een procedure van uitkoop van aandelen op. In principe stond de vrouw in een zeer zwakke positie in dergelijk geval. Deze casus liep nog goed af stelt Advocate Simons, omdat één van de andere twee vennoten in onderhandeling is gegaan met de vrouw, en men uiteindelijk op die manier de procedure voor de Rechtbank van

Koophandel heeft kunnen vermijden. Ze haalt verder wel aan dat indien men een aandeelhouder wil dwingen om tot verkoop van zijn of haar aandelen over te gaan, er gegronde redenen dienen aangebracht te worden. Het is echter niet zo dat die aandeelhouder daarom echt een fout moet gemaakt hebben. De rechtspraak zal eerder nagaan of de vennootschap nog kan verder functioneren stelt ze. Dhr. Coenen haalt aan dat dergelijke uitkoopprocedures zeer complex kunnen zijn en dat de uitkomst ervan nooit zeker is. Men doet er steeds beter aan om toch tot een minnelijke schikking te komen stelt Dhr. Dullaers.

Ook bij Ken en Christel merkte ik op dat ze totaal niet voorzien zijn op een mogelijke relatiebreuk. Christel werkt nog maar enkele jaren mee in de sandwichbar, en bezit een absolute minderheid van de aandelen van de bvba. Er is geen samenlevingscontract opgesteld onder hen, en in het gesprek merkte ik dadelijk op dat ook geen van beide zich bewust is van hun situatie. Voor Ken is deze situatie voordelig uiteraard. Hij bezit 90% van de aandelen. Toen Christel begon mee te werken in de broodjeszaak, werd haar door een vriend aangeraden om toch een deel aandelen te verwerven van de toenmalige EVBA. Christel staat nu wel ingeschreven als medebestuurder, ze kocht toen 10% van de aandelen, en werd via gewoon besluit als bestuurder aangesteld. Ze is dus niet statutair benoemd als zaakvoerder. Gezien de minderheid aan aandelen komt het erop neer dat ze eigenlijk zo goed als geen rechten heeft. Voorgelegd aan Dhr. Coenen stelde deze dat dit een uitzonderlijke situatie is waarin Ken en Christel verkeren. Hij zou in dergelijk geval ten eerste afraden om een percentage van 10% te verwerven. Christel is zijn inziens gewoon afzetbaar als bestuurder door haar vriend indien ze zouden uit elkaar gaan. Hij merkte reeds eerder in het interview ook op dat er spijtig genoeg collega boekhouders zijn, die niet bezig zijn met dergelijke vraagstukken. Ze doen wat de klant vraagt, en brengen dit in rekening. Dhr. Coenen zelf is echter van mening dat de boekhouder een veel ruimere rol dient te vervullen, en ook een soort raadgever en bemiddelaar dient te zijn die vennoten en aandeelhouders dient te beschermen voor minder gunstige beslissingen. Ook in het kader van de persoonlijke borgstelling of het aangaan van te zware investeringen ziet hijzelf zijn taak veel ruimer. De boekhouder dient meer te doen dan enkel de kosten en opbrengsten in kaart te brengen en in te staan voor de administratieve afhandeling.

Verontrustend is dat op veel vragen, Ken en Christel zich geen beeld konden vormen van de gevolgen van zowel een relatiebreuk als van bijvoorbeeld een faillissement. Dit terwijl Ken thans aanhaalde de EVBA destijds opgericht te hebben uit zowel fiscale redenen, als om zijn aansprakelijkheid te beperken. Voor Christel lijkt een relatiebreuk echter ernstige gevolgen te kunnen hebben. Er is geen samenlevingscontract, en gezien Ken de EVBA

reeds had voordat hij Christel kende, werd ook niets specifiek in de statuten bepaald. Ze wijzen steeds naar hun uitstekende verstandhouding, hebben naar eigen zeggen nooit ruzie, en de zaak loopt zeer goed door recent aangebrachte wijzigingen. In de huidige situatie echter, kan Ken alle beslissingen zelf nemen. Er is geen sprake van een gelijke verdeling van de aandelen, of enig zeggenschap van Christel. Zelf verklaren ze steeds alle beslissingen gezamenlijk te nemen, en ze zien het probleem niet. Christel haalt aan dat ze voldoende loon krijgt uitgekeerd, zelfs meer dan als ze als loontrekkende in de broodjesbar zou staan. Ze haalt verder aan dat Ken zeker voldoende meehelpt in het huishouden, ze doen naar eigen zeggen ook evenveel werk in de zaak dus het verloopt eerlijk stelt Christel. Ken vermeldt verder dat ze ondertussen een gezamenlijke rekening hebben geopend voor de huishoudelijke kosten, dus ook hij "ziet niet in wat er fout kan lopen". Hoewel het een zeer gelukkig en sympathiek koppel leek, lijkt het me vermogensrechtelijk, en naar de toekomst toe, voor Christel een volstrekt onredelijke situatie. Verder stel ik me de vraag of ze vaak ten rade gaan bij hun boekhouder of een advocaat hebben geconsulteerd de laatste jaren.

Uit de gesprekken bleek thans dat er bepaalde mogelijkheden zijn, naast het samenlevingscontract, om allerlei vermogensrechtelijke problemen en onredelijkheden tegen te gaan. Via de statuten kan men clauses inlassen, die bijvoorbeeld de macht van de samenwonende partner die een meerderheid bezit beperkt. Het meest voorkomend in de praktijk is de aanwezigheid van een meerhandtekeningsclausule in de statuten van de vennootschap haalt notaris Delwaide aan. De samenwonenden kunnen dan overeenkomen dat beide hun akkoord en handtekening dienen te geven voor bepaalde investeringen, kredieten, huur of leasingcontracten en dergelijk. Meestal stellen de koppels in de clausule ook een bedrag in vanaf wanneer deze gezamenlijke goedkeuring dient toegepast te worden. Dit uiteraard om de administratie en dergelijk niet te zeer te vertragen. Nog een andere mogelijkheid, met betrekking tot het onroerend goed, haalde Dhr. Winters aan. Indien er eigendom in de vennootschap zit, kunnen samenwonenden bepalen dat de partner die een eventuele minderheid van de aandelen bezit, een vetorecht bekommt. Met dit vetorecht kan de ene samenwonende dan verhinderen dat de andere samenwonende het huis of appartement zou verkopen zonder toestemming van de andere. Dhr. Vreven wees verder op het belang van een degelijk uitgewerkte aandeelhoudersovereenkomst. Samenwonenden kunnen echt veel afspraken vastleggen in deze overeenkomst en dit zal zijn inziens al veel leed besparen indien het misloopt tussen hen. Ze kunnen bijvoorbeeld de waarde van de aandelen op papier vastleggen, en allerlei afspraken omtrent het vervreemden van deze aandelen. Ook Dhr. Winters kwam op de aandeelhoudersovereenkomst terug. Men moet deze echt ten volle benutten, en zelfs om de zoveel tijd herzien en aanpassen. Dit kan vermijden dat men zo

bijvoorbeeld na een overlijden van één van de samenwonenden, de andere bij de schoonfamilie moet toestemming vragen of bepaalde bestuurshandelingen te doen binnen de vennootschap stelt hij. Een oplossing die hiermee verband houdt en ook conflicten kan vermijden is het instellen van een voorkooprecht haalt advocate Simons aan. Deze clausule kan dan bijvoorbeeld bepalen dat wanneer er een einde aan hun relatie zou komen, de aandelen van de ene partner eerst bij de andere worden aangeboden om deze over te nemen. Dit om te vermijden dat één partner de aandelen aan om het even welke partij zou verkopen, en de andere partner hier ernstig nadeel van zou ondervinden. Dhr. Winters duidde ook op het belang van dergelijk contractuele regelingen. Dhr. Dullaers haalde aan dat men ook best afspraken maakt omtrent het loon dat aan hen beide als bestuurder zal worden uitgekeerd. Dit niet enkel onderling overeenkomen, maar ook echt schriftelijk vastleggen in een onderhandse overeenkomst kan vele discussies vermijden haalt hij aan.

1.2.4 De gezinswoning

Deze paragraaf geeft een antwoord op de laatste deelvraag omtrent de inbreng van de gezinswoning in de vennootschap met samenwonenden. Wat is de visie van de bevraagde partijen omtrent deze inbreng en wat zijn de eventuele voor- of nadelen eraan verbonden? In ieder gesprek met de verschillende partijen kwamen verscheidene elementen omtrent een inbreng van de gezinswoning in de vennootschap aan bod. Echter bleek het snel duidelijk dat alle partijen van mening zijn dat deze inbreng af te raden valt. Een spijtig gegeven voor dit onderzoek is dat bij geen van beide geïnterviewde koppels de gezinswoning ingebracht werd binnen de BVBA. Voornaamste reden hierbij was dat geen van beide koppels dit risico wilden nemen, en ook hun omgeving had dit afgeraden. Ik bekwam echter wel veel relevante info uit de andere gesprekken.

Een eerste belangrijk onderscheid dient men te maken tussen de wettelijk- en feitelijk samenwonenden stelt Dhr. Dullaers. Zoals gekend, is de gezinswoning bij de wettelijk samenwonenden beschermt. De inbreng in een vennootschap valt onder de vervreemding ervan, deze wordt namelijk ondergebracht in het vermogen van een apart rechtspersoon en maakt dus geen deel meer uit van de eigen vermogens van de samenwonenden. De samenwonenden moeten zich dus in de eerste plaats ervan bewust zijn dat hun huis juridisch gezien eigendom wordt van de vennootschap stelt meester Dullaers. Bij een wettelijk samenwonend koppel dient de partner, die hun huis wil inbrengen in de vennootschap, uitdrukkelijk de toestemming te hebben van de andere partner stelt hij. Wat men vaak niet weet, is dat dit ook zo het geval is wanneer deze eerste partner zelfs het huis voor 100% bezit. Nog steeds zal de toestemming van zijn partner vereist zijn. Bij feitelijk samenwonenden is deze bescherming niet aanwezig, en

kan zonder toestemming het huis ontvreemd worden aan de vennootschap. Deze eerste bemerking kwam terug in nagenoeg alle gesprekken. Vaak werd ook aangehaald welke nadelige gevolgen dit met zich mee kan brengen. Indien één partner slechts een minderheid van de aandelen of zelfs geen aandelen bezit van de vennootschap komt deze in een bijzonder nadelige positie terecht stelt ook Dhr. Vreven. Hij verwees naar de eerder in het gesprek aangehaalde schenking van aandelen die mogelijk is tussen samenwonenden. Aangenomen dat geen van beide van kwade wil is, en ze willen toch om bepaalde redenen de woning inbrengen, kan een schenking van aandelen een oplossing bieden. Hij stelt verder wel dat het dan om een voldoende aantal aandelen dient te gaan, of de andere partner heeft uiteraard nog steeds geen zeggingschap.

Ondanks alle bevroegden gekant waren tegen de inbreng van de gezinswoning, kwamen er toch een aantal mogelijke redenen naar boven waarom de samenwonenden dit zouden overwegen. Dhr. Coenen haalt aan dat een inbreng voordelig kan zijn omdat men het huis dan kan afschrijven, weliswaar met uitzondering van de bouwgrond. Echter ook bijna alle kosten zijn dan fiscaal aftrekbaar. Indien men het huis wil opknappen of herinrichten, of men wil bepaalde herstellingen aanbrengen, kunnen deze kosten fiscaal afgetrokken worden stelt hij. Bij een woning in de privé is dit niet mogelijk. Wel wees hij op maatregelen van de overheid die zijn ingevoerd. Ook privé hebben de samenwonenden recht op bepaalde fiscale voordelen. Hij verwees zo bijvoorbeeld naar de energiebesparende middelen als zonnepanelen en ramen met dubbele beglazing aan de woning, die wel fiscaal aftrekbaar zijn. Er zijn ook nog ander voordelen haalde Dhr. Coenen aan, zoals de aftrek van een hypothecaire lening die het koppel aangaat, maar ook een gedeeltelijke vrijstelling op de registratierechten verbonden aan de aankoop. Een andere mogelijke reden om toch een inbreng te doen, zou een techniek van successieplanning kunnen zijn haalde Dhr. Vreven aan. Indien het koppel de gezinswoning later zou willen schenken aan hun kinderen, zijn daar hoge schenkingsrechten mee gemoeid. Hij kwam terug op de eerder aangehaalde tarieven voor de schenking van aandelen, die slechts 3% kunnen bedragen. Indien het huis in de vennootschap zit, dient men enkel deze aandelen aan de kinderen te schenken, en betaalt men dus veel minder stelt boekhouder Vreven.

Uit de gesprekken kwamen echter veelvuldig ook de nadelen van een inbreng aan bod. Advocate Simons en ook notaris Delwaide wezen vooral op de onderwerping van de gezinswoning aan het vennootschapsrisico. Indien de vennootschap in moeilijkheden komt, kunnen de schuldeisers vanzelfsprekend ook aanspraak maken op de gezinswoning van de samenwonenden. Indien de woning niet werd ingebracht kunnen schuldeisers dit enkel in geval van een onbeperkte aansprakelijkheid, of indien het koppel een

persoonlijke borg ondertekende bij hen. Dhr. Coenen haalt verder een ander belangrijk fiscaal nadeel van de inbreng aan. Indien de samenwonenden zouden besluiten om hun woning die ingebracht werd te verkopen, zal de meerwaarde op deze verkoop fiscaal belast worden, en dit aan een zeer hoog tarief. De huidige vastgoedprijzen zijn enorm hoog, dus het valt zeker aan te nemen dat het koppel een redelijke winst op de verkoop zal maken stelt hij. Verder zal het voordeel van de mogelijkheid tot afschrijven dat hij eerst aanhaalde, een nadeel vormen bij de verkoop. De belastbare meerwaarde op de verkoop berekent de fiscus namelijk als het verschil tussen de verkoopprijs die het koppel bekomt en de boekwaarde van de woning in de vennootschapsjaarrekening. Indien de partners reeds vele jaren hun woning hebben afgeschreven zal deze meerwaarde uiteraard zeer hoog zijn. Dhr. Coenen haalt verder aan dat de fiscus zeer strikt toekijkt op deze materie. Verder kwam ook aan bod dat vaak het percentage van de woonst die eventueel voor de bedrijfsactiviteit gebruikt wordt niet erg omvangrijk is. Het loont dan niet de moeite om dergelijk risico te nemen. Tot slot wees Dhr. Vreven nog naar het belang van een schattingsverslag indien men toch voor een inbreng opteert.

Interessant was de visie van Dhr. Winters op deze materie. Ondermeer om bovenstaande redenen bleek ook hij een tegenstander van de inbreng van de gezinswoning van de samenwonenden in de vennootschap. Echter afhankelijk van de leeftijd en hoelang men wil werken, is hij voorstander van de investering in vastgoed via de vennootschap van de samenwonenden. Het gaat dan evenwel niet om de gezinswoning, maar om een tweede of derde onroerend goed dat men via de vennootschap aankoopt. In de meeste gevallen zijn dan de registratie- en notariskosten aftrekbaar. Verder kan men door veel te gaan lenen een groot hefboomeffect creëren. Door factoren als de huidige lage rentevoet, het feit dat de kosten aftrekbaar zijn, het huurrendement en de potentiële meerwaarde kan men geld verdienen met middelen die bij de bank bekomen werden. Ook hij wijst op de meerwaardebelasting, maar bij herinvestering kan deze gespreid getaxeerd worden indien er een herinvestering in afschrijfbaar materie binnen de vijf jaar plaatsvindt. Hij wijst er verder op dat zelfs deze wederbelegging niet steeds noodzakelijk is. Indien de vennootschap zo bijvoorbeeld nog overgedragen verliezen uit het verleden heeft, kunnen deze de belasting op de meerwaarde tenietdoen.

Inzake de gezinswoning is echter ook Dhr. Winters geen voorstander van een inbreng. Het is zijn inziens nooit ideaal, zeker niet bij risicovolle bedrijfsactiviteiten. Hij verwees hierbij ook naar de recente maatregelen van huidig premier Elio Di Rupo. Door verandering van de wetgeving per 2012, zijn de voordelen van alle aard enorm gestegen. Het is daardoor veel duurder geworden de woning in de vennootschap te brengen stelt Dhr. Winters. De vennootschap stelt de gezinswoning ter beschikking aan het

samenwonend koppel, die dan een voordeel van alle aard bekomen. Dit voordeel dient men eigenlijk bij het loon van de zaakvoerder(s) op te tellen, en dit zal dan belast worden. Onder de huidige regering in België is dit voordeel van alle aard zo goed als verdubbeld, wat de belastingsdruk dus enorm doet stijgen. Een laatste probleem houdt ook verband met dit voordeel van alle aard. De wettelijk samenwonenden worden gezamenlijk belast, zij ontvangen één aanslagbiljet stelt Dhr. Vreven. Echter voor feitelijk samenwonenden is dit niet het geval. Men kan zich de vraag stellen wie van de feitelijk samenwonenden dan het voordeel van alle aard op zich neemt, of welke regeling men hierin kan treffen.

Deel 4: Conclusie

Koppels in België kunnen de keuze maken tussen de drie mogelijke samenlevingsvormen: het huwelijk, de wettelijk- en de feitelijke samenwoning. De keuze van samenlevingsvorm dient uiteraard door ieder individu persoonlijk gemaakt te worden. Bij het maken van die keuze dienen ze zich op voorhand grondig te informeren naar het wettelijk kader en de juridische gevolgen van hun keuze. Gehuwden steunen immers op een nauwkeurig uitgewerkt huwelijksvermogenstelsel dat hun vermogensrechtelijke belangen behartigt. De wettelijk samenwonenden genieten slechts een minimale vermogensrechtelijke bescherming, voor feitelijk samenwonenden is er zelfs geen enkel wettelijk kader voorzien in België. Deze laatste, nochtans omvangrijke groep, vallen volledig terug op het gemeene verbintenissenrecht. De rechtsgronden waarop samenwonende partners zich kunnen beroepen, in geval van vermogensrechtelijke problemen en geschillen, dienen bijgevolg ook in dit gemeene recht hun oorsprong te vinden. Het gemeene recht is echter niet ingesteld op het bestaan van een affectieve relatie tussen de betrokkenen, de samenwoning en het gemeenschappelijk huishouden dat samenwonenden voeren. Dit heeft onredelijke uitkomsten, uiteenlopende juridische geschillen en rechtsonzekerheid tot gevolg. Hierbij komt nog dat beide samenlevingsvormen eenzijdig en zelfs zonder motivatie kunnen opgezegd worden. De wetgever ziet in bovenstaande overigens geen discriminatie tussen de drie samenlevingsvormen. De wetgevende macht volgt volgende redenering: aangezien samenwonenden zelf kiezen voor een samenlevingsvorm waar minder plichten aan verbonden zijn, verkrijgen ze ook minder rechten.

In de praktijk blijkt dat samenwonenden echter onvoldoende of zelfs amper op de hoogte zijn van hun familiaal vermogensrechtelijke situatie. Zolang de relatie en samenwoning blijven duren, zal de impact van dit gebrek aan informatie nog beperkt zijn. Eeuwige liefde tussen partners blijkt in vele relaties echter niet te bestaan. De huidige maatschappij wordt echter gekenmerkt door steeds meer echtscheidingen en relatiebreuken, nieuw samengestelde gezinnen, enzovoort. Gegeven dat partners in een affectieve relatie vaak amper anticiperen op een relatiebreuk, zullen ze ook niet de nodige voorzorgsmaatregelen nemen. De combinatie van dit gegeven en het gebrek aan juridische informatie omtrent hun vermogensrechtelijke situatie kan bijzonder nadelige gevolgen hebben. Dit ondermeer op gebied van eigendomskwesies, sociale zekerheid en pensioenopbouw, maar ook met betrekking tot hun positie ten opzichte van eventuele schuldeisers.

Om vermogensrechtelijke geschillen te vermijden, is een voorname rol weggelegd voor de notaris. De notaris heeft als openbaar ambtenaar de plicht informatie te verschaffen aan alle partijen over hun vermogensrechtelijke situatie. Echter vaak komen samenwonenden pas laattijdig bij de notaris terecht, en is er geen oplossing meer voorhanden. Men kan de zich de vraag stellen of de overheid niet meer informatie dient te voorzien aan de samenwonenden. Het blijkt van cruciaal belang dat samenwonenden vooraf afspraken maken omtrent de samenwoning en het huishouden. Voorts dienen ze eigendomsbewijzen als facturen, bestelbonnen, andere titels enzovoort op nauwkeurige wijze bewaren. Samenwonenden doen er verder goed aan bij het aangaan van de samenwoning een notaris of advocaat te consulteren. Verder is anticipatie op zowel een relatiebreuk als op mogelijke schuldeisers in de toekomst cruciaal. Dit kan via de opmaak van een samenlevingscontract of door onderhandse afspraken schriftelijk vast te leggen. Ook de opmaak van een inventaris van goederen bij aanvang van de samenwoning kan zijn nut bewijzen. Indien men deze voorzorgen niet neemt zullen steeds meer conflicten tussen samenwonenden voor de rechtbank komen, een procedure waarvan vaak geen van beide partners de uitkomst kan inschatten.

Ook het samenwonend koppel betrokken in een vennootschap, waarin beide actief samenwerken, dienen uiteraard bovenstaande voorzorgsmaatregelen in acht te nemen. Echter bij deze specifieke groep heeft de aanwezigheid van het apart rechtspersoon dat de vennootschap is, uiteraard vele implicaties. Kennisname van het vennootschapsrecht is uitermate belangrijk. Indien de samenwonenden samen de vennootschap oprichten is de keuze van een geschikte vennootschapsvorm een eerste aandachtspunt. Indien beide een risicovolle activiteit uitoefenen is beperking van de aansprakelijkheid en het niet aangaan van een persoonlijke borgstelling cruciaal. Dit laatste blijkt niet evident, financiële instellingen vragen steeds meer waarborgen in de huidige economische crisis. Andere aandachtspunten zijn het uitschakelen van emotionele factoren tussen de samenwonenden, het uitwerken van een degelijk financieel plan, de bepaling van het loon dat uitgekeerd zal worden en de voordelen van een vennootschap optimaal benutten.

Naast bovenstaande algemene aspecten en voorzorgen is de verdeling van de aandelen onder de partners van groot belang. Een eerste knelpunt stelt zich op gebied van de inbreng in de vennootschap. Indien één van de samenwonenden zijn reeds, op zelfstandige basis, bestaande handelszaak inbrengt, zal deze vaak een absolute meerderheid van de aandelen bekomen. De andere partners dient vaak al vermogend te zijn om toch nog een significant percentage aandelen en de gepaarde rechten aan die aandelen te bekomen. Indien het tot een relatiebreuk komt, staat de ene partner die

slechts een kleine minderheid van de aandelen heeft anders in een zeer zwakke positie. Een schenking van de ene partner aan de andere kan ook een oplossing zijn, wel dient men in acht te nemen dat schenkingen tussen samenwonenden onherroepelijk zijn. Het koppel doet er goed aan zowel statutaire clausules op te nemen als aandacht te besteden aan een uitgewerkte aandeelhoudersovereenkomst. Indien er geen ander vennoten zijn binnen de vennootschap is een gelijke verdeling van de aandelen en rechten echter ook af te raden. Bij conflicten in de toekomst kan dit tot een patstelling leiden en komt de continuïteit van de vennootschap in gevaar. Een gerechtelijke geschillenregeling kan dan van toepassing zijn, de uitkomst van dergelijke rechtszaken is echter steeds onzeker voor beide samenwonenden.

Met betrekking tot een inbreng van de gezinswoning in de vennootschap merken we twee belangrijke verschillen tussen de wettelijk- en feitelijk samenwonenden op. Het eerste verschil komt voort uit het gebrek aan enige bescherming van de woonst bij de feitelijk samenwonenden. Indien één van beide feitelijk samenwonenden eigenaar is van de gezinswoning, is er geen enkele toestemming vereist van de andere partner om deze in te brengen. Een tweede verschil schuilt in het voordeel van alle aard dat bij de feitelijk samenwonenden, die niet gezamenlijk belast worden, aan één van beide moet aangerekend worden. Opmerkelijk is dat alle bevraagde getuigen uit het praktijkonderzoek negatief tegenover de inbreng van de gezinswoning staan. Gelet op het feit dat de huidige regering in België het voordeel van alle aard enorm opgetrokken heeft, is het fiscale voordeel van de inbreng overigens sterk gedaald.

BIBLIOGRAFIE

Boeken en tijdschriften

ALLAERTS, V., "Samenwoningsrecht" in PINTENS, W., DU MONGH, J. en DECLERCK, C. (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 55-87

BARBAIX, R. "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in *Samenlevingsvormen & Recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen.*, 5de Antwerps JuristenCongres, Maklu, 2012, 51-78

BRAECKMANS, H. "De uitsluiting en uittreding van aandeelhouders", *Rechtskundig Weekblad 2000-2001*, nr. 37, 1361 -1378

BRAECKMANS, H. "Conflicten in vennootschappen", *Rechtskundig Weekblad 2002-2003*, nr. 28, 1081-1092

BROUWERS S., "De onderhoudsverplichting tussen samenwoners", *Nieuwsbrief Notariaat*, nr. 2, 2008, 1-8

BRULOOT, D., "Tien jaar wetboek vennootschappen: een evaluatie". *Juristenkrant*, 9 december 2009, 5

CASMAN H., "Gehuwd, wettelijk of feitelijk samenwonend: wat maakt het uit? Vermogensrechtelijke aspecten, andere dan bij overlijden" in C. FORDER en A. VERBEKE, *Gehuwd of niet: maakt het iets uit?*, Antwerpen-Groningen, Intersentia, 2005, 149-180

CASMAN H., "Vereffening – verdeling na beëindiging van de relatie tussen ongehuwde samenwoners" in *Familie op maat*, Notarieel congres 2005, Mechelen, Kluwer, 2005, 345-370

CASMAN H., "Wettelijke samenwoning. Hoe gaat dat nu verder?", *NJW* 2004, 182-196

CORIJN M., "tien jaar wettelijke samenwoning in België. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens", Brussel, Studiedienst van de Vlaamse Regering, 2012, SVR-webartikel 2, 1-9

DE STEFANIE, I. et DE PAGE, P. "La donation et ses impact successoraux", in BOURS J.P e.a. *Les donations aspects civils et fiscaux* , 2011, Anthemis, Limal , 137-218

DIRIX E., "De vermogensrechtelijke aspecten van het concubinaat", in P. SENAEVE, *Concubinaat: de buitenhuwelijkse tweerelatie*, Leuven, Acco, 1992, 207-226

DU MONGH J., SAMOY I. en ALLAERTS V., "Overzicht van rechtspraak (2000-2007). De feitelijke samenwoning", *T.Fam.* 2008, 4-43

FIERENS, J., "La separation des cohabitants de fait", *SEPF* 22, 2010, 71-88

FORDER C., "Ongehuwd samenwonen en vermogensrecht: een waaier van mogelijkheden", *TEP* 2006, nr. 5 , 331-365

GEENS, H., "Gegeven is gegeven, oordeelt Cassatie", *Juristenkrant* 2009, 5

GEYSELS M., COOTJANS A-M., "Huwelijk en ongehuwd samenwonen", in: VAN HOUTTE J., GYSELSS M., COOTJANS A-M., VANDEWAERDE S., *Gezin en (ge)recht*, Kapellen, Pelckmans, 1988, 19-58

GOOSSENS, W., "Overzicht van rechtspraak vennootschapsrecht ten behoeve van het notariaat (2007-2010)", *Tijdschrift voor Notarissen*, 2011, nr.12, 646-662

GOUX, C., "Enrichissement sans cause, concubinage et cohabitation légale: conséquences de la loi réglant la cohabitation légale sur l'application de l'action de in rem verso." T.B.B.R, 2001, 4-32

MAES, S., "Bedingen van aanwas en tontine. Opnieuw rechtsfiguren uit grootvaders tijd?", *NJW*, 2008, afl. 182, 378-393

NIJBOER, N., contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners, *TEP* 2008, nr. 4, 288-325

PASTEELS, I., CORIJN M. en MORTELMANS D. "Voorhuwelijks samenwonen: een vergelijking tussen intacte en niet-intacte huwelijken in Vlaanderen" , *Relaties en nieuwe gezinnen*, 2012, Vol 2 - nr. 4, 1-20

PLINGERS, S. PEEL en H. DERYCKE, ' Samenlevingscontracten, in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE, *Handboek estate planning deel 1, Vermogensplanning met effect bij leven*, Gent, Larcier, 2004

PINTENS,W., "Vermogensrechtelijke gevolgen van ongehuwd samenwonen. De wettelijke samenwoning" in W. PINTENS, *Familiaal vermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2001, 5-25.

PRÜM, C. La donation de biens meubles en Région flamande et Région de Bruxelles-Capitale: aspects fiscaux compares in BOURS J.P. ea., *Les donations aspects civils et fiscaux* , 2011, Anthemis, Limal , 107-136

SABBE K. en COPS G., "Niet getrouwd, wel gescheiden. Juridische aspecten van de beëindiging van de samenwoning", *Not.Fisc.M.* 2002, 1-19.

SCHRAMA, W.M., Een redelijk en billijk relatierecht, *TPR* 2010, nr. 4, 1703-1740

SCHRAMA W.M., "Vermogensrechtelijke aspecten van de niet-huwelijkse samenleving: de moeizame verhouding tussen de affectieve relatie en het (vermogens)recht" in C. FORDER en A. VERBEKE, *Gehuwd of niet: maakt het iets uit?*, Antwerpen, Maklu, 2005, 105-147

SENAEVE P., SWENNEN F. en VERSCHULDEN G., De beëindiging van de tweerelatie. Voorlopige maatregelen - Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting - Wettelijke en feitelijke samenwoning, Antwerpen - Cambridge, Intersentia, 2012, 353 p.

SPRUYT, E. L. "Naar meer rechtszekerheid bij overdracht van aandelen op naam: voorstellen van oplossing." *Rechtskundig Weekblad*, 15 Mei 2010, nr. 37, 1538-1559

TORFS, N., "De met scheiding van goederen gehuwde meewerkende echtgenoot: veroordeeld tot gratis werk?" , T.B.B.R, 2006, nr. 5, p. 270-278

TORFS, N., ' gratis werken dan toch niet gratis?' , T.B.B.R. 2004, 327-333

VAN DEN BERGH R., DIRIX E., VANHEES H., *Handels- en economisch recht in hoofdlijnen*, Antwerpen-Groningen, Intersentia, 2002, 477 p.

VERBIST A. , "Planning en overdracht van vermogen", *Nieuw Juridisch Weekblad*, 2008, 466-475

VERSTRAETE J., "Beschermingstechnieken (andere dan tontine- en aanwasbedingen) tussen ongehuwd samenwonenden", in *Familie op maat*, Mechelen, Kluwer, 2005, 25-87.

VERSTRAETE K., "Beëindiging buitenhuwelijkse samenwoning. Kroniek 2005-2007", *Nieuw Juridisch Weekblad* 2008, 566-585.

VINCK, B., "Overzicht van rechtspraak (2000-2012) – de wettelijke samenwoning", *Tijdschrift voor Familierecht*, 2012/9, Kluwer, 2012, 196-206

WILLEMS, K., "Natuurlijke verbintenis. Betaling begrafeniskosten." *Nieuw Juridisch Weekblad*, 2008, nr. 178, 190-196

Rechtspraak:

Vred. Halle, 23 juli 2008, *NjW* 2009, 136-137

Vred. Westerlo, 11 December 2006, *T.Vred.*2007, afl. 5-8, 354

Rb. Brussel, 6 mei 2008, *Act.dr.fam.*2009, afl. 5, 93

Rb. Brussel, 4 December 2000, *R.W.* 2001-2002, 61

Cass., 26 Juni 1967, *R.W.* 1967-68 , 786

Cass. 16 november 1989, *Arr.Cass.* 1989-90, 371

Cass. 30 oktober 2003, *R.D.C.* 2004/3, 318-319

Cass. 12 december 2008, *Juristenkrant* 2009, afl. 1, 5

Hof van Beroep Antwerpen, 22 April 2003, *TBBR* 2005, alf.1, 69

Hof van Beroep Luik, 12 Mei 1998, *TBBR* 1999 , 264

Hof van Beroep, Gent 25 Juni 2007, *NjW* 174, 33

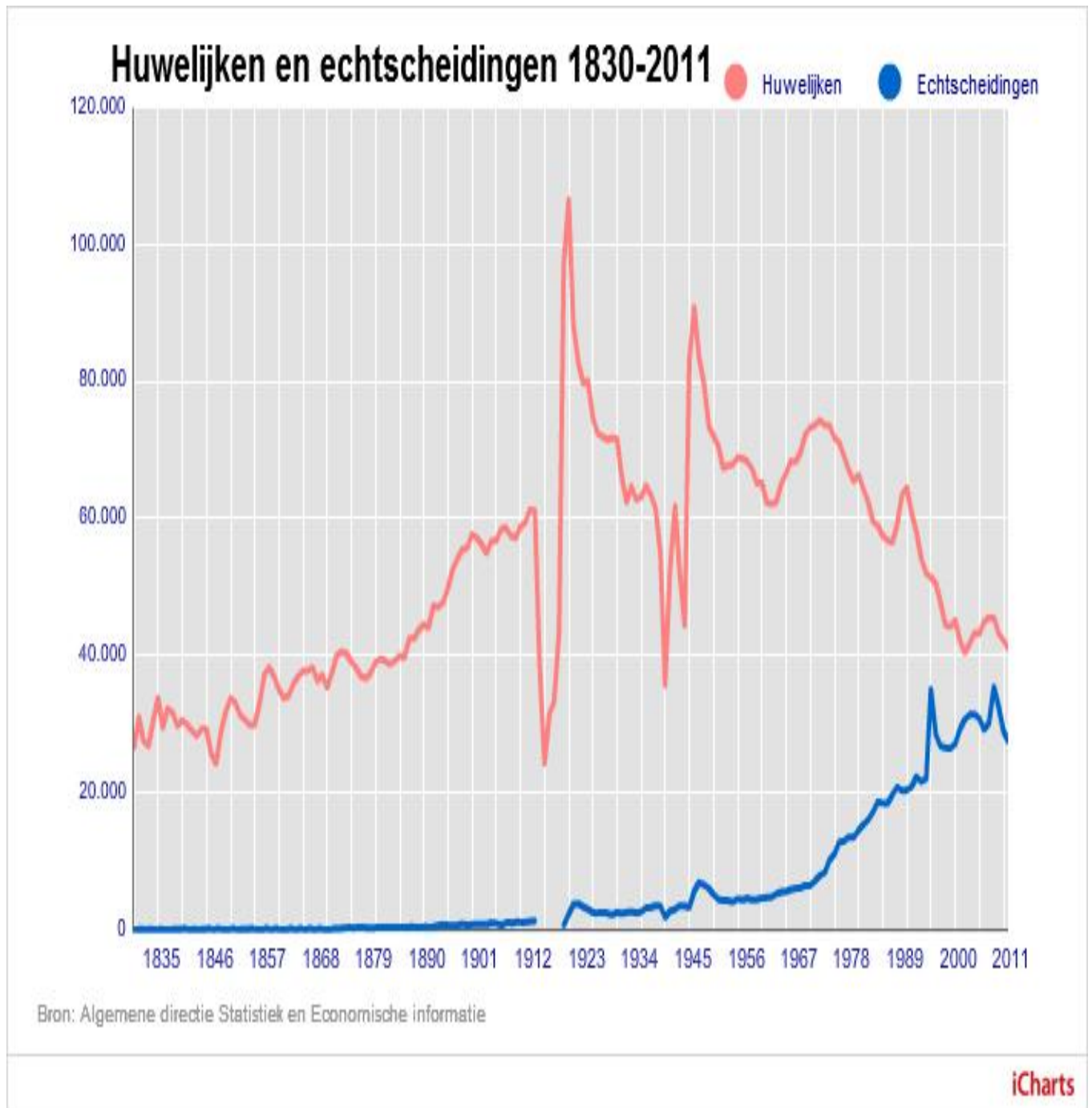
Hof van beroep Brussel, 4 December 2000, *Rechtskundig Weekblad* 2001-2002, nr.2 , 61

Rechtbank van Koophandel Antwerpen, 9 december 2010, *RW* 2012-2013, 785

BIJLAGES

Bijlage 1. Grafiek huwelijk en echtscheidingen

Uit: Algemene directie Statistiek en Economische informatie, FOD Economie, 6 Maart 2013,
(www.statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/huwelijken_echtscheidingen_samenwoning)

Bijlage 2. Model samenlevingsovereenkomst

I. VOORAFGAANDE UITEENZETTING

De partijen zetten voorafgaandelijk uiteen hetgeen volgt:

- dat zij willen samenwonen voor onbepaalde duur op een georganiseerde manier;
- dat deze samenwoning gevolgen heeft voor hun eigendomsaanspraken op bepaalde goederen, zij kosten veroorzaakt die door hen moeten worden gedragen en dat zij beperkingen in de persoonlijke vrijheid en verplichtingen met zich meebrengt met betrekking tot bepaalde goederen en inkomsten van de partijen;
- dat bovendien dient rekening gehouden te worden met een beëindiging van de relatie, zowel door overlijden als tijdens leven, bij onderling akkoord of eenzijdig;
- dat zij dientengevolge ondergetekende notaris verzoeken akte te nemen van hetgeen volgt:

II. OVEREENKOMST

a. Artikel 1. Bijdrage in de lasten van het samenleven

1. Lasten van het samenleven

De lasten van het samenleven worden door beide partijen gedragen in de verhoudingen hierna bepaald.

Onder 'lasten van het samenleven' moet worden begrepen alle de kosten van levensonderhoud voor beide partijen en voor eventuele - al dan niet gemeenschappelijke

- inwonende kinderen, zijnde voeding, verwarming, kledij, gewone medische verzorging, huisvesting met inbegrip van de kosten van herstelling en onderhoud van de gemeenschappelijke woonst, ongeacht of deze eigendom is van beide partijen dan wel van één der partijen, onderhoud en herstelling van de eventuele voertuigen welke hen in onverdeeldheid toebehoren en de kosten van alle activiteiten waaraan door beide partijen wordt deelgenomen.

De partijen worden geacht dag bij dag hun bijdrage in dit opzicht te hebben geleverd, behoudens tegenbewijs te leveren door alle middelen rechtens.

Worden niet als lasten van het samenleven aanzien en moeten door iedere partij afzonderlijk worden gedragen: de kosten van onderhoud van de niet-inwonende niet-gemeenschappelijke kinderen, de kosten van activiteiten welke slechts door een partij worden aangehouden, de buitengewone medische kosten, onderhoud of herstelling van voertuigen die slechts één partij toebehoren.

2. Bijdrage van eenieder

Ieder der partijen zal bijdragen in de lasten van het samenleven naar verhouding van zijn vermogen en capaciteiten.

Indien een van de partijen niet of deeltijds zou werken, zal hij zijn bijdrage kwijten door zijn werkzaamheden in het huishouden en aan het in de mogelijkheid stellen van de andere partij om zich meer te wijden aan zijn beroepswerkzaamheden.

EVENTUEEL Als verdeelsleutel van voormelde lasten komen partijen overeen dat voormelde verhouding thans kan worden bepaald op #twee/derden voor partij #enerzijds en #één/derde voor partij #anderzijds. Indien het inkomen van één der partijen vermeerderd of vermindert met ten minste tien procent netto, zal de verdeelsleutel hieraan worden aangepast.

In afwijking van het hiervoor bepaalde, zal enkel # instaan voor de hierna volgende kosten: # *LIMITATIEVE LIJST VAN TENLASTENEMING DOOR*

EEN PARTIJ BIJVOORBEELD AFBETALING HYPOTHECAIRE LENING, KOSTEN VERWARMING, VERZEKERING ETC

De partijen verklaren een gemeenschappelijke rekening te hebben geopend bij de #, met nummer #. Zij verbinden zich ertoe deze rekening de hiernavolgende

maandelijkse bijdragen te storten via doorlopende opdracht van zijn persoonlijke rekening: partij enerzijds een bedrag van # EUR en partij anderzijds een bedrag van # EUR. Deze bijdrage werd vastgesteld aan de hand van de inkomsten van beide partners op dag van sluiting van onderhavige overeenkomst en is onderhevig aan wijziging, zo in min als in meer, ten gevolge van gewijzigde inkomsten van een partij met ten minste tien procent netto.

3. Handelingen noodzakelijk voor het huishouden

 # INGEVAL VAN WETTELIJKE SAMENWONING

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen en de afspraken gemaakt tussen partijen, verbinden de schulden, aangegaan door een samenwonende ten behoeve van de samenleving of van de kinderen welke door hen worden opgevoed, de andere samenwonende hoofdelijk. Uitzondering wordt gemaakt voor de schulden welke buitensporig zijn gelet op de bestaansmiddelen van de samenwonenden. Voor alle andere schulden zal elke partij enkel instaan in de mate dat hij zich persoonlijk heeft verbonden.

 # ENKEL INGEVAL VAN FEITELIJKE SAMENWONING

 # OFWEL Iedere partij zal alleen alle handelingen kunnen verrichten die noodzakelijk zijn voor de lasten van het samenleven, behoudens ingeval van buitengewone lasten³⁸. Iedere partij zal ingevolge deze volmacht alleen kunnen optreden in voormelde handelingen en zal zijn bevoegdheden kunnen bewijzen aan de hand van een uittreksel van deze akte. Deze volmacht kan op ieder ogenblik herroepen worden. Deze herroeping zal bij aangetekend schrijven moeten gemeld worden aan de instrumenterende notaris en aan de andere partij. De notaris zal er melding van maken in de rand van de minuut van deze akte.

 # OFWEL Iedere partij zal alleen instaan voor de schulden in de mate dat hij zich persoonlijk heeft verbonden.

b. Artikel 2. Roerende goederen

1. Algemeen

Ieder van de partijen behoudt de volle eigendom van zijn roerende goederen, van de vruchten van deze goederen en van zijn beroeps- of vervangingsinkomsten, onverminderd de bijdrage in de voormelde lasten. Evenzo staat elke partij alleen in voor de schulden welke hem eigen zijn, zowel de tegenwoordige als de toekomstige, en voor de interesten hierop, zonder dat de andere partij tot enige gehoudenheid kan worden aangesproken, onverminderd de eventuele gebondenheid voor de schulden van de samenleving zoals hiervoor bepaald.

Partijen hebben aan ondergetekende notaris een lijst overhandigd, met opgave van de roerende goederen die thans exclusief aan elk van beide partij toebehoren. Deze exclusieve eigendomsrechten worden wederzijds erkend. Voormelde lijst zal, na *ne varietur* door de partijen en ondergetekende notaris te zijn ondertekend, aan deze akte gehecht blijven om er samen mee te worden geregistreerd. De lichamelijke goederen die ofwel samen zijn aangekocht, onder meer waarbij de aankooptitel of -factuur op beider naam is gesteld, alsmede alle goederen waarvan het karakter van eigen goed niet kan worden aangetoond, worden behoudens tegenbewijs geacht aan beide partijen toe te behoren, elk voor de onverdeelde helft.

Behoudens tegenbewijs worden de inboedel en de lichamelijke roerende voorwerpen zich bevindende in de gezinswoning geacht toe te behoren aan de partijen, ieder voor de helft. Partijen zorgen samen voor het onderhoud, de herstelling of de vervanging ervan, welke als lasten van het samenleven moeten worden aanzien.

De inhoud van koffers gehuurd bij financiële instellingen door één der partijen alleen wordt vermoed de exclusieve eigendom te zijn van de titularis van de koffer.

Effecten op naam en onroerende goederen zijn eigendom van de persoon die door het aandelenregister, de titel of de akte als titularis is aangeduid.

De klederen, juwelen, goederen dienende tot persoonlijk gebruik en de goederen die verband houden met de uitoefening van het beroep, worden geacht hen persoonlijk als eigen goed toe te behoren.

Voor het overige zal het karakter van eigen goed mogen bewezen worden overeenkomstig de bewijsvoorschriften vervat in het Burgerlijk Wetboek. Indien er een einde zou komen aan het samenleven om een andere reden dan het overlijden van één der partijen zal iedere partij de roerende goederen terug kunnen meenemen waarvan het eigen karakter is bewezen.

c. Artikel 3. Gezinswoning

 # OFWEL IS EEN DER PARTIJEN EIGENAAR

verklaart eigenaar te zijn van het hierna beschreven onroerend goed:

Stad/#Gemeente # – Afdeling #

#

a) Samenleving in voormeld goed

De eigenaar van het goed waarin de partijen wonen staat, om redenen van zijn bijdrage in de lasten van de samenleving, een recht van bezetting ter bede toe aan zijn partner zonder enig recht op vergoeding, welk recht evenwel geen huurovereenkomst

doet ontstaan. Voormeld recht kan worden beëindigd door de eigenaar van het goed middels een aangetekend schrijven en mits een opzeggingstermijn in acht te nemen van minimaal twee maanden.

De eigenaar van het goed verbindt zich ertoe geen enkele daad van beheer of beschikking te stellen die tot gevolg zou hebben het genot van voormeld onroerend goed aan het gezin te ontnemen of te verminderen, zonder de voorafgaande instemming van zijn partner naar analogie met artikel 215 van het Burgerlijk Wetboek met inbegrip van de sancties hieraan verbonden en de vervangende machtiging voorzien in het Burgerlijk Wetboek.

b) Levenslange huur

De eigenaar van voormeld onroerend goed staat hierbij reeds, onder opschortende voorwaarde van zijn vooroverlijden en onder ontbindende voorwaarde van beschikking van voormeld onroerend goed ten bezwarende titel door hem tijdens zijn leven, en voor zover partijen op het ogenblik van zijn vooroverlijden nog samenleven een levenslange huur toe aan zijn partner tegen een maandelijkse huurprijs van # EUR, welk bedrag dient te worden aangepast aan de wettelijke index voor huur van de hoofdverblijfplaats. Onder samenleving wordt ook begrepen een tijdelijk niet-samenwonen om redenen van gezondheid, fysieke toestand of werkgerelateerde omstandigheden, zonder dat partijen van de intentie blijf geven een bestendige toestand van scheiding te organiseren. Om de huurprijs te kennen bij aanvang van deze levenslange huur dient derhalve het bedrag van # EUR te worden vermenigvuldigd met voormelde index van de maand voorafgaand aan het overlijden van de eigenaar en gedeeld door voormelde index van de maand voorafgaand aan de ondertekening van onderhavige akte. De aldus bekomen huurprijs zal gelden als aanvangshuurprijs voor de levenslange huur die bij het vooroverlijden van de eigenaar een aanvang zal nemen, en verder jaarlijks op de vervalddag van de inwerkingtreding door vooroverlijden geïndexeerd zal worden volgens de wettelijke bepalingen terzake.

Deze levenslange huur wordt voor het overige toegestaan en aanvaard onder de volgende voorwaarden:

- er dient geen huurwaarborg te worden betaald;
- de bepalingen van de woninghuurwet zijn van toepassing, met dien verstande dat de erfgenamen van de eigenaar of hun rechtsopvolgers aan de levenslange huur onder geen enkel beding en om geen enkele reden (ook niet voor persoonlijk gebruik) een voortijdig einde kunnen stellen, terwijl de huurder de mogelijkheid zal hebben om de levenslange huur eenzijdig te

beëindigen mits een vooropzeg van drie maanden, verstuurd bij aangetekend schrijven aan persoon of personen die op dat ogenblik eigenaar(s) zullen zijn van de woning en zonder enige vergoeding te moeten betalen.

d. Artikel 4. Overname van eigen roerende en onroerende goederen

(# enkel bij ontstentenis van aanwasbeding) en van de onverdeelde roerende en onroerende goederen

Bovendien zal elke partij het recht hebben om, indien hij/zij het langst leeft de volgende roerende of onroerende goederen, toebehorende voor de geheeldheid of voor een onverdeeld aandeel aan de respectievelijke partner, van de erfgenamen van de vooroverledene over te nemen⁴⁸:

 # LIMITATIEVE LIJST VAN GOEDEREN DESGEVALLEND OOK HET ONROEREND GOED

De overnameprijs zal in onderling akkoord tussen de erfgenamen en de langstlevende vastgesteld worden, en bij gebreke daaraan door een deskundige die voor gemene rekening zal werken en die zal worden aangeduid in onderling overleg of, bij gebreke van akkoord dienaangaande, door de Vrederechter van het kanton van de laatste gemeenschappelijke woonplaats der partijen, op verzoek van de meest gereede partij, welke beslissing van de deskundige zal geldende als bindende derdenbeslissing en wordt vrijgesteld van alle pleegvormen en formaliteiten welkdanig, maar op straffe van nietigheid op tegensprekelijke wijze moet worden uitgevoerd. De langstlevende behoudt zich evenwel het recht voor om na bekendmaking van de waarde door de deskundige alsnog geen gebruik te maken van zijn voorkeurrecht en af te zien van de aankoop, in welk geval de kosten van de deskundige dan wel volledig te zijnen laste zullen vallen. De langstlevende zal aan de erfgenamen kennis geven van zijn aankoopintentie binnen de drie maanden na het overlijden. De prijs moet betaald worden binnen de drie maanden na de kennisgeving, doch ingeval van aanstelling van voormelde deskundige, ten vroegste binnen de drie maanden na de beëindiging van de opdracht van deskundige. Bij gebreke aan tijdige betaling zal de langstlevende, na ingebrekestelling door de erfgenamen, een interest verschuldigd zijn gelijk op het verschuldigd gebleven bedrag berekend aan de wettelijke interest verhoogd met één ten honderd (1%) pro rata temporis tot aan de volledige betaling. De overlevende zal in ieder geval kosteloos genot en gebruik hebben van voormelde goederen van de overledene tijdens voormelde betalingstermijn. Partijen verbinden er zich toe om, zolang het samenleven duurt, niet over voormelde lichamelijke roerende goederen te beschikken, behoudens met wederzijdse toestemming.

e. Artikel 5. Verbreking van het samenleven

1. Beginsel

Het is iedere partij toegelaten om ééNZijdig deze overeenkomst te verbreken, door op vrijwillige en definitieve wijze de gemeenschappelijke woonst te verlaten. Het definitieve karakter kan door partijen worden bewezen met alle middelen rechtens.

In geval van verbreking herneemt elk der partijen zijn vrijheid en vervallen alle bepalingen van deze overeenkomst zonder meer voor de toekomst, en dit met onmiddellijke uitwerking vanaf de beëindiging van het samenleven, met uitzondering van het beding van voorkeur en voorkoop bedongen in artikel 3 van deze akte, dat nog gedurende een periode van één jaar na de beëindiging van het samenleven blijven gelden.

2. Terugbetaling van financiering

Bij het eindigen van de samenwoning zal #, als enige eigenaar van voormeld onroerend goed aan zijn partner teruggave verschuldigd zijn van alle bijdragen door deze laatste geleverd tot terugbetaling van het kapitaal van de hypothecaire lening of kredietopening aangegaan ter financiering van voormeld onroerend goed. De bijdragen aan de op dit kapitaal verschuldigd zijnde interesten blijven

verworven door de eigenaar ten titel van bijdrage in de lasten van het samenleven door de niet-eigenaar. Een betaling van kapitaal wordt voldoende bewezen door voorlegging van een geschrift uitgaande van een financiële instelling welke de betaling middels persoonlijke gelden van de niet-eigenaar aantoont. Indien uit deze betaling niet kan worden opgemaakt welk gedeelte werd aangewend ter delging van kapitaal dan wel van interesten, wordt omrekening gemaakt op basis van de verhouding tussen kapitaal en interesten verschuldigd voor die betalingsperiode.

De terugbetaling zal geschieden binnen de drie maanden na het verlaten van de gezinswoning door partij #. Na het verstrijken van deze termijn zal het eisbare bedrag van rechtswege en zonder enige ingebrekestelling een interest dragen ten bedrage van de wettelijke interest verhoogd met drie ten honderd op jaarbasis, verschuldigd per begonnen maand.

3. Vergoeding

 # OFWEL ZONDER VERGOEDING

De partijen komen overeen dat in geval van verbreking van onderhavige overeenkomst in beginsel geen enkele vergoeding zal verschuldigd zijn aan de achtergelaten partner. De partijen worden geacht dag aan dag de voordelen van hun samenwoning te hebben bekomen, behoudens tegenbewijs zoals hiervoren bepaald en behoudens bijzondere overeenkomsten tussen partijen aangaande waarvan de schuldvordering moet worden bewezen overeenkomstig de bewijsvoorschriften van het Burgerlijk Wetboek.

 # OFWEL MET VERGOEDING

Bewust van het feit dat een scheiding na verscheidene jaren voor # grote financiële problemen zou kunnen veroorzaken, verbindt # er zich toe aan # maandelijks een som van # EUR te betalen.

Deze vergoeding is betaalbaar op voorhand, de eerste van iedere maand, en dit gedurende een periode van # jaar te rekenen vanaf de feitelijke scheiding. Deze periode van # jaar wordt aanzien als noodzakelijk voor de sociale heraanpassing van #.

Deze vergoeding neemt een einde in geval van huwelijk, wettelijke samenwoning of feitelijke samenwoning door de vergoedingsgerechtigde. De vergoedingsverschuldigde zal dit einde door alle rechtsmiddelen kunnen bewijzen.

zal kosteloos de gemeenschappelijke woonst mogen blijven bewonen gedurende een periode van één jaar te rekenen vanaf de feitelijke scheiding.

f. Artikel 6. Wijzigende overeenkomsten

De partijen behouden zich het recht voor om wijzigingen aan te brengen aan deze overeenkomst. Er zal hiervan melding gemaakt worden op de minuut van deze akte.

III. SLOTBEPALINGEN

1. Deze overeenkomst zal geregistreerd worden aan het vast recht.
2. De hypotheekbewaarder wordt ontslagen ambtshalve inschrijving te nemen bij overschrijving van deze akte.
3. Ondergetekende notaris bevestigt de identiteit van partijen aan de hand van stukken door de wet vereist.
4. Indien er zich omstandigheden zouden voordoen die niet waren voorzien in deze overeenkomst zullen partijen en hun eventuele rechtsopvolgers steeds naar best vermogen deze overeenkomst interpreteren en/of toepassen, zodat zij steeds uitwerking kan krijgen in overeenstemming met de erin vervatte principes en doelstellingen.

Aldus zullen bijvoorbeeld de bepalingen van de wet op de wettelijke samenwoning automatisch de bepalingen van deze akte aanvullen zodra de partijen dergelijke verklaring zullen hebben overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke woonplaats, onverminderd verdergaande

beschermingsmaatregelen in elkaars voordeel vervat in deze overeenkomst, die onverminderd zullen blijven gelden. Het al dan niet afleggen van een verklaring van wettelijke samenwoning is neutraal met betrekking tot de toepassing van deze overeenkomst. Tegenover derden zullen steeds de voor partijen of de langstlevende hunner meest voordelige bepalingen voorrang hebben indien er ooit enige betwisting mocht zijn dienaangaande.

5. De partijen bevestigen dat de instrumenterende notaris hen naar behoren heeft ingelicht over de rechten, verplichtingen en lasten die uit onderhavige akte voortvloeien en hen op onpartijdige wijze raad heeft verstrekt. Zij verklaren deze akte met alle eraan verbonden rechten en verplichtingen voor evenwichtig te houden en uitdrukkelijk te aanvaarden.

Partijen erkennen dat ondergetekende notaris hun aandacht heeft gevestigd op de tegenstrijdige belangen en onevenwichtige bedingen die hij zou hebben vastgesteld en hen heeft medegedeeld dat elke partij de vrije keuze heeft om een andere notaris aan te stellen of zich kunnen laten bijstaan door een raadsman. Overeenkomstig de wet wordt hiervan melding gemaakt in onderhavige akte.

6. Partijen verklaren ieder een ontwerp van onderhavige akte te hebben ontvangen op #.

#Onderhavige akte werd voorgelezen voor wat betreft de vermeldingen bevat in artikel 12 lid 1 en 2 van de Organieke Wet Notariaat en geheel toegelicht.

#Comparanten verklaren dat, hoewel het ontwerp van akte hen werd meegedeeld minder dan vijf werkdagen voor het verlijden van de akte, zij ondergetekende notaris hebben verzocht tot voorlezing van de vermeldingen bevat in artikel 12 lid 1 en 2 van de Organieke Wet Notariaat en toelichting van het geheel.

Uit: Castelein, C. en De Clercq, M. "Model van samenlevingsovereenkomst" in C. Castelein, A. Verbeke en L. Weyts, *Notariële actualiteit 2009-2010*, Gent, Larcier, 2010, 93-110

Bijlage 3. Vragenlijsten interviews

Interview – Vragenlijst

ADVOCAAT

1. Kan u zichzelf even voorstellen en hoelang bent u actief in uw functie?
2. Kan men naar uw inziens stellen dat de wetgever achter loopt op de ontwikkelingen in de huidige maatschappij m.b.t de alternatieve samenlevingsvormen voor het huwelijk, de wettelijke en feitelijke samenwoning?
3. Hoe schat u het belang in dat koppels een bewuste keuze maken voor een bepaalde samenlevingsvorm en op de hoogte zijn van de juridische gevolgen van deze keuze?
4. Uit de jurisprudentie blijkt dat er steeds meer en diverse juridische geschillen naar voor treden tussen wettelijk & feitelijk samenwonenden.
Kan u als advocaat uw visie geven over de bestaande wetgeving voor deze groep samenwonenden?
5. Welke zijn naar uw mening en ervaring de grootste economische en juridische problemen die samenwonenden kunnen ervaren bij een eventuele breuk tussen beiden, waarbij een einde komt aan de samenleving?
6. Kan u een aantal praktijkvoorbeelden die u reeds behandelde (inzake deze materie) geven?
7. Mensen komen vaak bij u terecht wanneer het 'kwaad reeds geschied' is.
Welke raad, om net deze conflicten te vermijden, zou u meegeven aan samenwonenden die wensen een vennootschap op te starten?
8. Hoe belangrijk is het dat samenwonenden op de hoogte zijn van de juridische gevolgen / specifieke aspecten verbonden aan deze vennootschap?
9. Zijn er bepaalde vennootschapsvormen die u aan samenwonenden zou afraden om op te richten?
10. Gezien er geen wettelijke bepalingen zijn voor feitelijk samenwonenden, kan dit

leiden tot ernstige economische moeilijkheden of volledig onredelijke uitkomsten voor partners.

- Bent u het hiermee eens?
  - Zijn er bijkomende problemen bij aanwezigheid van een vennootschap tussen samenwonenden?
  - Welke rol ziet u voor samenlevingscontracten weggelegd?
  - Welk zijn naar uw ervaring de meest voorkomende clausules in deze samenlevingsovereenkomsten?
11. Bij een breuk tussen beide partners, op welke gronden beroepen de partijen zich om de geschillen in hun voordeel te beslechten?
12. Wat is uw visie op de inbreng van de gezinswoning van de samenwonenden in de vennootschap?

Interview – Vragenlijst
SAMENWONENDEN

Beknopte voorstelling koppel

- *Persoonlijke gegevens - identificatie*
  - *wettelijk/ feitelijk – aanwezigheid samenlevingscontract?*
  - *historiek vennootschap – vorm - # vennoten?*
1. Waarom hebben jullie gekozen (destijds) een vennootschap op te richten?
  2. Waarom zijn jullie niet gehuwd?
  3. Hebben jullie, en zo ja wanneer, juridisch advies ingewonnen?
  4. Welke inbreng hadden andere betrokken partijen zoals uw notaris en boekhouder bij het ontstaan van de vennootschap?
  5. Op welke wijze werd (het eventuele) aandelenkapitaal verdeeld?
  6. Zijn jullie beide statutair benoemd als zaakvoerder? Zijn er nog andere zaakvoerders in de vennootschap?
  7. Zijn er in de statuten van de vennootschap specifieke bepalingen opgenomen inzake:
    - Vertegenwoordiging / bestuur van de vennootschap
    - Bepalingen ingeval van een mogelijke breuk partners
    - Een mogelijk faillissement van de onderneming
  8. Welke regeling werd er getroffen omtrent de bezoldiging van jullie als zaakvoerders van de vennootschap?
  9. Welke positieve en negatieve zaken ervaart u zelf aan het voeren van een vennootschap? Zijn er bepaalde voor- en nadelen?
  10. Is de gezinswoning ingebracht in de vennootschap?
Indien ja, werden er bepaalde clausules vastgelegd hieromtrent?

Interview – Vragenlijst
BOEKHOUDER

1. Welke verschillende partijen komen bij u terecht om tot oprichting van een vennootschap over te gaan?
2. In welke mate bepaalt de samenlevingsvorm van een koppel (affectief) die bij u komen om samen een vennootschap op te richten uw werkwijze bij de oprichting van de vennootschap?
3. Zijn er specifieke moeilijkheden of aandachtspunten indien samenwonenden een vennootschap wensen op te richten inzake:
  - Aard en vorm van de vennootschap
  - Beperkte / onbeperkte aansprakelijkheid
  - Inbreng van beide personen
  - Verdeling van de (eventuele) aandelen van de vennootschap
4. Welke clauses (bv meer-handtekeningsclausule, ...) treft u in praktijk het meest aan in de statuten van de vennootschappen?
5. Wat is uw visie op het inbrengen van de gezinswoning in de vennootschap
6. In welke mate houdt u rekening met de solidariteit tussen de partners onderling? (of enkel met schuldeisers, derden, fiscaliteit,...?)

Interview – Vragenlijst

NOTARIS

1. Kan men naar uw inziens stellen dat de wetgever achter loopt op de ontwikkelingen in de huidige maatschappij m.b.t alternatieve samenlevingsvormen (wettelijk en feitelijk samenwonen)?
2. Hoe schat u het belang in dat samenwonenden koppels een bewuste keuze maken voor een bepaalde samenlevingsvorm en op de hoogte zijn van de juridische gevolgen van deze keuze?
3. In welke mate bepaalt de huwelijke staat van een koppel (affectief) die bij u komen om samen een vennootschap op te richten uw werkwijze?
4. Zijn er specifieke moeilijkheden of aandachtspunten indien samenwonenden een vennootschap wensen op te richten inzake:
  - Aard en vorm van de vennootschap
  - Inbreng van beide personen
  - Verdeling van de (eventuele) aandelen van de vennootschap
  - Beperkte / onbeperkte aansprakelijkheid
5. Hoe staat u tegenover de inbreng van de gezinswoning van samenwonenden in de opgerichte vennootschap?
6. Uit de jurisprudentie blijkt dat er steeds meer en diverse juridische geschillen naar voor treden tussen samenwonenden. Welke rol speelt u als notaris in het proces om deze mogelijke geschillen te vermijden?
7. In aansluiting met voorgaande vraag, kan men stellen dat de notaris ook een preventieve functie dient te vervullen, en op welke wijze?
8. Hoe schat u het belang in dat samenwonende koppels een bewuste keuze maken voor een bepaalde vennootschapsvorm? (om gezamenlijk hun activiteit in uit te baten)

9. Hoe belangrijk is het dat ze op de hoogte zijn van de juridische gevolgen / specifieke aspecten verbonden aan de vennootschap?
10. Zijn er bepaalde vennootschapsvormen die u aan samenwonenden zou afraden om op te richten?
11. Welke zijn de meest voorkomende clausules in het samenlevingscontract?
12. Welk zijn naar uw ervaring de meest voor de hand liggende economische en juridische problemen die zich kunnen voordoen bij beëindiging van de samenwoning?

Interview – Vragenlijst
Financieel planner

1. In welke mate bepaalt de huwelijke staat van een koppel (affectief) onder uw cliënteel de diensten / advies dat u aan hen zal voorstellen?
2. Zijn er bepaalde specifieke aandachtspunten die u in acht neemt of zou nemen bij de vermogensplanning, indien het een samenwonend koppel actief in een vennootschap betreft?
3. Hoe belangrijk is het uw inziens dat het samenwonend koppel op de hoogte is van de juridische gevolgen / specifieke aspecten verbonden aan een eventuele instap in een vennootschap?
4. Welke vennootschap zou u voorstellen of net afraden aan het koppel?

Zou u een bepaalde advies formuleren omtrent:

- Inbreng van beide partners in de vennootschap
  - Verdeling van het eventuele aandelenkapitaal
  - Bezoldiging ; Bestuur ; ...
5. Wat is uw visie omtrent de gezinswoning die in de vennootschap tussen samenwonenden wordt ingebracht?
  6. Bent u van mening dat de wetgever zelf meer regelgeving moet voorzien inzake de vermogensrechtelijke situatie van samenwonenden?

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Samenwonen en vennootschap

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**

Jaar: **2013**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Benats, Benoit

Datum: **21/08/2013**